

RP1 - 1. RÉSZPROJEKT

Helyzetértékelés a szélessávú elektronikus kommunikációs stratégia megalapozásához

– Lakossági szegmens –

Kutatási jelentés a kérdőíves vizsgálat eredményeiről

A szélessávú elektronikus kommunikáció terjedését elősegítő fiskális és közpolitikai intézkedések megalapozása, a Nemzeti Szélessávú Stratégia megvalósítása

NSZS 2005 Projekt

2005-02-07

V 3.0

Adatlap

Név	Funkció	Aláírás
Karajánnisz Manolisz <i>Ariosz Kft.</i>	Készítette	
Ludányi Arnold	Ellenőrizte	

Kapják

Cégnév	Név	Beosztás
IHM	Sere Péter	Projekt igazgató
Telkes Rt.	Iványi Péter	Projektvezető
Telkes Rt.	Both Vilmos	Részprojekt vezető
Colosseum Kft.	Ludányi Arnold	Részprojekt vezető
NHH	Vinczellér Erika	projekttag
IHM	Vári Péter	PIB tag

Verzió követés

Verzió	Dátum	Dokumentum neve	A változás leírása
2.0	2005-01-24	NSZS2005_RP1_Lakos_KutJel_20050124_v 2.0	Részprojekt zárótanulmány leszállított verzió
3.0	2005.02.07	NSZS2005_RP1_Lakos_KutJel_20050207_v 3.0.doc	A Megrendelő kommentárjai alapján kiegészített végső verzió

Csatolt dokumentumok

Verzió	Dátum	Dokumentum neve	Tartalma
3.0	2005.02.07.	NSZS2005_RP1_HelyzetErtekeles_2005020 7_v3.0	A Megrendelő kommentárjai alapján

Verzió	Dátum	Dokumentum neve	Tartalma
			kiegészített végső verzió

Tartalom

1. BEVEZETÉS	5
1.1 MÓDSZERTAN	5
1.1.1 Lakossági survey	6
1.2 A LAKOSSÁGI MINTA ÁLTALÁNOS DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI	6
1.2.1 Háztartási szint.....	7
1.2.2 Személyi szint – háztartásfők.....	8
1.3 A LAKOSSÁGI HOZZÁFÉRÉS KULCSMUTATÓI	8
1.3.1 A kulcsmutatók várható alakulása 2006 végéig	12
1.4 LAKOSSÁGI CÉLSZEGMENSEK	13
1.4.1 A szegmensek meghatározása.....	13
1.4.2 A kérdőív tematikus blokkjai és a szegmensek.....	19
1.4.3 A szegmensek demográfiai jellemzői.....	19
2. LEFEDETTSÉG, HOZZÁFÉRÉS.....	25
2.1 LEFEDETTSÉG	27
2.1.1 A lefedettség mérésének módszere.....	27
2.1.2 A települések lefedettsége.....	28
2.1.3 Lakossági lefedettség.....	32
2.1.4 A lakosság ADSL lefedettségének változása 2004 márciusa és decembere között.....	34
2.2 HOZZÁFÉRÉS	36
2.2.1 A háztartások PC-ellátottsága.....	36
2.2.2 A háztartások internet-ellátottsága.....	39
2.2.3 Otthoni PC-történet	40
2.2.4 Otthoni internet-történet.....	41
2.2.5 Akadályozó tényezők – a múltban és jelenleg.....	46
2.2.6 Belépési / váltási szándékok	49
2.2.6.1 Az otthoni internet-használók demográfiai jellemzői 2004-ben és 2006-ban.....	53
2.2.6.2 A szélessávú lefedettség és belépési / váltási szándékok kapcsolata	56
2.2.6.3 Árak.....	57
3. MOTIVÁCIÓ.....	63
3.1 AZ „INTERNETKEDVELŐKTŐL” AZ „INTERNETELLENESKIG”, AVAGY A MOTIVÁCIÓS KLASZTEREK	63
3.2 A SZEMÉLYES KAPCSOLATOK SZEREPE AZ INTERNET TERJEDÉSÉBEN: KI KIT GYŐZ MEG?	68
3.3 AZ ÁLLAM MOTIVÁLÓ SZEREPE AZ INTERNET TERJEDÉSÉBEN	70
4. TARTALOM.....	72
4.1 A PC-HASZNÁLAT TARTALMI ELEMEI	72
4.2 AZ INTERNET-HASZNÁLAT TARTALMI ELEMEI	73
4.3 AZ INTERNET HASZNÁLATÁRA FORDÍTOTT IDŐ	77
5. KÉPZETTSÉG	80
5.1 ATTITÜDÖK A KÉPZETTSÉG TÉMÁJÁVAL KAPCSOLATBAN	80
5.2 AZ ELŐZETES TAPASZTALATOK SZEREPE	81
5.3 KITŐL KAPTAK TANÁCSOT A HÁZTARTÁSOK?.....	83
5.4 A TANFOLYAMOK SZEREPE ÉS MEGÍTÉLÉSE	85
6. BIZTONSÁG	89
7. ÖSSZEGZÉS.....	91

1. Bevezetés

Az Informatikai és Hírközlési Minisztérium „*A szélessávú elektronikus kommunikáció terjedését elősegítő fiskális és közpolitikai intézkedések megalapozása, a Nemzeti Szélessávú Stratégia megvalósítása*” tárgyban kiírt közbeszerzési eljárás eredményeként a Telkes Tanácsadó Rt. által vezetett konzorciumot bízta meg a feladat elvégzésével.

Jelen dokumentum e projekt keretében jött létre, s elsődleges célja a 2004 júniusában lezárt „*Szélessáv Magyarországon – stratégia a szélessávú elektronikus kommunikációról*” című dokumentum (NSzS) **helyzetelemzésének** aktualizálása, kiegészítése empirikus (lakossági, közintézményi és vállalati) vizsgálatok és nemzetközi benchmarkok felhasználásával.

1.1 Módszertan

A helyzetértékelést két, egymást metsző dimenzió mentén végeztük el, ezért annak felépítése mátrix szerkezettel jellemezhető. Az egyik dimenziót – összhangban az európai uniós tervezés logikájával – a beavatkozás kulcsterületei alkotják (hozzáférés, tartalom, motiváció, képzettség, biztonság), ezeket a továbbiakban „pilléreknek” nevezzük. A másik dimenziót a szélessávú elektronikus kommunikációt igénybe vevő főbb szegmensek képezik (lakosság, vállalatok, intézményi szféra).

Az eredmények bemutatása során elsődleges rendezési elvként a pillérek szerinti tagolást alkalmaztuk, ezek alkotják a tanulmány gerincének fejezeteit. A fejezeteken belül a lakossági szegmensekre vonatkozó megállapításokat alfejezetekbe rendeztük, a legfontosabb megállapításokat pedig külön alfejezetekben tárgyaljuk.

A helyzetelemzés alapjául szolgáló információforrásokat jellegük szerint két nagy csoportba sorolhatjuk. A lakossági szegmens esetében az információk elsődleges forrása az a kérdőíves adatfelvétel, amelyet célzottan és kifejezetten e projekt keretében bonyolítottunk le. A másik két szegmens esetében – tehát a vállalati és a közintézményi körben – a szükséges információkat már korábban elkészült kutatások és tanulmányok másodelemzésével, internetes desk research segítségével, továbbá személyes interjúk lebonyolításával nyertük. Az interjúk során igyekeztünk olyan szervezetek élén álló embereket megszólaltatni, akik pozíciójuknál fogva széles rálátással bírnak az általuk irányított területekre, így valamelyest ellensúlyozni tudtuk a vállalati és intézményi körben végzett reprezentatív felmérés elmaradásából adódó hátrányokat. Ez utóbbi két szegmens körében elvégzett helyzetelemzésünk eredményeit külön tanulmányban összegeztük „Az elektronikus hálózati kommunikáció társadalmi, gazdasági és kormányzati hasznosítása Magyarországon” címmel.

1.1.1 Lakossági survey

A lakosság körében végzett kérdőíves adatfelvétel főbb jellemzői a következőkben foglalható össze.

Alapsokaság	A magyarországi háztartások (3,863 millió)
Megfigyelési egység	Háztartás
A minta elemszáma	1800 háztartás
A mintavétel módja	Többszörösen rétegzett, arányos, valószínűségi
A minta jellege	Nemzeti reprezentatív
Mintatelepülések száma	132 település + Budapest 23 kerülete
Adatfelvétel módja	Személyes interjúk strukturált kérdőívvel
Adatfelvétel ideje	2004. november 29. – december 16.
Válaszadó	Háztartásfő
Korrekciós súlyozás	Többszempontú, többdimenziós iterációs faktorsúlyozás a háztartásnagyság, a háztartásfő iskolai végzettsége, településréteg és vezetékes telefonellátottság szerint
A súlyozás alapja	A 2001-es népszámlálás háztartás-statisztikai adatai

1.2 A lakossági minta általános demográfiai jellemzői

A lakosság körében végzett kérdőíves kutatás eredményeinek részletes bemutatása előtt – mintegy azok értelmezési keretének előkészítéseként – a következő oldalakon röviden áttekintjük a magyarországi háztartások legfontosabb demográfiai jellemzőit. A jelen projekt keretében megkérdezett minta adatai mellett a teljes populáció körében végzett hivatalos statisztikai adatgyűjtés (a 2001-es népszámlálás) vonatkozó adatait is bemutatjuk.

1.2.1 Háztartási szint

1. táblázat

A háztartások összetétele néhány demográfiai jellemző szerint

	Népszámlálás 2001		súlyozott minta	
	háztartás	%	háztartás	%
Település típusa szerint				
Budapest	770 083	19,9%	357	19,8%
megyeszékhelyek	704 372	18,2%	330	18,3%
egyéb városok	1 093 384	28,3%	509	28,3%
községek	1 294 863	33,5%	604	33,6%
Összesen	3 862 702	100,0%	1 800	100,0%
Régiók szerint				
Közép-Magyarország	1 151 327	29,8%	458	25,4%
Közép-Dunántúl	411 635	10,7%	163	9,0%
Nyugat-Dunántúl	361 982	9,4%	208	11,5%
Dél-Dunántúl	365 377	9,5%	197	10,9%
Észak-Magyarország	478 188	12,4%	265	14,7%
Észak-Alföld	560 625	14,5%	311	17,3%
Dél-Alföld	533 568	13,8%	199	11,0%
Összesen	3 862 702	100,0%	1 800	100,0%
Háztartásnagyság szerint				
1 fős háztartás	1 013 889	26,2%	471	26,2%
2 fős háztartás	1 110 987	28,8%	517	28,7%
3 fős háztartás	762 679	19,7%	355	19,7%
4 fős háztartás	637 192	16,5%	298	16,6%
5 fős háztartás	226 988	5,9%	107	5,9%
6 vagy több fős háztartás	110 967	2,9%	52	2,9%
Összesen	3 862 702	100,0%	1 800	100,0%

Magától értetődően a minta azon demográfiai jellemzői, amelyeket a súlyozáskor felhasználtunk, teljes mértékben megegyeznek 2001-es népszámlálás adataival, míg olyan mutatók esetében, amelyekkel nem súlyoztunk (például a fenti táblázatban is szereplő régiók) a minta arányai némileg eltérnek a hivatalos statisztikai adatgyűjtés értékeitől.

1.2.2 Személyi szint – háztartásfők

2. táblázat

A háztartások összetétele a háztartásfő néhány demográfiai jellemzője szerint

	Népszámlálás 2001		súlyozott minta	
	háztartás	%	háztartás	%
A háztartásfő neme szerint				
férfi	2 771 805	71,8%	1 178	65,4%
nő	1 090 897	28,2%	622	34,6%
Összesen	3 862 702	100,0%	1 800	100,0%
A háztartásfő iskolai végzettsége szerint				
kevesebb, mint 8 általános	489 879	12,7%	217	12,0%
8 általános (régen 4 polgári)	1 173 737	30,4%	550	30,5%
szakmunkásképző, szakiskola	805 702	20,9%	377	20,9%
érettségi	871 486	22,6%	410	22,8%
főiskola, egyetem	521 898	13,5%	247	13,7%
Összesen	3 862 702	100,0%	1 800	100,0%
A háztartásfő gazdasági aktivitása szerint				
aktív dolgozó	1 869 815	48,4%	835	46,4%
munkanélküli	178 774	4,6%	96	5,3%
nyugdíjas	1 586 501	41,1%	790	43,9%
háztartásbeli	60 501	1,6%	14	0,8%
tanuló	55 992	1,4%	13	0,7%
egyéb inaktív (eltartott, segélyezett)	111 119	2,9%	53	2,9%
Összesen	3 862 702	100,0%	1 800	100,0%
A háztartásfő életkora szerint				
18-29 éves	382 496	9,9%	137	7,6%
30-39 éves	632 996	16,4%	293	16,3%
40-49 éves	835 596	21,6%	338	18,8%
50-59 éves	741 963	19,2%	371	20,6%
60 éves vagy idősebb	1 269 651	32,9%	661	36,7%
Összesen	3 862 702	100,0%	1 800	100,0%

1.3 A lakossági hozzáférés kulcsmutatói

Mielőtt a felmérésünk eredményeit részletesen ismertetnénk, az alábbiakban közöljük kutatásunk legfontosabb sarokszámait. A sarokszámainkat, ahol erre van mód együtt közöljük a 2004. év során évben végzett legfontosabb IT felmérések sarokszámaival. Az eltéréseket részben a felvételek eltérő időpontja, és a nem teljesen azonos kérdésfeltevés magyarázza.

Emellett azt is figyelembe kell venni, hogy a mintavételes adatgyűjtésből származó adathalmazok alapján a teljes populációra tett statisztikai megállapítások pontossága bizonyos hibahatárok között mozog, szerencsére azonban a hiba lehetséges mértéke pontosan számszerűsíthető. Segédanyagként az alábbi két táblázatban bemutatjuk, hogy a különböző nagyságú (rész)minták és különböző mért értékek esetében mekkora statisztikai hibával kell számolni (95%-os megbízhatósági szint mellett).

**A statisztikai hiba nagysága aránybecslés esetén
(egyszerű véletlen mintavétel mellett)**

Alapsokaság nagysága:	3 862 000 háztartás
Szignifikancia-szint:	95%

A piros számok átírhatók

(Rész)minta nagysága	Mért arány								
	3%	5%	10%	15%	20%	25%	30%	40%	50%
	97%	95%	90%	85%	80%	75%	70%	60%	50%
1 800	0,8%	1,0%	1,4%	1,7%	1,9%	2,0%	2,1%	2,3%	2,3%
1 500	0,9%	1,1%	1,6%	1,8%	2,1%	2,2%	2,4%	2,5%	2,6%
1 200	1,0%	1,3%	1,7%	2,1%	2,3%	2,5%	2,6%	2,8%	2,9%
1 000	1,1%	1,4%	1,9%	2,3%	2,5%	2,7%	2,9%	3,1%	3,1%
800	1,2%	1,6%	2,1%	2,5%	2,8%	3,1%	3,2%	3,5%	3,5%
500	1,6%	2,0%	2,7%	3,2%	3,6%	3,9%	4,1%	4,4%	4,5%
400	1,8%	2,3%	3,1%	3,6%	4,0%	4,4%	4,6%	4,9%	5,0%
200	2,6%	3,3%	4,4%	5,2%	5,8%	6,3%	6,6%	7,1%	7,2%

Alapsokaság nagysága: 3 862 000. Szignifikancia-szint: 95%

**A statisztikai hiba nagysága értékbecslés esetén
(egyszerű véletlen mintavétel mellett)**

Szignifikancia-szint:	95%
-----------------------	------------

A piros számok átírhatók

(Rész)minta nagysága	Relatív szórás <i>(a szórás az átlag arányában)</i>							
	3%	5%	10%	25%	50%	100%	150%	200%
1 800	+/- 0,1%	+/- 0,2%	+/- 0,5%	+/- 1,2%	+/- 2,3%	+/- 4,6%	+/- 6,9%	+/- 9,2%
1 500	+/- 0,2%	+/- 0,3%	+/- 0,5%	+/- 1,3%	+/- 2,5%	+/- 5,1%	+/- 7,6%	+/- 10,1%
1 200	+/- 0,2%	+/- 0,3%	+/- 0,6%	+/- 1,4%	+/- 2,8%	+/- 5,7%	+/- 8,5%	+/- 11,3%
1 000	+/- 0,2%	+/- 0,3%	+/- 0,6%	+/- 1,5%	+/- 3,1%	+/- 6,2%	+/- 9,3%	+/- 12,4%
800	+/- 0,2%	+/- 0,3%	+/- 0,7%	+/- 1,7%	+/- 3,5%	+/- 6,9%	+/- 10,4%	+/- 13,9%
500	+/- 0,3%	+/- 0,4%	+/- 0,9%	+/- 2,2%	+/- 4,4%	+/- 8,8%	+/- 13,1%	+/- 17,5%
400	+/- 0,3%	+/- 0,5%	+/- 1,0%	+/- 2,4%	+/- 4,9%	+/- 9,8%	+/- 14,7%	+/- 19,6%
200	+/- 0,4%	+/- 0,7%	+/- 1,4%	+/- 3,5%	+/- 6,9%	+/- 13,9%	+/- 20,8%	+/- 27,7%

Szignifikancia szint: 95%

NSZS 2005 Projekt
RP1 - 1. RÉSZPROJEKT

Verziószám : v3.0

3. táblázat

A legfontosabb jelzőszámok aktuális értékei a lakossági szegmensben 1.

	NSZS 2005 2004. dec.	WIP 2004. okt.	Média Analízis 2004Q2-Q3	ICT Report 2004. máj.
PC használat				
Azon 14 éves vagy idősebb személyek száma, illetve aránya, akik (valamilyen rendszerességgel) használnak PC -t valahol (akár otthon, akár máshol)	3 505 000 41,0%	40,0%	-	35,3%
Azon 18 éves vagy idősebb személyek száma, illetve aránya, akik (valamilyen rendszerességgel) használnak PC -t valahol (akár otthon, akár máshol)	3 053 000 38,1%	-	41,2%	-
Azon háztartások száma, illetve aránya, ahol van olyan személy, aki (valamilyen rendszerességgel) használ PC -t valahol (akár otthon, akár máshol)	1 843 000 47,7%	-	-	-
Azon háztartások száma, illetve aránya, ahol a háztartásfő (valamilyen rendszerességgel) használ PC -t valahol (akár otthon, akár máshol)	1 300 000 33,7%	-	-	-
PC ellátottság				
Azon háztartások száma, illetve aránya, ahol van legalább egy (működőképés) PC	1 332 000 34,5%	32,0%	-	34,0%
Otthoni asztali PC-k száma	1 491 000			
Azon 14 éves vagy idősebb személyek száma, illetve aránya, akik olyan háztartásban élnek, ahol van legalább egy (működőképés) PC	3 575 000 41,8%	-	-	-
Azon 18 éves vagy idősebb személyek száma, illetve aránya, akik olyan háztartásban élnek, ahol van legalább egy (működőképés) PC	3 208 000 40,1%	-	36,9%	-

2004 decemberében a magyar háztartások 34,5 százaléka rendelkezett legalább egy darab számítógéppel. Ez a személyek szintjén azt jelenti, hogy a 14 éven felüli lakosság 42, a felnőtt népesség 40 százaléka élt olyan háztartásban, amely rendelkezett PC-vel. A felnőtt népesség 38 százaléka tekinthető PC-használónak, azaz ennyien használják a számítógépet kisebb-nagyobb gyakorisággal. Ha a fiatalabb 14-18 éves korosztályt is figyelembe vesszük, akkor a számítógép-használók aránya valamivel magasabb: a 14 éven felüli lakosság 41 százaléka tekinthető PC használónak.

NSZS 2005 Projekt
RP1 - 1. RÉSZPROJEKT

Verziószám : v3.0

4. táblázat

A legfontosabb jelzőszámok aktuális értékei a lakossági szegmensben 2.

	NSZS 2005 2004. dec.	WIP 2004. okt.	Média Analízis 2004Q2-Q3	ICT Report 2004. máj.
Internet használat				
Azon 14 éves vagy idősebb személyek száma, illetve aránya, akik (valamilyen rendszerességgel) használnak <u>internetet</u> valahol (akár otthon, akár máshol)	2 434 000 28,4%	29,0%	-	21,3%
Azon 18 éves vagy idősebb személyek száma, illetve aránya, akik (valamilyen rendszerességgel) használnak <u>internetet</u> valahol (akár otthon, akár máshol)	2 084 000 26,0%	25,0%	24,2%	-
Azon háztartások száma, illetve aránya, ahol van olyan személy, aki (valamilyen rendszerességgel) használ <u>internetet</u> valahol (akár otthon, akár máshol)	1 396 000 36,1%	-	-	-
Azon háztartások száma, illetve aránya, ahol a háztartásfő (valamilyen rendszerességgel) használ <u>internetet</u> valahol (akár otthon, akár máshol)	856 000 22,1%	-	-	-
Internet ellátottság				
Azon háztartások száma, illetve aránya, ahol otthon használnak <u>internetet</u>	665 000 17,2%	14,0%	-	15,4%
Azon háztartások száma, illetve aránya, amelyek otthoni internet-előfizetéssel rendelkeznek	569 000 14,7%	-	-	-
Azon háztartások száma (illetve aránya az otthoni internet-használókön belül), amelyek szélessávú otthoni internet-előfizetéssel rendelkeznek	318 000 (47,8%)	(44,0%)	-	(41,5%)
Azon 14 éves vagy idősebb személyek száma, illetve aránya, akik olyan háztartásban élnek, ahol otthon használnak <u>internetet</u>	1 787 000 20,9%	-	-	-
Azon 18 éves vagy idősebb személyek száma, illetve aránya, akik olyan háztartásban élnek, ahol otthon használnak <u>internetet</u>	1 613 000 20,1%	-	13,8%	-
Összetett mutatók				
Azon 14 éves vagy idősebb személyek száma, akiknek otthonában van internet, mégsem használnak internetet	350 000	-	-	-
Azon 14 éves vagy idősebb személyek száma, akiknek otthonában nincs internet, de máshol használnak internetet	997 000	-	-	-
Internetre csatlakozó otthoni asztali PC-k száma (illetve aránya az összes otthoni asztali PC-n belül)	774 000 (51,9%)	-	-	-

2004 végén 665 ezer háztartás, azaz a háztartások 17 százaléka rendelkezett internet-hozzáféréssel. Ez a szám viszonylag magas az ez évben készült más felmérések hasonló mutatóihoz képest. Hangsúlyozzuk azonban, hogy a 665 ezres szám nem azonos az internet előfizetések számával. A háztartások 2,5 százaléka előfizetés nélkül, úgynevezett nyílt-

interneten keresztül kapcsolódik a világhálóhoz. Ezt a tényt is figyelembe véve a lakossági internet-előfizetések száma 569 ezer volt, azaz a háztartások 14,7 százalékának van internet-előfizetése. *A 665 ezer internetes háztartásból 318 ezer a szélessávú internet-eléréssel rendelkezők száma. Ez az összes internet-kapcsolattal rendelkező háztartás 48 százalékát teszi ki.*

A felnőtt lakosság 26 százaléka használta az elmúlt hat hónapban az internetet. Ugyanez az arány a 14 évnél idősebb népességen belül némileg magasabb, 28,4 százalék.

A felmérés időpontjában 1,78 millió 14 évnél idősebb személy élt olyan háztartásban, ahol használnak internetet. Érdekes, hogy közülük minden ötödik, azaz 350 ezren seholy nem használnak internetet, így természetesen ők az otthoni internet-kapcsolat adta lehetőséggel sem élnek. Továbbra is igen alacsony azon PC-vel rendelkező háztartások aránya, akik egyúttal a világhálóra is csatlakoznak. Az internetre csatlakozó számítógépek aránya, a háztartások által birtokolt összes PC-n belül alig több mint 50 százalék.

1.3.1 A kulcsmutatók várható alakulása 2006 végéig

A felmérés során a számítógéppel, vagy otthoni internettel nem rendelkezőknek feltettünk néhány jövőbeli IT vásárlási tervvel kapcsolatos kérdést is. Hasonlóan jártunk el a keskenysávú internet kapcsolattal rendelkezőknél: őket egy jövőbeli (két éven belüli) szélessávú technológiára váltás esélyeiről kérdeztük. Az így kapott válaszokból megkíséreltünk becslést adni a háztartások 2006 végére várható IT-ellátottságára. Előrejelzésünk részletes módszertanát a 49. oldalon kezdődő 2.2.6 „Belépési / váltási szándékok” című fejezetben ismertetjük.

NSZS 2005 Projekt
RP1 - 1. RÉSZPROJEKT

Verziószám : v3.0

5. táblázat

A legfontosabb jelzőszámok várható alakulása a lakossági szegmensben a következő 2 évben

	NSZS 2005 2004. dec.	<i>NSZS előrejelzés*</i>	Évi átlagos növekedési ütem
PC ellátottság			
Azon háztartások száma, illetve aránya, ahol van legalább egy (működőkép) PC	1 332 000 34,5%	<i>1 564 000</i> <i>40,5%</i>	8,4%
Azon 14 éves vagy idősebb személyek száma, illetve aránya, akik olyan háztartásban élnek, ahol van legalább egy (működőkép) PC	3 575 000 41,8%	<i>4 181 000</i> <i>48,9%</i>	8,1%
Internet ellátottság			
Azon háztartások száma, illetve aránya, ahol otthon használnak <u>internetet</u>	665 000 17,2%	<i>1 000 000</i> <i>25,9%</i>	22,6%
Azon háztartások száma, illetve aránya, amelyek otthoni <u>internet-előfizetéssel</u> rendelkeznek	569 000 14,7%	<i>925 000</i> <i>23,9%</i>	27,5%
Azon háztartások száma (illetve aránya az otthoni internet-használókon belül), amelyek <u>szélessávú otthoni internet-előfizetéssel</u> rendelkeznek	318 000 (47,8%)	<i>584 000</i> <i>(58,4%)</i>	35,5%
Azon 14 éves vagy idősebb személyek száma, illetve aránya, akik olyan háztartásban élnek, ahol otthon használnak <u>internetet</u>	1 787 000 20,9%	<i>2 678 000</i> <i>31,3%</i>	22,4%
Otthoni asztali PC-k száma	1 491 000	<i>1 766 000</i>	8,8%
Azon otthoni PC-k száma (illetve aránya az összes otthoni PC-n belül), amelyek csatlakoznak az internethez	774 000 (51,9%)	<i>1 148 000</i> <i>(65,0%)</i>	21,8%

* Az előrejelzések a felmérés eredményeire támaszkodó modellszámításokon alapulnak

Előrejelzéseink szerint a legalább egy számítógéppel ellátott háztartások száma 2006 végére meghaladja a 40 százalékot, az otthoni internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások száma pedig eléri az 1 milliót. Ez azt jelenti, hogy a háztartási internet-ellátottság két év alatt 26 százalékosra nő. Az 1 millió internettel rendelkező háztartásból 584 ezernek szélessávú, 416 ezernek pedig keskenysávú internet-elérése lesz. Ez azt jelenti, hogy a keskenysávú internet-kapcsolatok száma abszolút értékben még tovább nő, az összes internet-kapcsolaton belüli aránya azonban fokozatosan csökken. A szélessávú internet-előfizetések száma ugyanis számításaink szerint gyorsabban fog növekedni, arányuk 2006 végére megközelíti a 60 százalékot. Az internet-előfizetések várható éves növekedése gyorsabb lesz a PC-k növekedési üteménél is, így várható, hogy az internet nélküli PC-k aránya csökken. Számításaink szerint 2006 végére a háztartások használatában lévő PC-k közel kétharmada fogja elérni a világhálót.

1.4 Lakossági célszegmensek

1.4.1 A szegmensek meghatározása

A felmérés során a lakosságot igyekeztünk jól elkülöníthető szegmensekre bontani az érintett háztartások, illetve az azokban élő személyek információs társadalomba való integráltsága szempontjából. Már a kérdőív szerkesztése során kialakítottuk azt a nyolc szegmenst, amelyek

egymástól markánsan elhatárolhatók az informatikai eszközellátottság, az internet-ellátottság, illetve a digitális írástudás mentén. A kutatás egyik legfontosabb feladatának azt tekintettük, hogy az így kialakított szegmensek számosságáról, a szegmensekbe tartozó háztartások és személyek demográfiai jellemzőiről, az internettel kapcsolatos attitűdjeiről, az információs társadalomba való jövőbeli integrálódásuk esélyéről vagy éppen a leszakadásuk veszélyéről, továbbá a digitális szakadék helyéről és mélységéről minél tisztább képet kapjunk. A szegmensek meghatározása elsődlegesen háztartási szintű, de azok – a bennük élő személyekre vetítve – személyi szinten is értelmezhetőek. A szegmenseket rövid „fantázianevekkel” is elláttuk, megkönnyítendő a későbbiekben rájuk történő hivatkozásokat. A kialakított szegmensek kritériumait az alábbiakban ismertetjük.

- **I. szegmens („SZÉLESSÁV OTTHON”)**: ide tartoznak azok a háztartások, amelyeknek van otthoni szélessávú internet-hozzáférésük, illetve azok az internethasználó személyek, akik szélessávú internet-hozzáféréssel rendelkező háztartásokban élnek.
- **II. szegmens („KESKENYSÁV OTTHON”)**: ide tartoznak azok a háztartások, amelyeknek van otthoni keskenysávú internet-hozzáférésük, illetve azok az internethasználó személyek, akik keskenysávú internet-hozzáféréssel rendelkező háztartásokban élnek.
- **III. szegmens („PC OTTHON, INTERNET MÁSHOL”)**: ide tartoznak azok a háztartások, amelyeknek van otthon számítógépük, és noha nem rendelkeznek otthoni internet-kapcsolattal, de a háztartás legalább egyik tagja használja az internetet otthonán kívül. A személyek szintjén azok tartoznak ebbe a szegmensbe, akik „offline” PC-vel felszerelt háztartásban élnek, de valahol máshol (pl. iskolában, munkahelyen) használnak internetet.
- **IV. szegmens („PC OTTHON, INTERNET SEHOL”)**: ide tartoznak azok a háztartások, amelyeknek van otthon számítógépük, és a háztartás egyik tagja sem internethasználó sem otthon, sem máshol. A személyek szintjén azok a PC-használók tartoznak ebbe a szegmensbe, akiknek háztartásában offline számítógép van, és internetet máshol sem használnak.
- **V. szegmens („PC ÉS INTERNET MÁSHOL”)**: ide tartoznak azok a háztartások, amelyeknek nincs otthon számítógépük, de a háztartás legalább egyik tagja számítógép- és internethasználó (valahol a háztartáson kívül). A személyek szintjén azok tartoznak ebbe a szegmensbe, akiknek háztartásában nincs ugyan számítógép otthon, de személy szerint – valahol máshol – használnak internetet.
- **VI. szegmens („PC MÁSHOL, INTERNET SEHOL”)**: ide tartoznak azok a háztartások, amelyeknek nincs otthon számítógépük, de a háztartás legalább egyik tagja számítógéphasználó (valahol a háztartáson kívül), viszont a háztartás egyik tagja sem internethasználó. A személyek szintjén azok tartoznak ebbe a szegmensbe, akiknek nincs otthon számítógépük, de ők maguk valahol máshol használnak számítógépet, internetet viszont nem.

- **VII. szegmens („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, VAN FIATAL”)**: ide tartoznak azok a háztartások, amelyeknek nincs otthon számítógépük, és a háztartás egyik tagja sem használ számítógépet máshol sem, ugyanakkor a háztartásban lakik legalább egy 35 évesnél fiatalabb személy. A személyek szintjén azok a 35 évesnél fiatalabbak tartoznak ide, akiknek nincs otthon számítógépük, és ők maguk máshol sem használnak PC-t.
- **VIII. szegmens („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, IDŐS”)**: ide tartoznak azok a háztartások, amelyeknek nincs otthon számítógépük, és a háztartás egyik tagja sem használ számítógépet máshol sem, továbbá a háztartásban nem lakik egyetlen egy 35 évesnél fiatalabb személy sem. A személyek szintjén azok a 35 évesek vagy idősebbek tartoznak ide, akiknek nincs otthon számítógépük, és ők maguk máshol sem használnak PC-t.

Helyzetértékelésünk alapvető szemléletének megfelelően az elemzés fókuszában általában a háztartás áll, mint az otthoni internet-használat jelenlegi vagy potenciális terepe. A fenti kritériumrendszerből kitűnik, hogy a háztartások minősítése a bennük élő személyek „legjobbikának” minősítését nyeri el. E mögött az a megfontolás áll, hogy egy háztartás infokommunikációs társadalomban elfoglalt pozíciójának javításában – otthoni PC beszerzése, otthoni internet-kapcsolat létesítése vagy otthoni szélessávú előfizetés révén – a „felkészültebb” háztartástagok jelentős hajtóerőt képviselhetnek. Az előrelépés motorját jelentő személy gyakran nem a háztartásfő, hanem a háztartás valamely más tagja, jellemzően iskolás korú gyermek.

A következő táblázatok segítenek megvilágítani a háztartásban élő személyek, a háztartásfők, illetve a háztartás egészének szegmens-hovatartozása közötti különbségekben rejlő mélyebb összefüggéseket.

Jól látható például, hogy amennyiben a háztartások IKT-potenciálját az ott élő valamennyi személy felkészültségének figyelembe vételével értékeljük, jóval kedvezőbb képet kapunk annál, mint ha csupán a háztartásfők használati jellemzőit vennénk alapul. A magyarországi háztartásfőknek ugyanis sajnos igen nagy hányada (66,3 százaléka) digitálisan teljesen írástudatlannak tekinthető, hiszen nemhogy internetet, de még PC-t sem használ sehol. A család többi tagját is figyelembe véve azonban a háztartásoknak „csupán” 52,2 százaléka minősül digitálisan írástudatlannak. A különbség elsősorban a háztartásban élő fiataloknak köszönhető.

A háztartásfők IKT-felkészültség szerinti besorolása az esetek mintegy háromnegyedében esik egybe a háztartás egészének besorolásával (egynegyed részben értelemszerűen elmarad attól). A háztartások esetében ugyanez az arány még rosszabb: csupán 65 százaléka éri el a háztartásban előforduló legmagasabb szintet. A 7 éves vagy annál idősebb gyerekek/unokák (itt a háztartásfőhöz viszonyított családi állást vettük figyelembe) 92 százaléka a háztartásban előforduló legjobb minősítést kapja. Ez az összefüggés is világosan jelzi a gyerekek szerepét a háztartások infokommunikációs felzárkózási képességében.

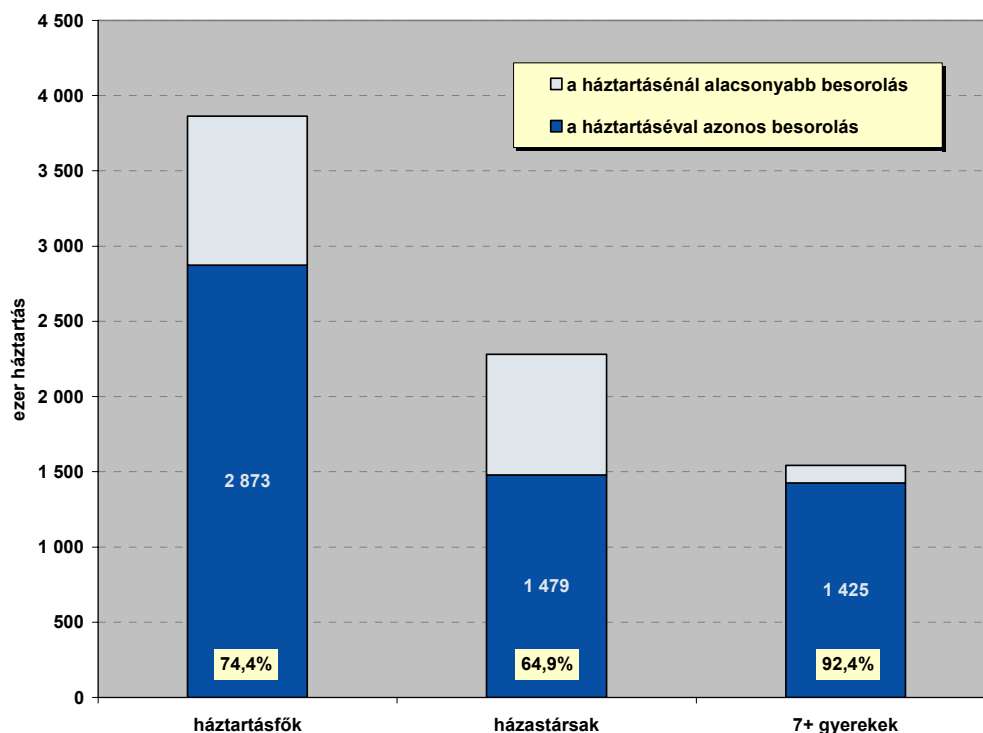
6. táblázat

**A személyek egyes csoportjainak, illetve a háztartás egészének
IKT célszemcensek szerinti besorolása**

Szegmens megnevezése	Személyek besorolása			Háztartások besorolása
	0+ évesek	14+ évesek	háztartásfők	
I. Szélessáv otthon	762 000 7,7%	704 000 8,2%	268 000 6,9%	319 000 8,3%
II. Keskenysáv otthon	808 000 8,1%	733 000 8,6%	291 000 7,5%	347 000 9,0%
III. PC otthon, internet máshol	655 000 6,6%	575 000 6,7%	160 000 4,1%	412 000 10,7%
IV. PC otthon, internet sehol	1 066 000 10,7%	793 000 9,3%	331 000 8,6%	254 000 6,6%
V. PC és internet máshol	438 000 4,4%	422 000 4,9%	137 000 3,5%	319 000 8,3%
VI. PC máshol, internet sehol	351 000 3,5%	279 000 3,3%	114 000 2,9%	191 000 5,0%
VII. digitálisan írástudatlan, fiatal	1 706 000 16,3%	886 000 10,4%	205 000 5,3%	434 000 11,2%
VIII. digitálisan írástudatlan, öreg	4 167 000 42,7%	4 167 000 48,7%	2 358 000 61,0%	1 586 000 41,0%
Összesen	9 954 000 100,0%	8 559 000 100,0%	3 864 000 100,0%	3 863 000 100,0%

1. ábra

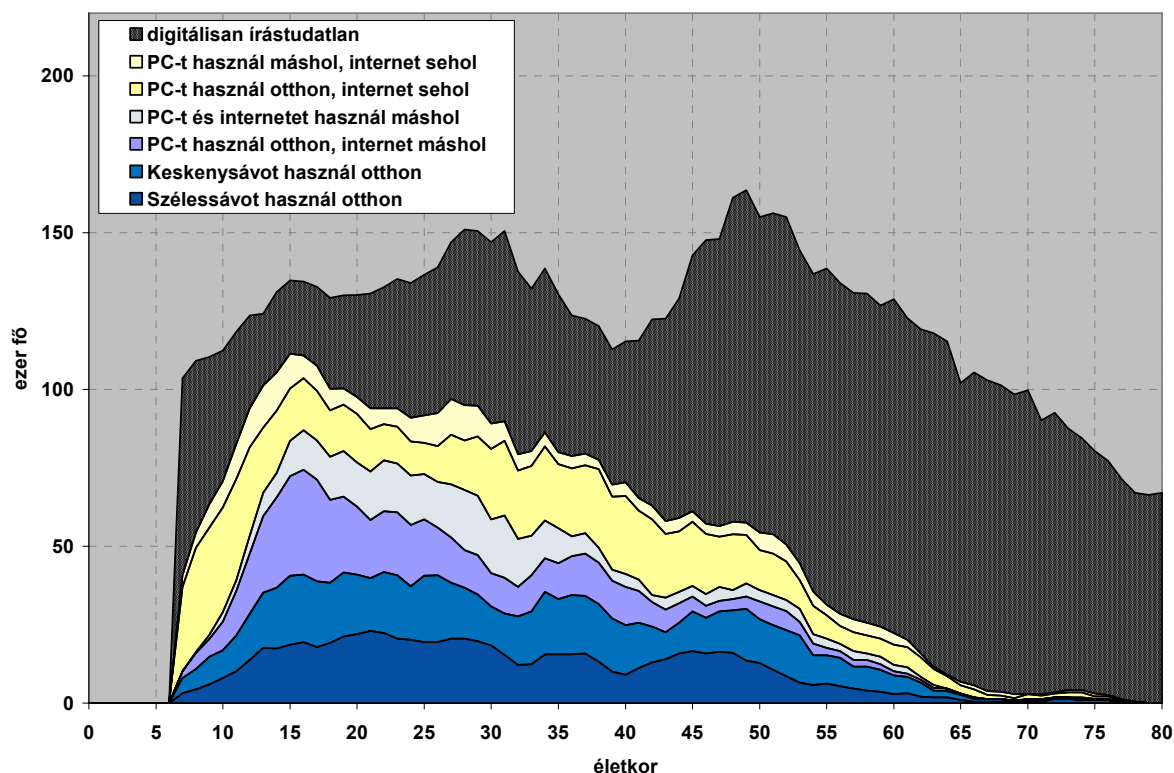
**A háztartásfők, a házastársak és a gyerekek szegmens-hovatartozása
a háztartás egészének besorolásához képest**

A 2. ábrán áttekintésképpen bemutatjuk a magyar társadalom „infokommunikációs korfáját”. Láthatjuk, hogy az életkor előrehaladtával az IKT-felkészültség már egészen hamar, 15-17 éves kor környékén eléri a csúcspontot, ami elsősorban a 7-14 éves „PC-T HASZNÁL OTTHON, INTERNETET SEHOL”, majd a 15-18 éves „PC-T HASZNÁL OTTHON, INTERNETET MÁSHOL” besorolású fiatalok hirtelen megugró arányának köszönhető (lásd még: Sulinet). A korfán tovább haladva azonban vészesen nő a digitálisan teljesen írástudatlanok száma. Az adatok számszerű leolvashatósága érdekében a korfát – összevont korcsoport-kategóriák alkalmazásával – táblázatos formában is bemutatjuk.

2. ábra

A magyar társadalom „infokommunikációs korfája”

7. táblázat

Korcsoportok	Személyes ICT-szegmensek								Összesen
	I. Széles-sáv otthon	II. Keskeny-sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	VII-VIII. digitálisan írástudatlan		
	ezer fő	762	808	655	1 066	438	351	5 874	9 954
x-6 évesek	601	0,0%	0,4%	0,6%	11,3%	0,0%	0,8%	87,0%	100,0%
7-14 évesek	936	9,2%	10,0%	10,9%	25,0%	3,1%	8,4%	33,3%	100,0%
15-18 évesek	528	13,1%	16,3%	26,5%	11,9%	9,7%	5,1%	17,4%	100,0%
19-24 évesek	797	16,6%	14,3%	14,8%	9,3%	11,7%	4,9%	28,5%	100,0%
25-34 évesek	1 422	11,6%	11,6%	8,4%	13,3%	11,3%	5,8%	38,0%	100,0%
35-44 évesek	1 220	11,7%	12,1%	8,8%	18,7%	3,7%	3,3%	41,8%	100,0%
45-54 évesek	1 511	8,3%	9,1%	3,2%	9,4%	2,5%	2,8%	64,7%	100,0%
55-64 évesek	1 247	2,7%	4,6%	1,2%	4,8%	1,4%	2,2%	83,1%	100,0%
65-X évesek	1 692	0,6%	0,2%	0,1%	1,0%	0,2%	0,6%	97,2%	100,0%
Összesen	9 954	7,7%	8,2%	6,6%	10,8%	4,4%	3,6%	58,6%	100,0%

1.4.2 A kérdőív tematikus blokkjai és a szegmensek

Mint azt már korábban említettük, a kérdőív elkészítését az általunk jól körülhatárolhatónak vélt szegmensek szem előtt tartásával végeztük. Koncepciónk lényege az volt, hogy a kérdéseknek csak egy kis részét tesszük fel valamennyi célszegmensnek, s több, célszegmens-specifikus kérdésblokkot készítettünk, amelyekre csak a célszegmensek meghatározott körétől vártunk választ. Ezzel a módszerrel elkerülhettük azt, hogy a különböző mélységű digitális írástudást feltételező kérdéseinkre, a képzettség, tudás és érdeklődés hiányából fakadóan irreleváns, esetleg félrevezető válaszokat kapjunk. (A specifikus kérdésblokkok még egy praktikus célt is szolgáltak, nevezetesen az átlagos lekérdezési idő csökkenését.) Az alábbi táblázatban azt foglaltuk össze, hogy mely kérdésblokkot mely célszegmenseknek tettük fel. Látható, hogy ahogy haladunk a magasabb státuszú célszegmensek felől az alacsonyabbak felé, a feltett kérdésblokkok száma csökken.

8. táblázat

A célszegmensek és a kérdésblokkok kapcsolata

Kérdőívblokkok		Célszegmensek							
		I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC, internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, van fiatal	VIII. digitálisan írástudatlan, öreg
A	Attitűdök mindenkinek 1.	+	+	+	+	+	+	+	+
B	Háztartástábla	+	+	+	+	+	+	+	+
C	A háztartásfő PC-használata (bárhol)	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	-	-
D	A háztartásfő internethasználata (bárhol)	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	-	-	-
E	PC otthon	+	+	+	+	-	-	-	-
F	Internet otthon	+	+	-	-	-	-	-	-
G	Nincs otthon PC	-	-	-	-	+	+	+	-
H	Nincs otthon Internet	-	-	+	+	+	+	+	-
I	Attitűdök mindenkinek 2.	+	+	+	+	+	+	+	+
J	Háztartás-felszereltség	+	+	+	+	+	+	+	+

Jelmagyarázat:	+	A kérdésblokkot az adott szegmens minden tagjának feltettük.
	+/-	A kérdésblokkot az adott szegmens bizonyos tagjainak feltettük.
	-	A kérdésblokkot az adott szegmens tagjainak nem tettük fel.

1.4.3 A szegmensek demográfiai jellemzői

A következőkben a háztartási szegmensek olyan demográfiai jellemzőit mutatjuk be, amelyekből kiderül, hogy a szegmensek nem csak az információs társadalomban betöltött státuszuk (továbbiakban IKT státusz) alapján különböznek, hanem a hagyományosabb értelemben vett társadalmi státuszuk tekintetében is. Általános szabályként megfogalmazható, hogy a magasabb IKT státuszú szegmenseknek magasabb a társadalmi státuszuk is. Ez alól kivételt a IV. szegmens („PC OTTHON, INTERNET SEHOL”) és az V. szegmens („PC ÉS INTERNET MÁSHOL”) jelent, amelyeknek egymáshoz viszonyított státuszbeli rangsora nem egyértelmű: bizonyos jellemzők alapján (iskolai végzettség, nyelvtudás) az V. szegmens mondható magasabb társadalmi státuszúnak, míg más jellemzők mentén (pl.: anyagi helyzet) a IV. szegmens van kedvezőbb helyzetben. Hasonlóan váltakozik a két legalacsonyabb IKT státuszú VII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, VAN FIATAL”) és VIII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN,

NSZS 2005 Projekt

RP1 - 1. RÉSZPROJEKT

Verziószám : v3.0

IDŐS”) szegmensünk egymáshoz viszonyított helyzete a vizsgált jellemzőtől függően, az azonban általános érvényűnek mondható, hogy e két szegmens minden mutató mentén a szegmensek rangsorának utolsó két helyét foglalja el.

9. táblázat

A háztartási IKT-szegmensek néhány demográfiai jellemzője

	Célszegmensek								Összesen
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet másol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet másol	VI. PC másol, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, van fiatal	VIII. digitálisan írástudatlan, idős	
N (ezer háztartás)	319	347	412	254	319	191	434	1 586	3 861
Populáción belüli arány (%)	8,3%	9,0%	10,7%	6,6%	8,3%	5,0%	11,2%	41,1%	100,0%
Településtípus szerint									
Budapest	45,8%	40,6%	15,8%	18,5%	30,3%	11,5%	7,3%	13,8%	19,8%
megyeszékhely	22,6%	18,7%	24,6%	14,6%	17,5%	23,0%	14,2%	17,1%	18,3%
város	20,7%	14,7%	29,0%	38,2%	26,9%	38,2%	26,7%	30,6%	28,3%
Község 3000+	3,4%	8,9%	10,5%	7,1%	8,4%	8,9%	15,2%	10,1%	9,7%
Község 1501-3000	4,1%	9,5%	6,1%	8,7%	9,1%	12,6%	19,6%	12,4%	11,2%
Község -1500	3,4%	7,5%	14,1%	13,0%	7,8%	5,8%	17,1%	16,0%	12,7%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartás létszáma szerint									
1 fős	7,8%	14,4%	6,5%	6,7%	14,4%	5,7%	8,1%	51,7%	26,1%
2 fős	22,2%	17,5%	16,2%	20,4%	22,3%	33,3%	15,4%	42,4%	28,8%
3 fős	30,0%	25,6%	24,5%	29,0%	31,0%	30,2%	33,7%	5,5%	19,8%
4 vagy több fős	40,0%	42,5%	52,8%	43,9%	32,3%	30,7%	42,8%	0,4%	25,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartásfő iskolai végzettsége szerint									
legfeljebb 8 általános	5,6%	4,6%	14,0%	26,9%	25,7%	28,8%	51,1%	71,0%	42,3%
szakmunkásképző, szakiskola	12,5%	17,2%	29,3%	28,1%	28,8%	30,9%	33,9%	13,1%	20,9%
érettségi	40,4%	38,2%	35,6%	35,6%	28,8%	34,6%	12,5%	10,6%	22,8%
főiskola, egyetem	41,4%	39,9%	20,1%	9,5%	16,0%	5,8%	2,1%	5,3%	13,7%
NT/NV			1,0%		0,6%		0,4%		0,2%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartásfő gazdasági aktivitása szerint									
aktív dolgozó	83,0%	83,3%	79,5%	70,1%	69,3%	66,0%	45,0%	11,2%	46,5%
munkanélküli	2,5%	1,4%	4,4%	3,1%	7,2%	7,3%	17,4%	3,1%	5,3%
nyugdíjas	6,9%	10,6%	11,7%	24,0%	15,0%	22,0%	25,7%	85,4%	43,9%
egyéb inaktív	7,5%	4,6%	4,5%	2,8%	8,5%	4,7%	11,9%	0,4%	4,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Szubjektív anyagi helyzet szerint									
kedvezőtlen	2,8%	3,2%	8,3%	5,5%	16,6%	18,3%	30,1%	21,3%	16,2%
közepes	35,1%	28,0%	40,0%	52,9%	38,8%	55,0%	42,9%	55,2%	46,4%
kedvező	61,4%	67,4%	51,7%	40,8%	44,1%	26,7%	27,0%	23,3%	37,0%
NT/NV	0,6%	1,4%		0,8%	0,6%			0,1%	0,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartásfő idegen nyelvtudása szerint (legalább középfokú)									
nincs	52,4%	60,5%	80,3%	89,0%	76,5%	89,6%	93,8%	93,0%	83,7%
van	47,6%	39,5%	19,7%	11,0%	23,5%	10,4%	6,2%	7,0%	16,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Látható, hogy a magasabb IKT státuszú szegmensek jóval nagyobb arányban laknak nagyobb településeken, mint az alacsonyabb státuszúak. Az I. („SZÉLESSÁV OTTHON”) szegmensbe tartozó háztartások 68 százaléka él a fővárosban vagy valamelyik megyeszékhelyen, ugyanez az arány a II. („keskenysáv otthon”) szegmensnél szintén magas, 59 százalék. A VII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, VAN FIATAL”) szegmens háztartásai ezzel szemben inkább

vidéken élnek, 47 százalékuk községlakó és csupán 7 százalékuk lakik Budapesten. A VIII. szegmensben („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, IDŐS”) valamelyest alulreprezentált a fővárosban élők aránya (13,8%), míg az átlagosnál többen élnek közülük kis lélekszámú községekben. A már korábban említett, különleges helyzetű IV. („PC OTTHON, INTERNET SEHOL”) és V. („PC ÉS INTERNET MÁSHOL”) szegmensek közül a településtípus tekintetében az V. áll közelebb a magas státuszú szegmensekhez, 48 százalékuk Budapesten vagy megyeszékhelyen él, miközben a IV. szegmensnek csak 33 százalékáról mondható el ugyanez.

A magyar háztartások átlagos létszáma 2,6 fő. Ez az átlag úgy adódik, hogy a legnagyobb számosságú, a háztartások 38 százalékát kitevő VIII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, IDŐS”) szegmens háztartásainak átlagos létszáma 1,6 fő, miközben a többi szegmens háztartás létszáma 3,0 és 3,6 között mozog. A hét szegmenshez tartozó háztartások átlagos létszáma és IKT státusza között nem látszik közvetlen összefüggés. A háztartáslétszámmal kapcsolatosan fontosnak tartjuk megjegyezni még, hogy az 1 fős háztartások aránya a VIII. szegmensben több mint 50 százalék, miközben a másik hét szegmensbe tartozó háztartásoknál az egyedülállók aránya mindössze 7 és 14 százalék között mozog.

A háztartásfők iskolai végzettségénél nem tapasztalunk semmilyen rendkívüli jelenséget. Minél magasabb egy adott háztartás IKT státusza, annál valószínűbb, hogy a háztartásfő magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik. Az I. („SZÉLESSÁV OTTHON”) szegmens háztartásfőinek 41 százaléka, a II. („KESKENYSÁV OTTHON”) szegmens háztartásfőinek 40 százaléka diplomás. A VII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, VAN FIATAL”) és a VIII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, IDŐS”) szegmens háztartásfőinek viszont csak 4,5 százaléka diplomás, 66 százaléka pedig legfeljebb nyolc általános iskolai osztályt végzett. Az V. szegmens háztartásfőinek 16 százaléka, a IV. szegmens háztartásfőinek csupán 9,5 százaléka végzett egyetemet vagy főiskolát. Az iskolai végzettség tekintetében tehát az V. szegmens magasabb státuszú a IV. szegmensnél.

Az iskolai végzettséggel szoros összefüggésben lévő – az internetezés lehetőségeinek kihasználásában alapvető jelentőségű – idegen nyelvtudás mentén ismét csak a már korábbi demográfiai jellemzők során megállapított tendenciák bontakoznak ki. Míg az otthoni internet-hozzáféréssel rendelkező háztartásfők 40-50 százaléka beszél valamilyen idegen nyelvet, addig a digitálisan írástudatlan családfők több mint 90 százaléka csak anyanyelvén képes megszólalni. A különös figyelemmel kezelt V. („PC ÉS INTERNET MÁSHOL”) szegmens háztartásfői ezúttal is jobban „teljesítettek”, mint a IV. („PC otthon, internet seholt”) szegmens háztartásfői. Előbbiek 24, utóbbiaknak csak 11 százalékuk beszél idegen nyelven.

A háztartásfők gazdasági aktivitásának szegmensenkénti tulajdonsága némileg eltér a korábban áttekintett jellemzők sajátosságaitól. E tekintetben a két „top” szegmens nem tér el jelentős mértékben a szegmensek zömétől, viszont a VII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, VAN FIATAL”), és főleg a VIII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, IDŐS”) szegmens eltérése a többi szegmestől óriási. Az első hat szegmens háztartásfőinek kb. 70-80 százaléka dolgozik, a nyugdíjasok aránya pedig 6 és 20 százalék közötti. Természetesen az otthoni internet-használók háztartásfői között találjuk a legtöbb aktív dolgozót (83 százalék) és a legkevesebb nyugdíjast (7-11 százalék). Figyelemre méltó, hogy a VIII. szegmens háztartásfői közül 85 százalék nyugdíjas és csak 11 százalék dolgozik.

A háztartásfők korösszetételének vizsgálatakor a gazdasági aktivitás jellegzetességeit jól magyarázó képet kapunk. Az első 7 szegmens háztartásfőinek körülbelül 50 százaléka 30 és 50 év közötti, és csak 6 és 15 százalék a 60 évnél idősebbek aránya. A nyolcadik szegmens esetében viszont a háztartásfők közel 80 százaléka 60 évesnél idősebb. A gazdasági aktivitáshoz és a korösszetételhez hasonlóan a háztartásfők nemek szerinti megoszlása is a

nyolcadik szegmens esetében mutat a többi szegmenstől jelentős eltérést. Az első 7 szegmens háztartásfőinek 70-75 százaléka férfi, a nyolcadik szegmensnél ugyanez az arány már csak 53 százalék.

A kérdőívben nem szerepeltettünk a háztartások konkrét jövedelmi viszonyait firtató kérdéseket, de a háztartások felszereltségére és a szubjektív anyagi helyzetére irányuló kérdésekre adott válaszokból azért egy elég jól kikristályosodó képet kaptunk a célszegmensek anyagi helyzetére vonatkozóan. A háztartás felszereltségnél 13 jellegzetes háztartási eszközre kérdeztünk rá. A válaszok részletes ismertetésétől itt most eltekintünk, csak a legfontosabb eredményeket közöljük. Összefoglalva a válaszokból nyert tapasztalatainkat, megállapítható a szegmensek 3 jól elkülöníthető csoportot alkotnak.

- Az első két szegmens, tehát az I. („SZÉLESSÁV OTTHON”), és a II. („KESKENYSÁV OTTHON”) háztartásai a legjobban felszereltek,
- a III. („PC OTTHON INTERNET MÁSHOL”), a IV. („PC OTTHON, INTERNET SEHOL”) és az V. („PC ÉS INTERNET MÁSHOL”) szegmens háztartásai közepesen felszereltek,
- a VI. („PC MÁSHOL, INTERNET SEHOL”), a VII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, VAN FIATAL”) és a VIII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, IDŐS”) szegmens háztartásai pedig viszonylag rosszul felszereltek.

A közepesen felszerelt háztartások közül a III. szegmens háztartásainak ellátottsága emlékeztet leginkább az első két szegmensére. A IV. és az V. szegmens közül a háztartás felszereltséget tekintve a IV. szegmens tűnik magasabb státuszúnak. Igaz, ez nem is meglepő, hiszen a két szegmens definíciójából már bizonyos mértékig feltételezhető, hogy a IV. szegmens háztartásai jobb anyagi helyzettel bírnak, mint a V. szegmensé, hiszen előbbiek rendelkeznek otthoni számítógéppel, utóbbiak pedig nem.

A szubjektív anyagi helyzetre adott válaszok megerősítik a háztartásfelszereltség vizsgálatából levonható következtetéseket, azaz általában elmondható, hogy a magasabb IKT státuszú szegmensek anyagi helyzetüket szubjektíven jobbra értékelik, mint az alacsonyabb státuszúak. A kérdőívben a válaszolóknak egy ötfokú skálán kellett elhelyezniük saját háztartásuk anyagi viszonyait aszerint, hogy:

- nélkülözések között élnek,
- hónapról hónapra anyagi gondjaik vannak,
- éppen, hogy kijönnek a havi jövedelmükből,
- beosztással jól kijönnek, vagy
- anyagi gondok nélkül élnek

A jobb áttekinthetőség kedvéért táblázatunkban az öt kategóriát három kategóriába vontuk össze, így megkülönböztettünk kedvezőtlen, közepes és kedvező szubjektív anyagi helyzetet. Nem meglepő módon a magasabb IKT státuszú szegmensek közül jóval nagyobb arányban találunk olyan háztartásfőket, amelyek saját anyagi helyzetüket kedvezően értékelik. Az otthoni internet-használó háztartásfők (I. és II. szegmens) 61-67 százaléka ítéli meg kedvezően saját családja jövedelmi helyzetét, miközben kedvezőtlen választ ugyanebben a két szegmensben csak a háztartásfők 2-3 százalékától kaptunk. Az alacsony IKT státuszú, kevés háztartási eszközt birtokló VI., VII. és VIII. szegmens háztartásfőinek csak körülbelül 25 százaléka ítélte kedvezőnek saját háztartása anyagi helyzetét, miközben legalább ugyanekkora hányaduk

kedvezőtlen értékelést adott. A közepes IKT státuszú és háztartásfelszereltségű III., IV. és V. szegmens közül a III. csoport háztartásfői értékelték legnagyobb arányban (52 százalék) kedvezőnek családjuk anyagi helyzetét. A IV. és V. szegmens viszonya ebben a tekintetben is szolgál néhány érdekességgel. A háztartás felszereltségnél azt tapasztaltuk, hogy a IV. szegmens háztartásai anyagilag jobb helyzetben vannak mint az V. szegmens háztartásai. Mégis, amikor a háztartásfőket saját családjuk anyagi helyzetéről kérdeztük, akkor az V. szegmensből családfői közül valamivel többen értékelték kedvezőnek anyagi helyzetüket, mint az IV. szegmens háztartásfői (44, illetve 41 százalék). Igaz azonban az is, hogy kedvezőtlen értékelést is jóval gyakrabban adtak az V. szegmens háztartásfői, mint a IV. szegmensbeliek (17, illetve 6 százalék). Összességében tehát arról van szó, hogy az objektíve rosszabb anyagi helyzetű V. szegmens, a szubjektív anyagi értékelésnél nagyobb szórást mutat, miközben a IV. szegmens inkább „középre húz”.

Összefoglalva a szegmensek legfontosabb demográfiai adatait elmondhatjuk, hogy a magas IKT státusz magasabb társadalmi státusszal is jár, vagy éppen fordítva, a magasabb társadalmi státusból következik a magasabb IKT státusz is. Valamennyi eddig vizsgált tényezőt figyelembe véve a szegmenseket 3 csoportra bonthatjuk:

- az **élmezőnyhöz** tartozó otthoni internethasználók (I. és II. szegmens)
- a **középmezőnyhöz** tartozó otthoni PC-használó háztartások internet előfizetés nélkül (III. és IV. szegmens), valamint otthoni PC nélküli, de máshol internetes tapasztalattal rendelkező háztartások (V. szegmens)
- a **leszakadó**, digitálisan teljesen írástudatlan háztartások (VII. és VIII. szegmens), valamint azok a háztartások, ahol az IKT érintettség a háztartáson kívül szerzett „offline” PC-s ismeretekre korlátozódik (VI. szegmens)

Az *élmezőnyhöz* tartozó háztartásokról általában elmondható, hogy főleg városokban élnek, háztartásfőik iskolai végzettsége magas, viszonylag nagy arányban beszélnek valamilyen idegen nyelvet.. Ők az információs társadalom legmagasabb státuszú tagjai, otthoni internet-hozzáféréssel rendelkeznek, ráadásul 47 százalékuk szélessávú internet hozzáféréssel.

A *középmezőnyhöz* tartozó szegmensek jó eséllyel fognak a közeljövőben az információs társadalomba integrálódni. Az integrálódás folyamata már korábban megkezdődött, hiszen ezen három szegmensből kettő már most is internethasználó (III. és V. szegmens). A III. szegmens képezheti az otthoni internet-használók utánpótlásának legjelentősebb táborát, hiszen demográfiai jellemzők alapján sok tekintetben hasonlít a két „top” szegmens háztartásainak jellemzőihez. Viszonylag kedvező anyagi körülmények között élnek magasan iskolázottak, feltehetően csak egy kis lépés választja el őket az otthoni internet-használóvá válástól. A IV. és V. szegmensbe tartozó háztartások megítélése ambivalens. Bizonyos dimenziókban az élmezőnyhöz tartozó szegmensekre emlékeztetnek, másokban viszont a leszakadó szegmensekre. A IV. szegmens elsősorban anyagi vonatkozásban áll közelebb az élcsoporthoz, és képzettség tekintetében a leszakadókhoz.. Az V. szegmensnél éppen fordított helyzetet találunk. Feltevésünk szerint a IV. szegmenst főképp képzettségbeli és motivációs tényezők akadályozzák meg abban, hogy az otthoni internethasználók táborához csatlakozzanak, az V. szegmenst pedig elsősorban anyagi okok. Összességében azonban az V. szegmens hasonlít inkább az élmezőny szegmenseihez, ezért feltételezéseink szerint a III. szegmens után ők tekinthetők az otthoni internethasználók legesélyesebb utánpótlásának. Anyagi jellegű gondjaik

miatt – feltételezésünk szerint – az ő esetükben lehet a leghatékonyabb az állami beavatkozás, ezért ezt a szegmenseket a teljes tanulmány során kiemelten kezeljük. Feltevéseink helyességét vagy helytelenségét a további tényezők vizsgálata dönti majd el.

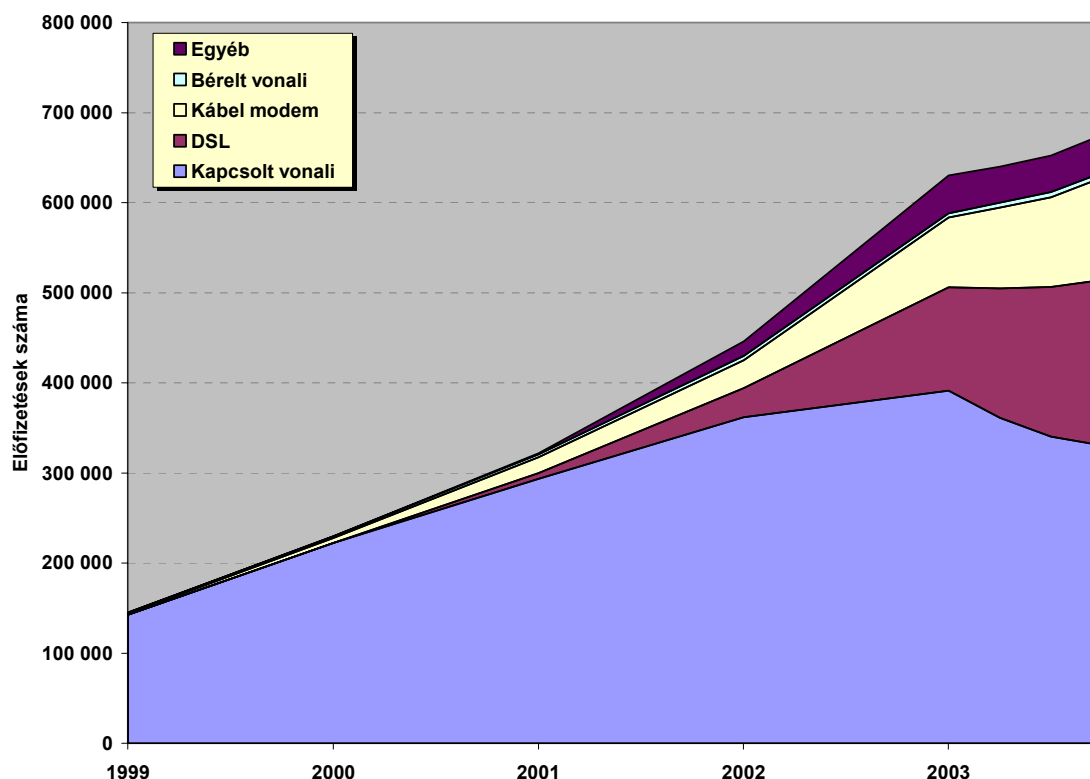
A *leszakadó* szegmensek állnak a digitális szakadék túlóoldalán. Ők alkotják az összes háztartás 57 százalékát. Minden tekintetben lényegesen különböznek az internet-használóktól, így integrálódásukra a közeljövőben még erőteljes külső hatás esetén sem sok esély kínálkozik.

2. Lefedettség, Hozzáférés

A lefedettség és a hozzáférés egymással szoros összefüggésben álló fogalmak. Előbbin azon háztartások, vállalatok számát / arányát értjük, amelyek számára a technikai, infrastrukturális feltételek lehetővé teszik a szélessávú internet használatát, utóbbin viszont azon lakosok, háztartások, vállalatok vagy intézmények számát / arányát, amelyek ténylegesen elérik az internetet vagy a szélessávú internetet. Mielőtt a tanulmányunk pilléreinek szokásos szegmensenkénti tárgyalásába kezdenénk, felvezetésként megmutatjuk az összes internet-előfizetés számának alakulását 2000 elejétől 2004. 3. negyedévéig. Az 3. ábrán látható idősort a KSH „Távközlés, Internet” című gyorstájékoztatójának adatai alapján állítottuk össze. Az internet-előfizetések száma 2000-től 2003 végéig egyenletesen növekedett, a 2004. évben azonban kis mértékben mérséklődött a növekedés üteme. Pozitív fejlemény viszont a szélessávú előfizetések térnyerése, amelynek következményeként a szélessávú előfizetések száma már közel felét teszi ki az összes előfizetésnek. 2003-tól a dial-up előfizetések száma abszolút értelemben is csökkent, elmondható tehát, hogy az internet-penetráció növekedése ma már a szélessáv terjedésének köszönhető.

3. ábra

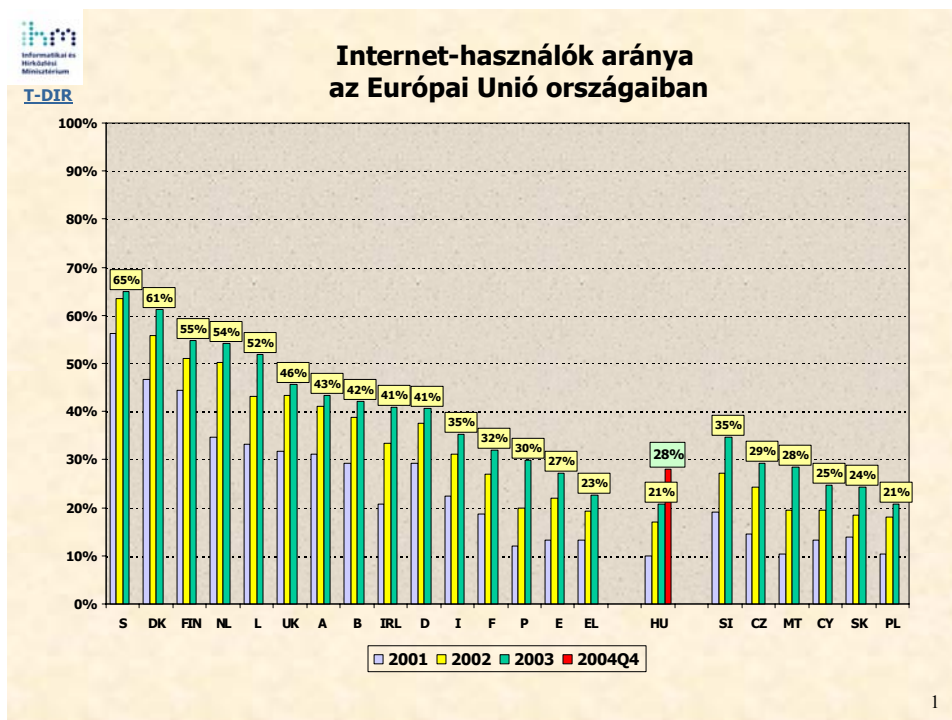
Az internet-előfizetések számának alakulása a csatlakozás típusa szerint

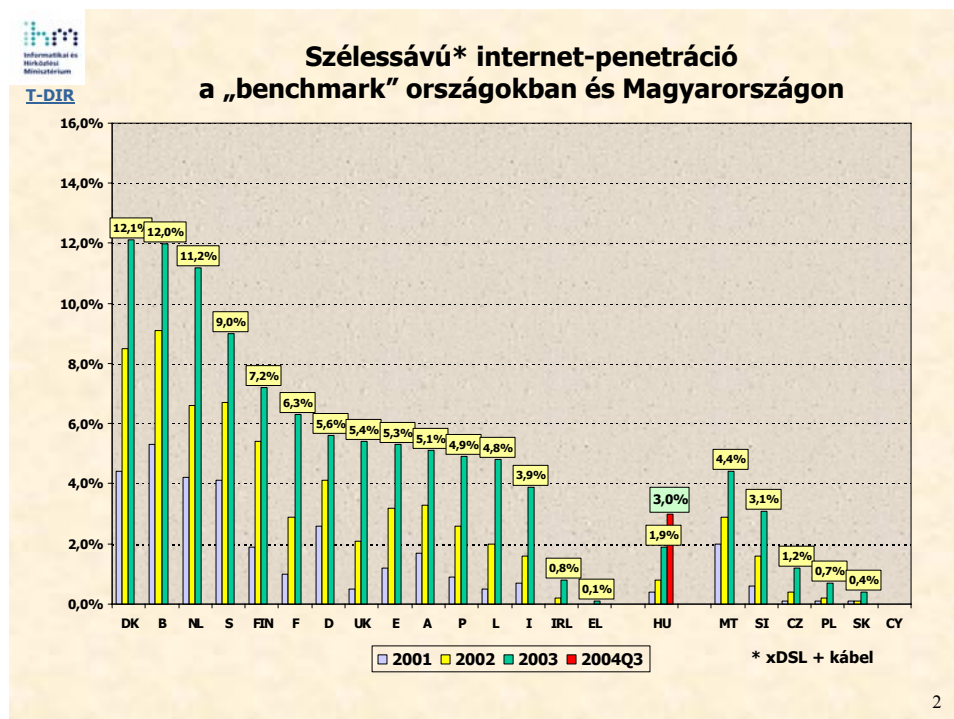
A következő két ábrán – gyors kitekintésként – bemutatjuk az internethasználók arányának, valamint a szélessávú előfizetések penetrációs mutatóinak alakulását az évezred elején

Európában. Ebben a mezőnyben Magyarország még mindig nem büszkélkedhet kedvező eredményekkel.

4. ábra

5. ábra

2

2.1 Lefedettség

2.1.1 A lefedettség mérésének módszere

A szélessávú internet-ellátottság növekedésének egyik legfontosabb feltétele a szélessávú infrastruktúra minél gyorsabb kiépülése, ezért a magyarországi szélessávú lefedettség mérése és növekedésének nyomon követése alapvető fontosságú feladat. Lefedettségen a továbbiakban két fogalmat értünk:

- a települések lefedettségi szintje egy olyan indikátor, amely megmutatja, hogy a magyarországi települések hány százalékában érhető el valamilyen szélessávú technológia,
- a lakosság lefedettségi szintje pedig egy olyan mutatószám, amelyik a szélessávú technológiával ellátott területen élő lakosság arányát méri az össznépességben belül.

Mindkét mutatót település, népsűrűség, illetve régiók szerinti bontásban is vizsgáljuk. A szélessávú technológiák közül elsősorban a lakossági szélessávú kapcsolatok túlnyomó részét kitevő (92 százalék) ADSL és internet-kábel elérhetőségét vizsgáljuk.

A lefedettség nagyságának megállapításához a kizárólag a szolgáltatók által lefedett települések, településrészek listája áll rendelkezésre: ennek alapján pontosan kiszámítható a települések lefedettsége, a lakosság lefedettsége azonban csak becsülhető. Ha ugyanis egy településen elérhető valamilyen szélessávú technológia, az még nem garantálja a település teljes lakosságának szélessávú lefedettségét. A technológiai sajátosságokból adódóan, illetve a szolgáltatók által közölt település szintű lefedettségi térképek alapján azonban Budapest

kivételével kijelenthető, hogy ha egy településen az ADSL elérhető, akkor az a település lakosainak túlnyomó többsége által igénybe vehető. A település méretének csökkenésével az ADSL által lefedett lakosok száma közelíti a 100 százalékot. A kábel technológia lakossági lefedettségének meghatározása jóval bonyolultabb, ezért ennek becslésétől eltekintünk.

10. táblázat

Az ADSL- és a kábeles internet-szolgáltatás által lefedett települések

		Van kábelinternet szolgáltatás a település valamely részén		Total
		nincs	van	
Van ADSL szolgáltatás a településen	nincs	2422	79	2501
	van	462	180	642
Összesen		2884	259	3143

A 10. táblázatból kitűnik, hogy összesen 79 olyan település van, ahol létezik kábel-internetes szolgáltatás, de nincs kiépített ADSL központ. Ezen 79 település összlakossága 167 ezer fő, amelynek kábelinternetes lefedettségi arányát nem tudjuk megbecsülni. A teljes szélessávú lefedettség becslésénél azonban ez a bizonytalanság nem jelent gondot, hiszen legfeljebb egy százalékpontos eltérést okozhat, attól függően, hogy a 167 ezerből ténylegesen hány fő tekinthető lefedettnek.¹

A szélessávú lefedettség becslésénél feltettük, hogy Budapesten valamilyen szélessávú technológia – figyelembe véve az alternatív, rádiós, mikrohullámú stb. technológiákat is – valamennyi lakos számára elérhető, vagyis a főváros lefedettsége 100 százalékos. Azokon a településeken, ahol mindkét technológia jelen van, a lakossági lefedettséget szintén 100 százalékosnak tekintettük. Csak ADSL eléréssel elsősorban a kisebb települések rendelkeznek, így az ADSL technológia tulajdonságait figyelembe véve a lakossági lefedettség ezeken a helyeken szintén 100 százalékosnak mondható. A csak kábel technológiát elérő települések lakossági lefedettségét nehéz pontosan becsülni, de ezek olyan kisszámúak, hogy a becslés egészét nem befolyásolják.

2.1.2 A települések lefedettsége

A szélessávú internetes infrastruktúra fejlődésének eredményeképp 2004 decemberében a 3135 magyarországi település közül 721-ben volt elérhető szélessávú technológia, ez települési szinten 22,9 százalékos lefedettséget jelent. Az ADSL szolgáltatást elérő települések száma 642 volt, a kábel-internetet elérő településeké pedig 259. Az ADSL központtal rendelkező településeken lakók száma összesen 7,57 millió, a 259 kábel-internet szolgáltatást elérő településé pedig 5,25 millió.

¹ A szélessávú lefedettség kiszámításánál – tekintve, hogy az érintett 79 településből 61 2500 főnél kisebb – mind a 167 ezer érintett lakost lefedettnek tekintettük. Emiatt lehetséges, hogy a szélessávú lefedettségre készített mutatószám 0,5-1 százalékponttal magasabb a tényleges értéknél.

Budapesten és valamennyi megyeszékhelyen elérhető szélessávú internet-szolgáltatás, a városok település lefedettségi mutatója azonban már csak 86 százalékos. Ahogy haladunk a kisebb lakosú települések felé, a lefedettségi arány egyre alacsonyabb lesz. Az 1500-nál alacsonyabb lélekszámú falvaknak mindössze 8 százalékában létezik szélessávú internet-szolgáltatás.

11. táblázat

A települések szélessávú lefedettsége településtípusonként

		Van szélessávú szolgáltatás
Településtípus	Budapest	100,0%
	Megyeszékhely	100,0%
	Város	86,1%
	Község 3000+	61,8%
	Község 1501-3000	32,0%
	Község -1500	8,0%
Összesen		22,9%

Ha a lefedettségi adatokat népsűrűség szerinti bontásban vizsgáljuk, hasonló képet kapunk, azaz a sűrűbben lakott területektől a ritkábban lakott területek felé haladva a lefedettség egyre csökken. Az Európai Uniók gyakorlatnak megfelelően a lefedettséget három különböző népsűrűségi kategóriában vizsgáljuk:

- nagyvárosokban és agglomerációikban (500 fő / km² felett),
- városias területeken (100 -500 fő / km²)
- és vidéki területeken (100 fő / km² alatt)

12. táblázat

A települések szélessávú lefedettsége népsűrűségi kategóriánként

		Van szélessávú szolgáltatás
Népsűrűség	501-X fő/km ²	91,7%
	100-500 fő/km ²	58,7%
	x-99 fő/km ²	16,0%
Összesen		22,9%

Míg a nagyvárosokhoz és agglomerációikhoz tartozó nagy népsűrűségű területeken elhelyezkedő települések több mint 90 százalékában van jelen szélessávú technológia, addig a vidéki területek településein esetében az arány már csak 16 százalékos.

Nagy az egyenlőtlenség a magyarországi régiók (Nomenclatur des Unités Territoriales Statistiques – NUTS2) településeinek lefedettségi arányai között is. A közép-magyarországi régió településeinek 82,3 százaléka lefedett, amellyel kiemelkedik a többi régió közül. A magas lefedettségi arányt Budapest jelenléte és a kis települések alacsony száma magyarázza. Meglepően magas még a dél-alföldi régió településeinek 67,3 százalékos lefedettségi aránya, hiszen a többi 5 régiónál a lefedettség csupán 10 és 20 százalék között értéket mutat. A kiugróan

magas arányt a nagyközségek (3000 fő felett) magas aránya magyarázhatja, hiszen az ilyen településeken az ADSL központok telepítése (ma már) üzletileg kifizetődő.

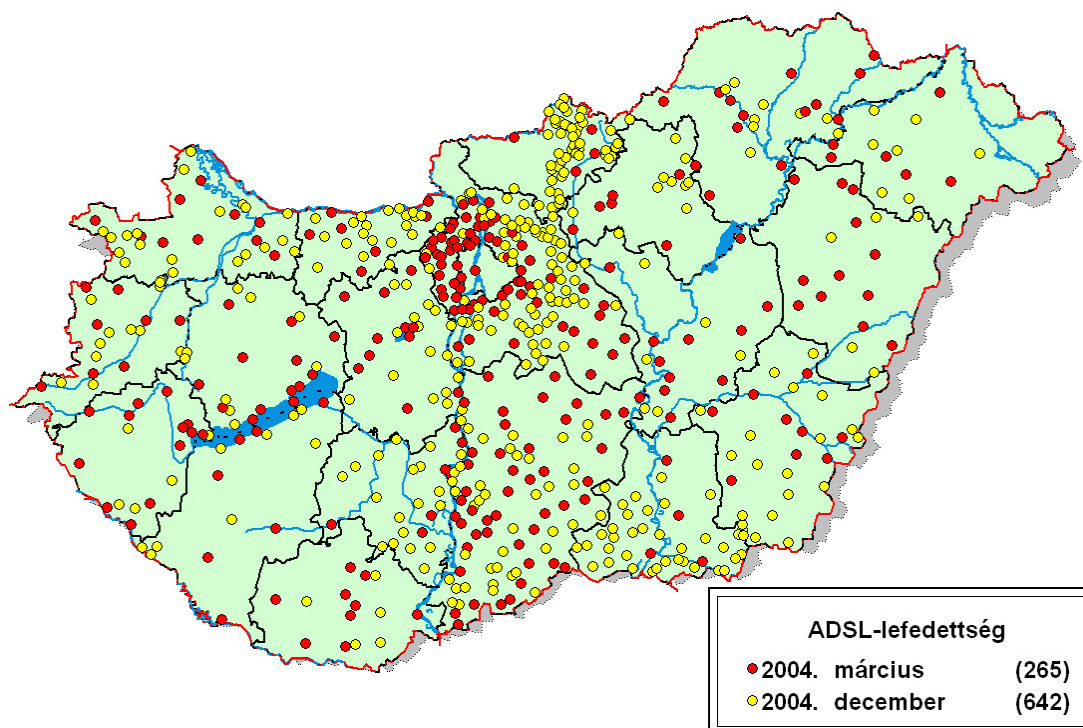
13. táblázat

A települések szélessávú lefedettsége régiónkénti bontásban (a telep

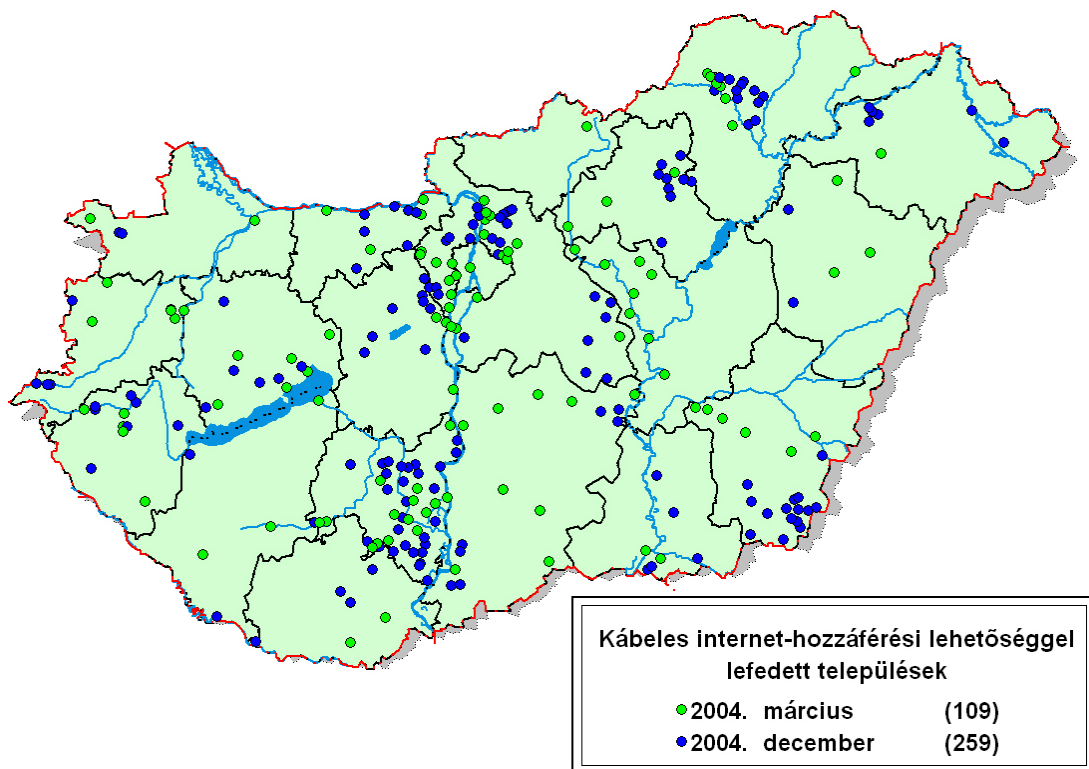
		Van szélessávú szolgáltatás
Régió	Közép-Magyaró.	82,3%
	Közép-Dunántúl	20,1%
	Nyugat-Dunántúl	11,1%
	Dél-Dunántúl	11,9%
	Észak-Magyaró.	17,9%
	Észak-Alföld	14,7%
	Dél-Alföld	67,3%
Összesen		22,9%

A következő oldalakon térképes ábrázolásban is bemutatjuk a szélessávú (ADSL, illetve kábelinternet) lefedettséggel elért településeket, s megjelenítjük a 2003 márciusa és decembere között megvalósult fejlődést.

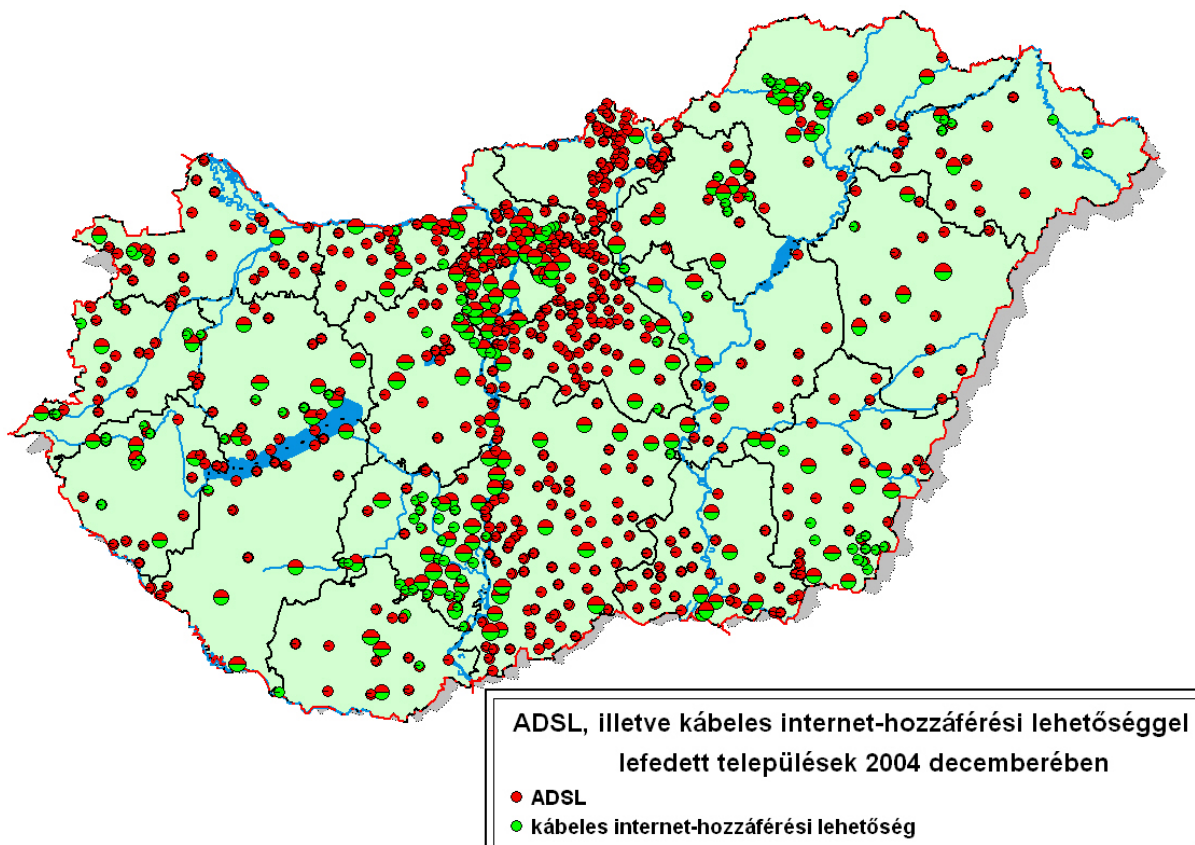
6. ábra

7.ábra

8. ábra

2.1.3 Lakossági lefedettség

2004 végén a magyarországi lakosok 76,3 százaléka számára volt elérhető valamilyen szélessávú technológia. Budapesten és a megyeszékhelyeken gyakorlatilag minden lakos, a városokban élőknek pedig 94,6 százaléka lefedettnek tekinthető. A 3000 fő feletti községekben élők kétharmada számára adott a szélessávú technológia igénybevételének lehetősége, ugyanakkor ez az arány az 1500 főnél kisebb településeken már csak 11 százalékos.

14. táblázat

A szélessávú szolgáltatással lefedett lakosok aránya településtípusonként

		A lefedett lakosok aránya
Településtípus	Budapest	100,0%
	megyeszékhely	100,0%
	város	94,3%
	Község 3000+	69,1%
	Község 1501-3000	32,9%
	Község -1500	11,4%
Összesen		76,3%

Nagy különbséget tapasztalunk a lakosok szélessávú lefedettségében a különböző népsűrűségű területek szerinti bontásban való vizsgálatokor is. A nagyvárosokban élők 99,6 százaléka, a városias területeken élők 87 százaléka, míg az alacsony népsűrűségű (vidéki) területeken élőknek csupán 41,3 százaléka számára érhető el szélessávú internetes technológia.

15. táblázat

A szélessávú szolgáltatással lefedett lakosok aránya népsűrűségi kategóriánként

		A lefedett lakosok aránya
Népsűrűség	501-X fő/km ²	99,6%
	100-500 fő/km ²	87,0%
	x-99 fő/km ²	41,3%
Összesen		76,3%

A régiók (NUTS2) közül legkedvezőbb helyzetben a közép-magyarországi lakosok vannak, hiszen az itt élők 98,4 százaléka rendelkezik potenciális szélessávú hozzáféréssel. A települési lefedettség magas arányából adódóan a dél-alföldi régió a második a lakossági lefedettség rangsorában: a lakosok 88,6 százaléka tekinthető ott lefedettnek. A legrosszabb mutatóval az észak-alföldi régió rendelkezik, az itt élők csupán 56,8 százaléka számára érhető el szélessávú technológia.

16. táblázat

A szélessávú szolgáltatással lefedett lakosok aránya régióként

		A lefedett lakosok aránya
Régió	Közép-Magyaró.	98,4%
	Közép-Dunántúl	69,8%
	Nyugat-Dunántúl	65,5%
	Dél-Dunántúl	62,5%
	Észak-Magyaró.	56,8%
	Észak-Alföld	61,9%
	Dél-Alföld	88,6%
Összesen		76,3%

2.1.4 A lakosság ADSL lefedettségének változása 2004 márciusa és decembere között

Az ADSL lefedettséget külön is tárgyaljuk, mivel erről már részletes becslést készítettünk 2004 márciusában is, így a 9 hónap során lezajlott változásokról is pontos képet kapunk. 2004 márciusában nem csak az akkori helyzetet elemeztük, hanem a rendelkezésünkre álló információk alapján előrejelzést is készítettünk 2004 decemberére. A 2004 végéig várható helyzet becsléséhez többek között az Informatikai és Hírközlési Minisztérium (IHM) *"Szélessávú internet-infrastruktúra kiépítésének és a szolgáltatás beindításának támogatása Magyarország üzletileg kevésbé vonzó településein"* címet viselő, IHM-HHÁT-2 jelű pályázatának eredményeit használtuk fel.

Jelen helyzetértékelés keretében – 2005 januárjában – a 2004. decemberi állapotot tükröző adataink már nem előrejelzés jellegűek, hanem az aktuális helyzetre vonatkozó becslések. Mindazonáltal feltüntetjük az ugyanezen időpontra 2004 márciusában készített becslésünket is, amely alapján nyomon követhető, hogy az élet túlszárnyalta akkori (alsó becslésként közölt) várakozásainkat.

Az ADSL lefedettségi becsléshez a következő eljárást alkalmaztuk. Első lépésben az inkumbens szolgáltatók honlapjairól kigyűjtöttük azon a települések a listáját, amelyeken rendelkezésre állnak az ADSL-alapú internetszolgáltatás nyújtásához szükséges műszaki feltételek. Második lépésben, az egyes településeken belüli lefedettség mértékének meghatározásához felhasználtuk a szolgáltatók által közzétett település-szintű lefedettség térképeket (ahol volt ilyen), valamint bizonyos szolgáltatóknál az utcaszintű keresési lehetőséget. Figyelembe vettük továbbá a KSH által közölt településenkénti lakosságszám adatokat, a települések területét, illetve a lakosság feltételezett eloszlását az egyes települések területén. Ezek részletes áttanulmányozása alapján azt találtuk, hogy amennyiben valamely településen elérhető az ADSL szolgáltatás, akkor az – Budapest kivételével – a település belterületén (értsd: lakott területén) gyakorlatilag mindenütt elérhető. A le nem fedett településrészek általában gyéren lakott ipari-, illetve zöldterületek. Ezért a számítások során úgy kalkuláltunk, hogy a lefedett Budapesten kívüli települések belterületének 95%-án elérhető az ADSL szolgáltatás, ami lakosságszámban kifejezve 97,5 százalékot jelent. Budapest esetében másként jártunk el, itt a területi lefedettséget 2004 márciusában 55%-osnak, a lakosságszámban kifejezett lefedettséget pedig 74 százalékosnak tételeztük. Az alacsonyabb aránnyal való kalkulálást az indokolta, hogy Budapest egyes területein (pl. a III., a VIII. és a XIII. kerület egy részén) a vezetékes telefonhálózat „túlságosan modern” (optikai hálózat), ezért ezeken a helyeken ADSL szolgáltatás műszaki okok miatt

jelenleg nem nyújtható. Figyelembe véve az ADSL szolgáltatás budapesti terjedését, 2004 decemberében a területi lefedettséget 65 százalékosnak, a lakossági lefedettséget pedig 81 százalékosnak tekintettük.

NSZS 2005 Projekt

RP1 - 1. RÉSZPROJEKT

Verziószám : v3.0

17. táblázat

Az ADSL lefedettség változása 2004-ben

	Települések száma (db)			Települések aránya			Lakosság száma (fő)		Lakosság aránya			
	Összesen	ADSL-lefedett			ADSL-lefedett			Összesen	ADSL-lefedett	ADSL-lefedett		
		2004.03.01	2004.12.31*	2004.12.31	2004.03.01	2004.12.31*	2004.12.31			2004.03.01	2004.12.31*	2004.12.31
Összesen	3 135	265	455	642	8,5%	14,5%	20,5%	10 142 362	7 090 797	57,7%	64,8%	70%
Település típusa szerint**												
Budapest	1	1	1	1	100%	100%	100%	1 719 342	1 386 178	74%	74%	81%
megyeszékhelyek	18	18	18	18	100%	100%	100%	1 788 770	1 743 477	97%	97%	97%
városok	203	134	163	198	66%	80%	98%	3 106 903	2 815 587	80%	87%	91%
községek	2 913	112	273	425	4%	9%	15%	3 527 347	1 145 555	13%	27%	32%
Település létszám kategória szerint												
1.000.000 fölött	1	1	1	1	100%	100%	100%	1 719 342	1 386 178	74%	74%	81%
100.001-1.000.000	8	8	8	8	100%	100%	100%	1 164 051	1 134 577	97%	97%	97%
50.001-100.000	12	12	12	12	100%	100%	100%	763 604	744 269	97%	97%	97%
25.001-50.000	25	25	25	25	100%	100%	100%	823 057	802 217	97%	97%	97%
20.001-25.000	17	16	16	17	94%	94%	100%	381 636	371 973	91%	91%	97%
15.001-20.000	28	25	25	27	89%	89%	96%	484 864	454 348	86%	86%	94%
10.001-15.000	52	43	46	51	83%	88%	98%	631 322	604 330	83%	88%	96%
7.501-10.000	45	27	39	41	60%	87%	91%	390 095	346 596	58%	83%	89%
5.001- 7.500	91	20	57	63	22%	63%	69%	557 070	380 071	22%	62%	68%
2.501- 5.000	337	50	129	157	15%	38%	47%	1 148 747	549 266	16%	40%	48%
2500 és alatta	2 519	38	97	240	2%	4%	10%	2 078 574	316 974	3%	8%	15%
KSH régiók szerint												
Közép-Magyarország	185	68	123	144	37%	66%	78%	2 824 754	2 404 473	72%	79%	85%
Közép-Dunántúl	405	31	65	75	8%	16%	19%	1 117 629	743 152	52%	64%	66%
Nyugat-Dunántúl	648	31	38	70	5%	6%	11%	1 000 370	633 962	57%	58%	63%
Dél-Dunántúl	653	22	33	55	3%	5%	8%	989 408	576 494	47%	51%	58%
Észak-Magyarország	603	24	39	92	4%	6%	15%	1 288 960	688 978	44%	49%	53%
Észak-Alföld	387	29	38	48	7%	10%	12%	1 554 177	888 032	48%	53%	57%
Dél-Alföld	254	60	119	158	24%	47%	62%	1 367 064	1 155 706	65%	79%	85%
Népsűrűségi kategóriák szerint												
500+ fő/km2 (Urban)	48	38	40	44	79%	83%	92%	3 423 507	3 033 877	85%	85%	89%
100-500 fő/km2 (Suburban)	431	133	208	237	31%	48%	55%	3 402 247	2 832 657	69%	79%	83%
x-99 fő/km2 (Rural)	2 656	94	207	361	4%	8%	14%	3 316 608	1 224 263	18%	29%	37%

* Az elnyert pályázati támogatások, valamint a szolgáltatók becslése alapján (alsó becslés)

*** 2001. évi közigazgatási besorolás szerint

A táblázatból kiderül, hogy az ADSL-lel lefedett települések száma alig kilenc hónap alatt 265-ről 642-re emelkedett, miközben a lefedett lakosság aránya 57 százalékról 70 százalékra nőtt. A változás mértéke jóval meghaladta a 2004 márciusában (alsó becslésként) tett visszafogott előrejelzésünket, amely 2004 decemberére 455 lefedett települést és 65 százalékos lakossági lefedettséget jósolt.

2.2 Hozzáférés

2.2.1 A háztartások PC-ellátottsága

Legfontosabb PC mutatók. (az adatokat lásd még: a 8. oldal 1.3 „A lakossági hozzáférés kulcsmutatói” című fejezet 3. táblázatában) 2004 decemberében a magyar háztartások 34,5 százaléka rendelkezett legalább egy darab számítógéppel. Ez a személyek szintjén azt jelenti, hogy a 14 éven felüli lakosság 42, a felnőtt népesség 40 százaléka élt olyan háztartásban, amely rendelkezett PC-vel. A felnőtt népesség 38 százaléka tekinthető PC-használónak, azaz ennyien használják a számítógépet kisebb-nagyobb gyakorisággal. Ha a fiatalabb, 14-18 éves korosztályt

is figyelembe vesszük, akkor a számítógép-használók aránya valamivel magasabb: a 14 éven felüli lakosság 41 százaléka tekinthető PC használónak.

Lakossági PC állomány. Az 1,332 millió személyi számítógéppel rendelkező háztartás tulajdonában 1,491 millió működőképes asztali számítógép található, vagyis a háztartások ezen csoportja átlagosan 1,12 asztali számítógéppel rendelkezik. Szegmensek szerinti bontásban az I. („SZÉLESSÁV OTTHON”) szegmensben találjuk a legtöbb olyan háztartást, ahol egynél több asztali számítógép található (átlagosan 1,18). A szegmensek között lefelé haladva az utolsó még otthoni számítógéppel rendelkező IV. („PC otthon, internet sehol”) szegmens háztartásaiban viszont már csak elvétve találunk egynél több asztali számítógépet (átlag 1,04).

18. táblázat

Az otthoni „számítógéppark” összetétele

Az otthoni 'számítógéppark' összetétele	Célszegmensek				Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Keskenysáv otthon	III. PC otthon, máshol internet	IV. PC otthon, internet sehol	
N (ezer háztartás)	318	347	413	254	1332
csak notebook/palm	4,1%	3,5%	1,5%	1,6%	2,6%
csak 1 PC	69,2%	71,2%	85,5%	92,9%	79,3%
1 PC + notebook/palm	9,4%	8,4%	2,4%	0%	5,2%
2 PC	12,6%	15,0%	10,2%	5,5%	11,1%
2 PC + notebook/palm	4,7%	2,0%	0,5%	0%	1,8%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

A fenti táblázat tanulmányozásakor a számítógéppel rendelkező háztartások számítógépparkjáról még részletesebb képet kapunk, lévén az asztali számítógépeket mellett a háztartások tulajdonában lévő notebook-okat, palmtopokat is feltüntettük. A számítógéppel rendelkező háztartások 97 százaléka rendelkezik asztali számítógéppel, a maradék 3 százaléknak otthonában csak notebook vagy palmtop van. A legjellemzőbb otthoni számítógépes „állomány” (80 százalék) egy darab asztali számítógépből áll, a második leggyakoribb (11 százalék) a két asztali számítógépből álló „géppark”. A háztartásoknak csak 7 százaléka rendelkezik egyszerre asztali számítógéppel és notebook-kal vagy palmtoppal is.

19. táblázat

Az otthoni leggyakrabban használt számítógép kora

Hány éves a jelenlegi számítógépük?	Célszegmensek				Összesen
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	
N (ezer háztartás)	318	347	413	254	1 332
0-1 éves	38,1%	31,7%	23,8%	30,4%	30,5%
2-3 éves	27,7%	26,8%	28,7%	21,3%	26,6%
4-5 éves	23,0%	19,6%	24,3%	19,4%	21,8%
6-7 éves	6,0%	10,4%	8,3%	6,7%	8,0%
8+ éves	3,8%	8,6%	11,9%	10,7%	8,9%
NT/NV	1,6%	2,9%	2,9%	11,5%	4,2%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Átlag	2,7	3,4	3,7	3,4	3,3

A számítógép-tulajdonos háztartásfőket a legújabb számítógépük koráról is megkérdeztük. Az otthoni „legmodernebb” számítógépek átlagos kora 3,3 év. A gépek 39 százaléka 3 évesnél, 17 százaléka 5 évesnél is idősebb. A táblázatból az is kitűnik, hogy az IKT státusz értelemszerűen összefüggésben van a számítógépek életkorával is. Az I. („SZÉLESSÁV OTTHON”) szegmensbe tartozó háztartások tulajdonában lévő gépek újabbak, átlagos életkoruk 2,7 év, ugyanakkor a IV. („PC OTTHON, INTERNET SEHOL”) szegmens háztartásainak számítógépei átlagosan 3,4 évesek.

20. táblázat

Az otthoni számítógépes konfiguráció összetevői

Az otthoni számítógépes konfiguráció elemei	Alapszegmensek				Összesen
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	
N (ezer háztartás)	318	347	413	254	1332
CD OLVASÓ (CD-R)	93%	92%	84%	75%	86,5%
CD író (CD-RW)	81%	75%	43%	37%	59,4%
DVD olvasó (DVD-R)	56%	49%	37%	33%	44,1%
DVD író (DVD-RW)	39%	27%	19%	15%	25,1%
"keskenysávú" modem (analóg, ISDN)	18%	83%	14%	11%	32,5%
"szélessávú" modem (ADSL, kábel)	80%	10%	9%	4%	25,0%
Hálózati kártya (Ethernet)	73%	31%	21%	12%	34,2%
Lapos monitor (TFT)	24%	18%	11%	12%	16,1%
Nyomtató	82%	87%	55%	50%	69,0%
Scanner (lapolvasó)	47%	42%	17%	16%	30,5%
PC-Mikrofon	47%	26%	14%	13%	24,6%
PC-kamera, webkamera	25%	17%	3%	5%	12,2%
Hangszóró, aktív hangfal	89%	83%	77%	70%	80,2%
Joystick, botkormány, gamepad	28%	27%	28%	29%	28,1%

A 20. számú táblázatból az is leolvasható, hogy az I. szegmens háztartásaiban található számítógépek nemcsak újabbak, hanem jobban felszereltek is. A IV. szegmens PC-inek felszereltsége a játékokhoz szükséges joystick, botkormány stb. kivételével majd' minden tekintetben lényegesen elmarad a másik három szegmens gépeinek felszereltségétől, ami már utal ezen szegmens PC-használati szokásainak meghatározó elemére, a játékra. A PC- és internet-használati szokásokat részletesebben a 4 „Tartalom” fejezet alatt tárgyaljuk.

2.2.2 A háztartások internet-ellátottsága

2004 végén 665 ezer háztartás, azaz a háztartások 17 százaléka rendelkezett internet-hozzáféréssel. (Az adatokat lásd még: a 11. oldal 1.3 „A lakossági hozzáférés kulcsmutatói című fejezet 4. táblázatában). Ez a szám viszonylag magas az ez évben készült más felmérések hasonló mutatóihoz képest. Hangsúlyozzuk azonban, hogy a 665 ezres szám nem azonos az internet előfizetések számával. A háztartások 2,5 százaléka előfizetés nélkül, úgynevezett nyílt-internetten keresztül kapcsolódik a világháléhoz. Ezt a tényt is figyelembe véve a lakossági internet-előfizetések száma 569 ezer volt, azaz a háztartások 14,7 százalékának van internet-előfizetése. *A 665 ezer internetes háztartásból 318 ezer a szélessávú internet-eléréssel rendelkezők száma. Ez az összes internet-kapcsolattal rendelkező háztartás 48 százalékát teszi ki.*

21. táblázat

Az otthoni internet csatlakozás módja

A csatlakozás módja	Ezer darab	%
analóg modem	251	37,7%
ISDN modem	93	14,0%
kábel	91	13,7%
DSL	204	30,6%
mobiltelefon	3	0,5%
műhold	3	0,5%
vez.nélküli (rádiós, mikro)	21	3,2%
Összesen	666	100,0%

A 318 ezer szélessávú előfizetésből 204 ezer az ADSL, és 91 ezer a kábel-internetes előfizetések száma. Az összes internet-hozzáférésekből a legnagyobb arányt azonban még mindig az analóg modemes technológia teszi ki, számuk körülbelül 250 ezerre tehető. Az alternatív kapcsolódási módok nem jellemzőek, együttes arányuk sem éri el az összes otthoni hozzáférés 5 százalékát.

A felnőtt lakosság 26 százaléka használta az elmúlt hat hónapban az internetet. Ugyanez az arány a 14 évnél idősebb népességben belül némileg magasabb, 28,4 százalék.

A felmérés időpontjában 1,78 millió 14 évnél idősebb személy élt olyan háztartásban, ahol van internet hozzáférés. Érdekes, hogy közülük minden ötödik, azaz 350 ezer fő sehol nem

használja az internetet, így természetesen az otthoni internet-kapcsolat adta lehetőséggel sem él. Továbbra is alacsony azon PC-vel rendelkező háztartások aránya, akik egyúttal a világhálóra is csatlakoznak. Az internetre csatlakozó számítógépek aránya, a háztartások által birtokolt összes PC-n belül alig több mint 50 százalék.

2.2.3 Otthoni PC-történet

A háztartások közel kétharmada újonnan vásárolta első számítógépét, egynegyedük használtan jutott hozzá. A szegmensek közötti eltérés e tekintetben is jelentős, hiszen míg a jelenleg internetet használó háztartások (I. és II. szegmens) majdnem háromnegyede vásárolt elsőre új számítógépet, addig ez az arány a III. és a IV. szegmens esetében csak 50 százalék körüli. A szegmensek között lefelé haladva nemcsak a használtan vásárolt, hanem az ajándékba kapott számítógépek aránya is nő.

22. táblázat

Az első PC-hez való hozzájutás módja

Milyen módon jutottak első számítógépükhöz?	Alapszegmensek				Összesen
	I.	II.	III.	IV.	
	Széles-sáv otthon	Keskeny-sáv otthon	PC otthon, internet máshol	PC otthon, internet sehol	
N (ezer háztartás)	318	347	413	254	1332
újonnan vásárolták	72,1%	72,0%	52,2%	49,0%	61,5%
használtan vásárolták	23,2%	13,8%	32,5%	34,9%	25,9%
munkahelytől kapták ajándékba, használatra	0,3%	4,9%	4,6%	0,4%	2,8%
mástól kapták ajándékba	3,1%	7,8%	8,5%	11,4%	7,6%
egyéb módon jutottak hozzá	1,3%	1,4%	2,2%	4,3%	2,2%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

A háztartások zöme (87 százaléka) nem élt semmilyen kedvezmény vagy támogatás igénybevitelének lehetőségével. A 23. sz. táblázat vásárlás időpontja szerinti bontása valamelyest árnyalja a képet, hiszen a közelmúltban – azon belül is elsősorban az elmúlt egy évben – a számítógép-vásárlók egyharmada már igénybe vett valamilyen kedvezményt. A kedvezmények döntő többségét a Sulinet Expressz program tette ki, az elmúlt évben vásárlók 24 százaléka élt a program nyújtotta adókedvezményvel.

NSZS 2005 Projekt

RP1 - 1. RÉSZPROJEKT

Verziószám : v3.0

23. táblázat

**Az első PC vásárlásakor igénybe vett kedvezmény
a vásárlás időpontja szerint**

(Bázis: akik vásárlás útján jutottak első számítógépükhöz)

Igénybe vett-e valamilyen kedvezményt, támogatást?	Mióta van számítógépük					Összesen
	0-1 éve	2-4 éve	5-7 éve	8+ éve	9 NT/NV	
Adókedvezmény (Sulinet Expressz)	24,0%	4,5%	1,4%	3,7%	5,3%	7,2%
Áruvásárlási hitel	6,9%	6,3%	2,8%	2,2%	0,0%	4,5%
Munkavállalói PC-program	0,0%	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
Egyéb kedvezmény vagy támogatás	2,3%	1,1%	2,5%	0,0%	0,0%	1,4%
Semmilyen kedvezményt, támogatást nem vett igénybe	66,8%	87,1%	93,3%	94,0%	94,7%	86,5%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Bázis (ezer háztartás)	217	379	282	268	19	1165

Hiába bővült a kedvezményt igénybe vevők aránya az elmúlt években, az első számítógép megvásárlása továbbra is jelentős anyagi terhet jelent a beruházó háztartások többsége számára, legalábbis ezt mutatják 23. táblázat utolsó sorában látható, a szubjektív anyagi megterhelésre adott válaszokból képzett átlagértékek. Ugyan az elmúlt időszakban nőtt valamelyest azon háztartások aránya, amelyek számára egyáltalán nem, vagy csak csekély mértékű anyagi teherrel járt az első PC beszerzése, de ez a változás korántsem jelentős. Ráadásul az anyagi teher érzetének megítélése független minden jelentősebb demográfiai mutatótól (a háztartásfő iskolai végzettségétől, a háztartás felszereltségétől, a háztartás lakóhelyének településtípusától, vagy a háztartásfő gazdasági aktivitásától), ezért a válaszokból messzemenő következtetéseket nem vonhatunk le. A PC vásárlása által okozott anyagi megterhelést érdekes módon azok a családok sem érezték kisebbnek, akik a Sulinet Expressz keretében jutottak számítógéphez.

24. táblázat

Az első PC vásárlása mekkora anyagi megterhelést jelentett?

(Bázis: akik vásárlás útján jutottak első számítógépükhöz)

Amikor (első) számítógépüket vásárolták, az mekkora anyagi terhet jelentett?	Mióta van számítógépük					Összesen
	0-1 éve	2-4 éve	5-7 éve	8+ éve	9 NT/NV	
egyáltalán nem jelentett anyagi megterhelést	6,5%	3,4%	0,4%	9,0%	0,0%	4,5%
csekély anyagi megterhelést jelentett	10,1%	6,9%	6,4%	13,1%	0,0%	8,7%
közepes anyagi megterhelést jelentett	40,6%	49,3%	48,8%	36,6%	68,4%	44,9%
komoly anyagi megterhelést jelentett	25,8%	29,3%	30,7%	21,3%	31,6%	27,2%
nagyon komoly anyagi megterhelést jelentett	17,1%	11,1%	13,8%	20,1%	0,0%	14,8%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Bázis (ezer háztartás)	217	379	282	268	19	1165
Átlagérték (1-5)	3,37	3,38	3,51	3,31	3,31	3,39

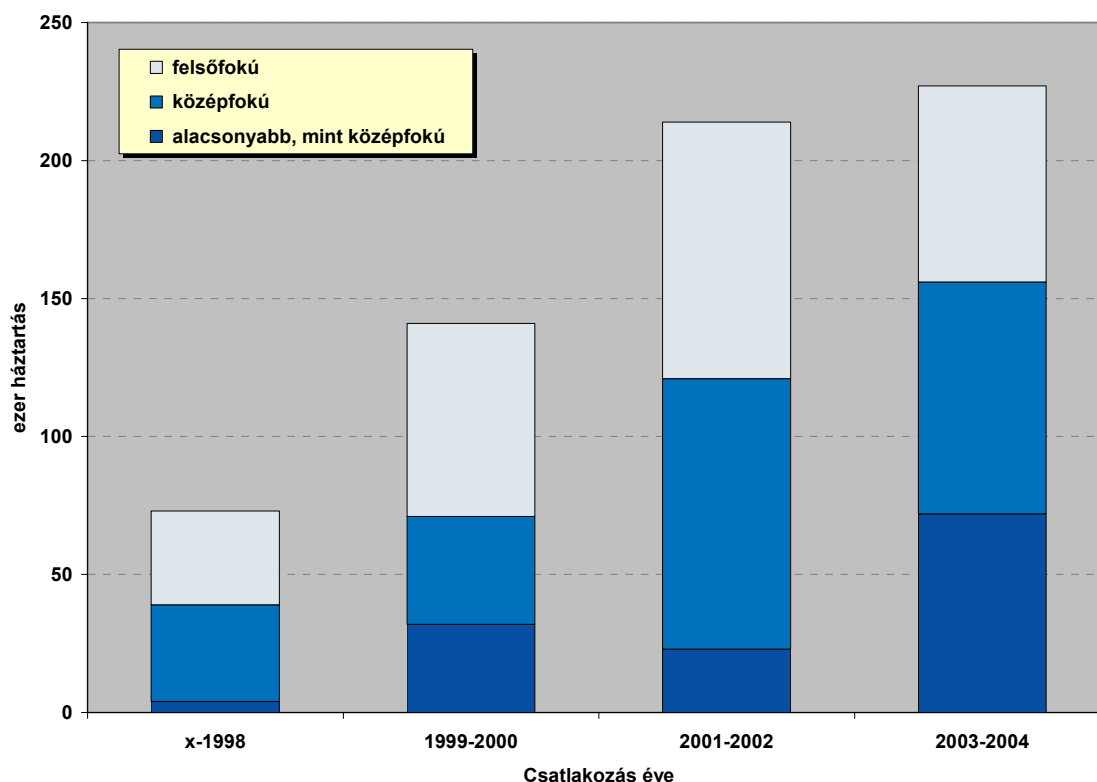
2.2.4 Otthoni internet-történet

Az otthon internet-történet elemzése során arra a kérdésre kerestük a választ, hogy az első otthoni internet-kapcsolat létrehozásának időpontja alapján elkülöníthető háztartáscsoportok milyen egyedi jellegzetességekkel rendelkeznek, továbbá, hogy az új internet-kapcsolatok számának növekedése mennyire gyorsult fel az elmúlt években. Ha ugyanis azt tapasztalnánk,

hogy az új internet-kapcsolatok száma évről évre jelentősen növekszik, akkor feltételezhetjük, hogy az internet-ellátottság már elérte azt a kritikus pontot, ami után egy jó ideig az úgynevezett hálózati hatás – minden egyéb tényező változatlansága esetén is – jelentős növekedési tartalékokat szabadít fel, így az internet-penetráció gyors növekedése várható. A hálózati hatás lényege, hogy a növekvő penetráció hatására gyorsuló ütemben bővül a felhasználói kör. A hálózat bővülésével egyre többen érzik szükségét és értelmét a hálózathoz történő csatlakozásnak: egyfajta "angyali kör" alakul ki. Amint azonban az alábbi ábrából is kiderül, Magyarországon egyelőre nem beszélhetünk a hálózati hatás létezéséről.

9. ábra

A háztartásfő iskolai végzettsége a belépés időpontjának függvényében

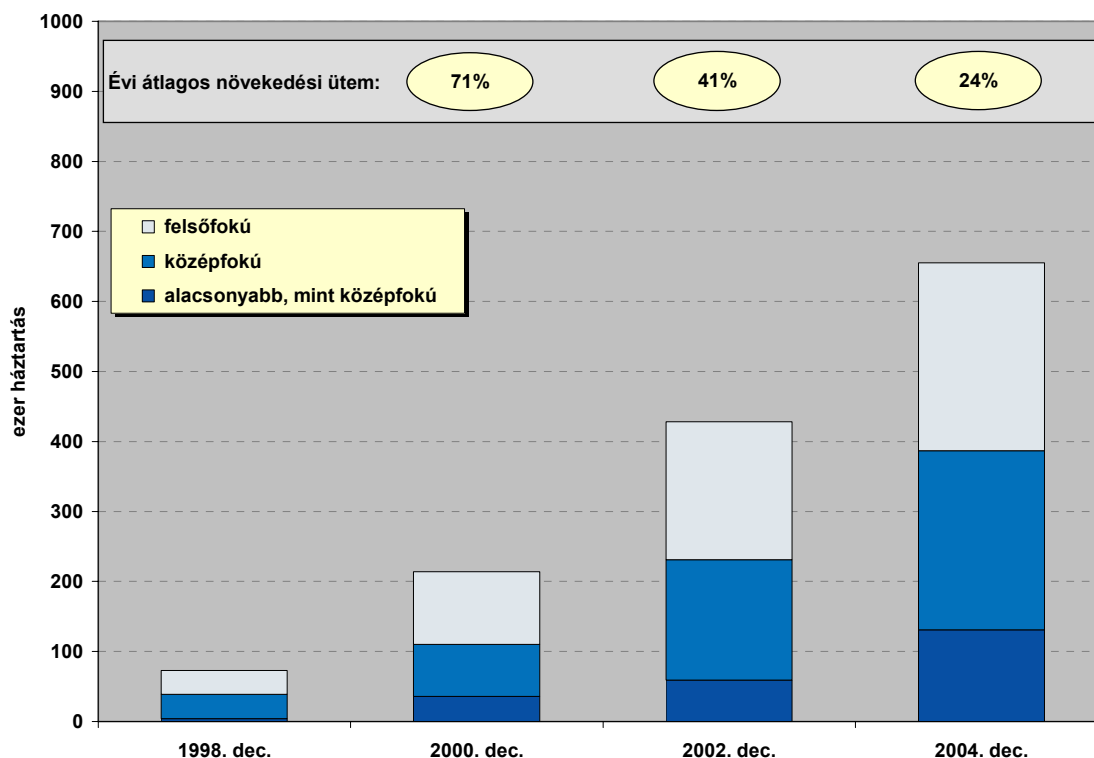

Az egyes időszakokban belépők száma nem növekedett gyorsuló ütemben, sőt a 2003 és 2004 közötti új otthoni internetezők létszáma alig magasabb, mint az előző időszak új belépőié. Az új belépők iskolai végzettségét tekintve azonban megfigyelhető – ha nagyon kis mértékben is – egyfajta pozitív tendencia. A későbbi belépők között ugyanis egyre nagyobb arányban jelennek meg az alacsonyabb iskolai végzettségűek. Míg 1999 előtt az otthoni internet-kapcsolatot létesítő háztartásfőknek csupán 5,5 százaléka került ki a legalacsonyabb iskolai végzettségűek (érettségivel nem rendelkezők) csoportjából, addig az elmúlt két évben ezen csoporthoz is valamivel közelebb került az otthoni internet bevezetésének lehetősége, így elképzelhető, hogy az internet a közeljövőben már nem csak a magasan kvalifikált csoportok privilégiuma lesz.

2003 és 2004 közötti új belépők között már nagyjából egyharmad-egyharmad arányban találunk felső- közép- és alacsonyabb iskolai végzettségűeket, azaz megindult egy lassú „lefele szivárgás”.

10. ábra

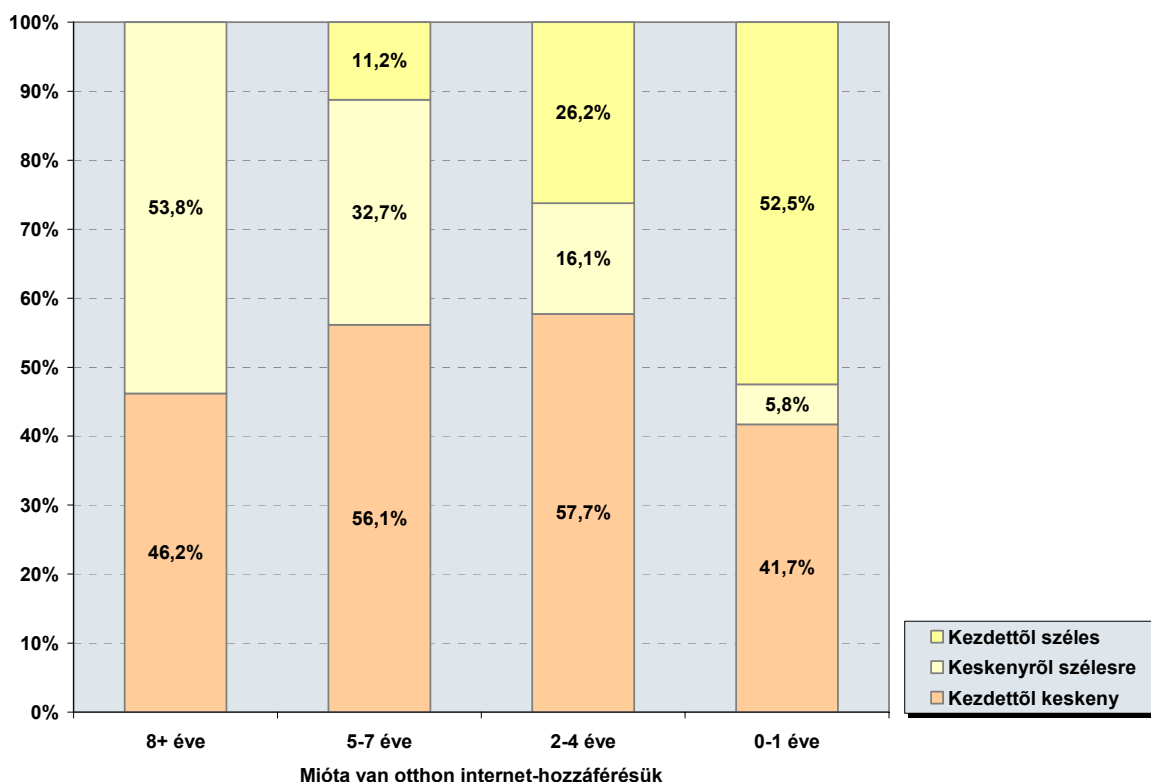
Az otthoni internet-használó háztartások táborának „visszaszámított” nagysága és a háztartásfő iskolai végzettsége

A fenti ábrán az új belépők időszak végi kumulált összegét láthatjuk, amely – ha a csekély számú kilépőktől eltekintünk – megegyezik az internet-kapcsolattal rendelkező háztartások számával. Az ábracímbe szereplő „visszaszámított” kifejezés utal az ábra elkészítésének módjára, vagyis például a 2002 decemberére vonatkozó értéket úgy kaptuk, hogy a 2004. decemberi, a felmérésünkből származó internet-kapcsolattal rendelkező háztartásokra vonatkozó adatunkból kivontuk azon háztartások számát, akik a 2003 vagy 2004 során lettek otthoni internet-használók. Hasonlóan kaptuk meg a korábbi időpontokra vonatkozó otthoni internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások számát. A diagramon jól látszódik, hogy az internet-kapcsolattal rendelkező háztartások számának növekedése inkább lineáris, semmint exponenciális jellegű. A jobb értelmezhetőség kedvéért feltüntettük az éves átlagos növekedési ütemeket is. Jól látható, hogy az internet-ellátottság növekedési üteme az elmúlt években fokozatosan lassult, ami biztosan ellentmond a hálózati hatás definíciójának. A már korábban említett és a 9. ábrán is látható lassú „lefele szivárgás” talán már egy közeli hálózati mechanizmus beindulásának előjele.

11. ábra

A csatlakozás módjának változása a belépés időpontjának függvényében

A 11. ábrán két markáns – de nem túl meglepő – jellegzetesség rajzolódik ki. Először is látható, hogy minél régebben kezdett el egy háztartás otthonról internetezni, annál valószínűbb, hogy áttért a keskenyről a szélessávra. A nyolc évnél régebbi otthoni internet-kapcsolattal rendelkezőknek több mint fele már átváltott szélessávra, ugyanez az arány a legfrissebb belépőknél csak 5,8 százalék. Ennek egyik oka az, hogy a már bevezetett technológiát nem kifizetődő azonnal lecserélni (új modem, új szerződés stb.), másrészt – és ez az ábráról leolvasható másik markáns jellegzetesség – a később csatlakozók között egyre nagyobb számban találhatunk olyanokat, akik kezdetből fogva szélessávon keresztül kapcsolódnak a világhálóhoz, így esetükben már felesleges szélessávra való váltásról beszélni. Az elmúlt két évben belépők 52 százaléka már egyből szélessávú kapcsolatot létesített, szemben az otthoni internetezést 5-7 éve elkezdő háztartásokkal, amelyeknek még csak a 11 százaléka kezdte szélessávon internetes „pályafutását”.

25. táblázat

Az internet bevezetésének anyagi vonzatai a belépés függvényében

Az internet bevezetésének anyagi vonzatai	Mióta van otthon internet-hozzáférésük					Összesen
	0-1 éve	2-4 éve	5-7 éve	8+ éve	NT/NV	
N (ezer fő)	224	307	97	26	13	667
kis anyagi megterhelést jelentett	38,9%	34,2%	25,7%	19,2%	30,8%	33,9%
közepes anyagi megterhelést jelentett	33,5%	46,3%	46,4%	38,5%	38,5%	41,5%
nagy anyagi megterhelést jelentett	27,7%	19,6%	27,9%	42,3%	30,8%	24,5%
Átlagos megetrhelés	1,89	1,9	2,0	2,2	2,0	1,9

Az internetező háztartásokat arról is megkérdeztük, hogy a bevezetés idején mekkora anyagi megterheléssel járt az internetes beruházás. A kérdezettek eredetileg egy ötfokú skálán (1. egyáltalán nem jelentett, 2. csekély, 3. közepes, 4. komoly és 5. nagyon komoly anyagi megterhelést jelentett) jellemezheték az internet bevezetésével járó anyagi terheik szubjektív nagyságát. Ezt az öt fokú skálát a 25. táblázatban a két-két kevésbé számos szélső érték összevonásával háromfokú skálává alakítottuk. Látható, hogy a frissen csatlakozók számára csak egy nagyon enyhe mértékben lett kisebb megterhelés az internet otthoni bevezetése. Figyelembe kell azonban venni az 9. ábránál tárgyalt folyamatot is, miszerint az új belépők között valamivel több az alacsonyabb képzettségű, ebből kifolyólag nagyobb valószínűséggel rosszabb anyagi helyzetben élő háztartásfő, amely valamelyest növelheti az újonnan belépők szubjektív anyagi terhének átlagpontszámát.

26. táblázat

A csatlakozás módjának megválasztásakor figyelembe vett tényezők,
valamint e tényezőkkel való jelenlegi elégedettség

	Célszegmensek		Célszegmensek	
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon
N (ezer háztartás)	319	347	319	347
Az értékelés szempontjai	Ötfokú skálaátlagok.			
	Fontosság		Elégedettség	
Az egyszeri belépési díj összege	3,6	3,7	3,9	3,7
A havidíj összege	4,3	4,2	3,5	3,5
A letöltési sebesség	4,4	3,9	4,2	3,1
A feltöltési sebesség	4,1	3,6	4,0	3,0
A csatlakozás stabilitása	4,4	4,0	4,3	3,4
Biztonság	4,3	4,0	4,0	3,5
Fix havi költségért korlátlan internet	4,7	3,8	4,4	2,9
Nincs külön telefonköltség	4,5	3,7	4,4	3,0
Párhuzamos internet-, és telefonhasználat	4,2	3,5	4,4	2,8
Bővíthető sávzélesség	3,7	3,5	4,1	2,9
Felkapcsolódás gyorsasága	4,1	3,7	4,2	3,0
Súlyozott összesített elégedettség	-	-	4,13	3,17

A táblázat tanúsága szerint a szélessávú internet-csatlakozás legfőbb specifikus előnye a keskenysávú hozzáféréshez képest nem a sebesség – bár természetesen annak is örülnek a használók –, hanem az állandó, korlátlan kapcsolat léte, s annak átalánydíjas jellege. Fontos előny még az internetkapcsolat és a telefonhasználat párhuzamos lehetősége. Ennek eredményeként a szélessávú internetezők összességében több mint egy egész skálaértéknyivel elégedettebbek az internet-hozzáférésük tulajdonságaival, mint „betárcsázós” társaik.

2.2.5 Akadályozó tényezők – a múltban és jelenleg

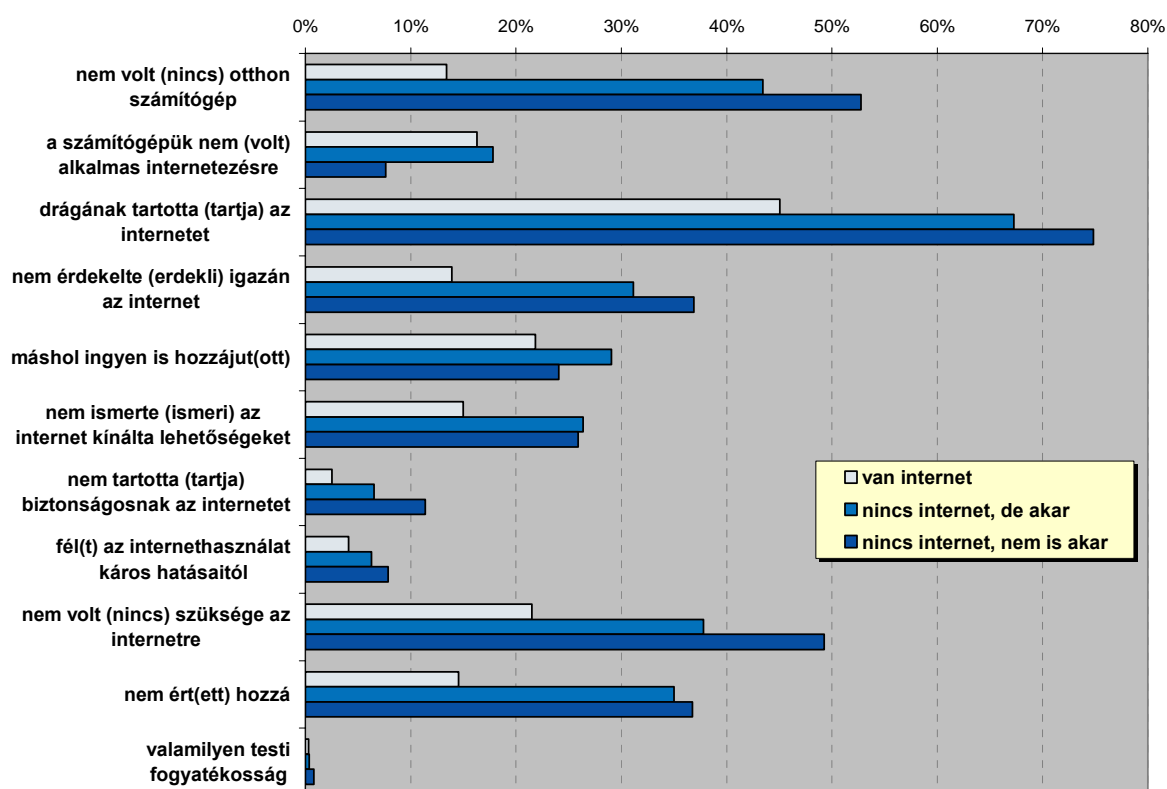
Az internetre való belépésnek rengeteg objektív és szubjektív akadálya lehet. Az akadályozó tényezőkről a már internetező háztartásokat is megkérdeztük, hogy képet kapjunk arról is, hogy milyen nehézségekkel kellett ezeknek a háztartásoknak megküzdeniük az internet bevezetését megelőzően. Ezen akadályokat illetően alfejezetünk címében a múltbeli akadályok kifejezésével. Azoktól a háztartásoktól, amelyek nem rendelkeznek internettel, szintén megkérdeztük a legfontosabb visszatartó erőket, így egymás mellé helyezve összehasonlíthattuk a korábban csatlakozók problémáit a csatlakozás előtt állók problémáival. Az otthonról nem-internetező háztartásokat további két csoportra, a csatlakozást tervezőkre és nem-tervezőkre bontottuk. A VIII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, IDŐS”) szegmenst – a kérdőív elkészítésének logikája miatt (lásd még: a 19. oldalon „A kérdőív tematikus blokkjai és a ” című fejezetet) – nem kérdeztük az akadályozó tényezőkről, mivel feltételeztük, hogy nem tudnának érdemben válaszolni. (Kutatási eredményeink megerősítetnek bennünket feltételezésünk helyességében.)

A 12. ábrán az akadályozó tényezők súlyát az így kapott három csoport – az internetező háztartások, az internetet tervezők és az internetet nem tervezők – szerinti bontásban ábrázoltuk.

Egyértelműen kirajzolódik, hogy szinte az összes akadályozó tényezőtől függetlenül, az „internet-közeli” csoportok tagjai rendre kisebb súlyt tulajdonítanak a felsorolt elemeknek. Nem mondhatjuk tehát, hogy a jelenleg nem internetezők lényegesen különböző nehézségekkel néznének szembe, mint a már internetező háztartások korábban, pusztán előbbieket esetében a nehézségek sokkal intenzívebben jelentkeznek. Ez egyrészt következhet ezen csoportok már korábban ismertetett demográfiai jellemzőiből (alacsonyabb iskolai végzettség, rosszabb anyagi helyzet), másrészt – lévén itt egy szubjektív értékelésről van szó – abból a pszichológiai jelenségből, hogy a múltbéli nehézségek, kellemetlenségek idővel elhalványulnak, veszítenek jelentőségükből. (A számítógép internetre való alkalmassága kivételt jelent, azt az internet nem tervezők kisebb súlyú problémának értékelték, mint a másik két csoport. Ebben némi szerepet játszhat, hogy ma már jóval kevesebb internetezésre alkalmatlan számítógép lehet használatban, mint korábban.)

12. ábra

**Az otthoni internet bevezetését gátló tényezők
a már belépettek, a belépés előtt állók és a távolmaradók körében**

Ha az akadályozó tényezőket az 12. ábrán egyenként szemügyre vesszük, láthatjuk, hogy mindhárom csoport a legsúlyosabb akadálynak az internet magas árát jelölte meg. A számítógép hiánya értelemszerűen a még nem-internetező háztartások esetében jelentősebb probléma. A nem-internetező csoportok esetében a motiváció hiánya is gondot okoz, az internetet nem-tervező háztartásfők közel fele nyilatkozott úgy, hogy nincs szükségük az internetre, közel 40 százalékukat pedig nem érdekli az internet. Jelentős visszatartó erő még a képzettség hiánya is.

27. táblázat

**Az otthoni internet bevezetését gátló tényezők
a már beléptettek, a belépés előtt állók és a távolmaradók körében szegmensenként**

Melyek (voltak) az internet itthoni igénybevételének korlátai	Célszegmensek						
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	VII. digitálisan írásudatlan , van fiatal
nem volt otthon számítógép nincs otthon számítógépük	12,7%	14,6%	10,7%	22,0%	81,2%	94,8%	93,7%
a számítógépük nem volt alkalmas internetezésre a számítógépük nem alkalmas internetezésre	17,3%	16,1%	22,0%	20,8%	10,8%	22,9%	7,1%
drágának tartotta az internetet drágának tartja az internetet	49,4%	43,5%	76,1%	73,9%	51,2%	62,8%	58,7%
nem érdekelte igazán az internet nem érdeklő igazán az internet	12,7%	15,6%	28,5%	39,7%	28,9%	18,8%	37,7%
máshol ingyen is hozzájutott máshol ingyen is hozzájuthat	21,1%	23,5%	38,9%	22,3%	26,6%	39,7%	2,9%
nem ismerte az internet kínálta lehetőségeket nem ismeri az internet kínálta lehetőségeket	13,6%	16,9%	21,1%	42,0%	17,1%	33,2%	30,8%
nem tartotta biztonságosnak az internetet nem tartja biztonságosnak az internetet	2,9%	2,3%	7,3%	7,0%	6,6%	2,2%	5,3%
félt az internethasználat káros hatásaitól fél az internethasználat káros hatásaitól	6,0%	2,6%	7,7%	2,8%	5,5%	6,1%	9,8%
nem volt szüksége az internetre nincs szüksége az internetre	17,9%	25,7%	35,1%	56,3%	28,1%	42,4%	29,0%
nem értett hozzá nem ért hozzá	12,3%	17,4%	30,6%	47,7%	18,0%	45,5%	56,9%
valamilyen testi fogyatékoság valamilyen testi fogyatékoság miatt	0,0%	0,6%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

A 27. táblázat az 12. ábrán látható adatokat mutatja részletesebben, és szegmensenkénti bontásban.

28. táblázat

**A szélessávú internet-hozzáférésre történő áttérés akadályozó tényezői
a jelenleg keskenysávon internetező háztartások körében**

A szélessávra váltás akadályozó tényezői	Teljesen igaz	Részben igaz	Egyáltalán nem igaz	NT/NV	Összesen	A legfontosabb szempont
Túl drága	56,2%	23,7%	9,9%	10,1%	100,0%	49,8%
Máshol van rá lehetőség, az bőven elég	18,6%	18,7%	57,5%	5,2%	100,0%	10,1%
Nincs a lakóhelyünkön erre lehetőség	8,2%	3,0%	64,6%	24,1%	100,0%	7,2%
Keveset használjuk itthon az internetet	18,4%	25,0%	53,2%	3,4%	100,0%	6,2%
Nem ismerjük eléggé a lehetőségeket	19,2%	20,1%	55,5%	5,1%	100,0%	7,2%
Nem látom értelmét a nagyobb sáv szélességnek	32,6%	20,1%	39,2%	8,1%	100,0%	19,5%
Összesen						100,0%

Bázis: Azok a keskenysávú otthoni internetező háztartások, amelyek a következő 2 évben nem tervezik a szélessávra váltást
N = 208 ezer háztartás

Megjegyzés: A "Nincs a lakóhelyünkön erre lehetőség" okot igaznak tartók és a tényleges szélessávú lefedettség között semmiféle statisztikai összefüggés nem mutatható ki.

2.2.6 Belépési / váltási szándékok

A belépés és váltási szándékok vizsgálatánál arra voltunk kíváncsiak, hogy az érintett szegmensek háztartásai mekkora hajlandóságot éreznek számítógép-vásárlásra, az internet bevetésére, esetleg szélessávú internet-kapcsolat létesítésére a következő két évben. A kérdés vizsgálatakor nem zártuk ki a „több lépcsős” váltás esélyét sem, azaz például a számítógéppel nem rendelkezőket is megkérdeztük az internet bevezetésének lehetőségéről. Az elemzésünk során feltettük, hogy a VIII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, IDŐS”) szegmens háztartásai között csak elvétve találkozhatnánk vásárlási hajlandósággal, így őket az elemzésünkben kihagytuk. Feltevésünket arra alapoztuk, hogy körükben meglehetősen magas arányban találhatunk képzetlen, egyedülálló nyugdíjas háztartásokat, amelyek számára az információs társadalom minden eleme teljesen idegen. Döntésünk helyességét alátámasztja az alábbi néhány ábrán szereplő VII. („DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDATLAN, VAN FIATAL”) szegmens alacsony vásárlási szándéka: körükben erőteljesen zuhan azon háztartások aránya, akik az elkövetkező két évben bármiféle IT beruházást terveznek.

29. táblázat

**Az otthoni PC beszerzésére vonatkozó szándékok a következő két évben
a PC-vel jelenleg nem rendelkező csoportok körében**

Otthoni PC vásárlásának esélye	való- színű- ség				Összesen
		V. PC és internet másol	VI. PC másol, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, van fiatal	
N (ezer háztartás)		316	192	430	938
Biztosan nem lesz	0%	21,5%	22,4%	44,4%	32,3%
Valószínűleg nem lesz	10%	19,6%	21,4%	24,7%	22,2%
Valószínűleg lesz	40%	35,1%	29,7%	23,3%	28,4%
Biztosan lesz	80%	21,5%	20,8%	5,3%	13,9%
NT/NV	0%	2,2%	5,7%	2,3%	3,2%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Belépők várható aránya		33,2%	30,7%	16,0%	24,8%
Belépők várható száma (ezer háztartás)		105	59	69	233

A 30. számú táblázatban az érintett három szegmens PC vásárlási szándékát foglaltuk össze. A kérdezettek a PC vásárlási hajlandóságot firtató kérdésünkre négyféle választ adhattak: 1. biztosan vagy 2. valószínűleg lesz, illetve 3. valószínűleg vagy 4. biztosan nem lesz számítógépük. Figyelembe véve, hogy a szándék még önmagában nem garantálja a tettet, az adatok feldolgozásánál az 1. választ úgy értékeltük, hogy az illető háztartás 80 százalékos valószínűséggel, a 2. választ pedig úgy, hogy az illető háztartás 40 százalékos valószínűséggel lesz PC tulajdonos a közeljövőben. Feltettük továbbá, hogy a valószínűleg nem vásárlók 10 százaléka időközben meggondolja, és mégis rászánja magát a számítógép vásárlásra. Az így kapott valószínűségi súlyokat a 22-es táblázat valószínűség oszlopában is feltüntettük. Az egyes szegmensek státuszuk csökkenésével egyre kisebb arányban nyilatkoznak úgy, hogy be kívánnak lépni a PC használók körébe, ezért értelemszerűen a várható PC vásárlók száma is rendre csökken az IKT státusz csökkenésével. Az V. szegmensnél ez az arány még egyharmados, a VI. szegmens alig marad el ettől, de VII. szegmens háztartásai közül várhatóan már csak minden hatodik lesz számítógép-tulajdonos az elkövetkező két évben. Valamennyi szegmens számítógép-vásárlási szándékát figyelembe véve a következő két évben várhatóan 233 ezerrel nő a PC-vel ellátott háztartások száma, amely egyúttal azt is jelenti, hogy 2006 végére a háztartások PC ellátottsága 40 százalék fölé nő.

30. táblázat

Az otthoni internet csatlakozásra vonatkozó szándékok a következő két évben az otthoni internettel jelenleg nem rendelkező csoportok körében

Internetkapcsolat létesítésének esélye	valószínűség	Célszegmensek					Összesen
		III. PC otthon, internet másol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet másol	VI. PC másol, internet sehol	VII. digitálisan írásstudatlan, van fiatal	
N (ezer háztartás)		411	254	320	192	481	1 658
Semmiképp nem akar PC-t sem	0%	0,0%	0,0%	18,4%	32,3%	44,7%	336
Biztosan nem lesz	0%	18,7%	30,7%	24,4%	17,2%	26,2%	392
Valószínűleg nem lesz	10%	18,0%	17,3%	11,6%	22,4%	12,3%	257
Valószínűleg lesz	40%	40,6%	31,1%	27,8%	18,8%	11,2%	425
Biztosan lesz	80%	16,8%	17,7%	14,7%	3,6%	1,5%	175
NT/NV	0%	5,8%	3,1%	3,1%	5,7%	4,2%	73
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	1 658
Belépők várható aránya		31,5%	28,3%	24,0%	12,7%	6,9%	20,2%
Belépők várható száma (ezer háztartás)		129	72	77	24	33	336

A PC vásárlási hajlandósághoz teljesen hasonló módon mértük az internet otthoni bekötésének szándékát is, és a válaszokat is hasonló valószínűségi súlyokkal kezeltük. Várhatóan 2006-ig 336 ezerrel nő az internet-előfizető háztartások tábora, ez összesen 1 millió internet-hozzáféréssel rendelkező háztartást és 26 százalékos internet ellátottsági mutatót jelent. A szegmensek között lefelé haladva az internet-bekötési kedv fokozatosan lankad. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy a III. és IV. szegmensnek már van otthon számítógépe, így az ő számukra az internet bevezetése jóval kisebb beruházást jelent, mint a másik három szegmens számára. Ennek tükrében az V. szegmens 24 százalékos várható belépési aránya figyelemreméltó, hiszen alig marad el IV. szegmens 28 százalékos hasonló arányától. Nem meglepő módon a VII. szegmens háztartási közül alig lesznek olyanok, amelyek az internettel rendelkező háztartások létszámát gyarapítani fogják, közülük csak minden 15. háztartás lesz új belépő.

Az otthonról szélessávon internetezők várható számának számításánál némileg másképp jártunk el, mint a PC vásárlók és az internetre belépők becslésénél. A keskenysávú otthoni internet kapcsolattal rendelkezők (II. szegmens) esetében az előzőekben bemutatott módszerhez hasonlóképpen négyfokú skálán mértük a szélessávú váltási hajlandóságot. A többi szegmens esetében viszont csak az internet-hozzáférés hajlandóságát mértük négyfokú skálán (lásd: 30. táblázat). A biztos és valószínűsíthetően internet-kapcsolatot létesítő háztartásoktól azonban megkérdeztük azt is, hogy milyen technológiával képzelik el a világhálóra történő csatlakozást. A 31. táblázatban az erre a kérdésre vonatkozó adatokat foglaltuk össze, amelyből látszik, hogy az internetes kapcsolatot létesíteni tervezők 54 százaléka szeretne szélessávú internetet. (Az internet-kapcsolatot valószínűleg nem létesítő, de elképzeléseink szerint magát később 10 százalékos valószínűséggel megmondoló csoport új belépőinél feltettük, hogy a többséghez hasonló arányban lesznek köztük keskeny, illetve szélessávú belépők.)

31. táblázat

**A csatlakozás várható módja
az otthoni internettel jelenleg nem rendelkező csoportok körében**
(Bázis: Biztosan vagy valószínűleg csatlakozni fog a következő két évben)

Milyen módon fog kapcsolódni számítógépük az internethez?	Célszegmensek					Összesen
	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, van fiatal	
N (ezer háztartás)	412	254	319	191	434	1 611
analóg modem (vezetékes telefon)	17,8%	22,6%	10,4%	21,4%	8,2%	16,4%
ISDN (vezetékes telefon)	12,3%	6,5%	17,9%	19,0%	18,0%	13,4%
kábel (kábeltelevíziós hálózat)	27,5%	21,8%	26,9%	31,0%	11,5%	24,8%
DSL (ADSL, xDSL stb.)	9,3%	20,2%	11,2%	11,9%	8,2%	12,1%
mobiltelefon	5,5%	4,8%	0,7%	0,0%	16,4%	5,0%
műhold	0,8%	1,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%
vezeték nélküli (rádiós, mikrohullámú)	6,8%	4,8%	3,0%	2,4%	0,0%	4,5%
NV	19,9%	17,7%	29,9%	14,3%	37,7%	23,1%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Bázis (ezer háztartás)	236	124	134	42	61	597
Összevont arányok az érdemi válaszadók körében						
keskenysáv	44,4%	41,2%	41,5%	47,2%	68,4%	45,3%
szélessáv	55,6%	58,8%	58,5%	52,8%	31,6%	54,7%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

32. táblázat

**Szélessávra váltási szándékok a jelenleg keskenysávú otthoni internettel rendelkező,
valamint a szélessávon belépők várható száma a jelenleg otthoni internettel nem rendelkező
háztartások körében**

Szélessávú internetkapcsolat létesítésének esélye	valószínűség	Célszegmensek					Összesen	
		II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol		VII. digitálisan írástudatlan, van fiatal
N (ezer háztartás)		347	412	254	319	191	434	1 958
Biztosan nem lesz	0%	16,7%	Modellszámítások a korábbi kérdésekre adott válaszok alapján					
Valószínűleg nem lesz	10%	31,7%						
Valószínűleg lesz	40%	26,5%						
Biztosan lesz	80%	13,0%						
NT/NV	0%	12,1%						
Összesen		100,0%						
Belépők várható aránya		24,1%	17,5%	16,7%	14,1%	6,7%	2,4%	13,6%
Belépők várható száma (ezer háztartás)		84	72	42	45	13	10	266

A 0. táblázatban a II. („KESKENYSÁV OTTHON”) szélessávú váltási hajlandóságát a már korábbi táblázatoknál bemutatott módon mutatjuk be, a többi szegmens szélessávú-előfizetési szándékát viszont a korábbi kérdésekre adott válaszokból, nevezetesen a 30. és 31. táblázatban összefoglalt adatokból számítottuk ki. Számításaink szerint összesen 266 ezer háztartás létesít szélessávú

internet kapcsolatot a következő két évben, vagyis az 1 millió internettel rendelkező háztartásból 584 ezernek szélessávú, 416 ezernek pedig keskenysávú internet-elérése lesz. Ez azt jelenti, hogy a keskenysávú internet-kapcsolatok száma abszolút értékben még tovább nő, az összes internet-kapcsolaton belüli aránya azonban fokozatosan csökken. A szélessávú internet-előfizetések száma ugyanis gyorsabban fog növekedni, mint a keskenysávú előfizetéseké, így arányuk 2006 végére megközelíti a 60 százalékot az összes otthoni internet-hozzáféréseken belül.

A táblázatból az is kiderül, hogy a jelenleg keskenysávú internetező háztartások közül minden negyedik fog szélessávra váltani. A III, IV, és V. szegmens háztartásainál a szélessávú belépők aránya 14 és 17,5 százalék között mozog. Ismét felhívni kell a figyelmet az V. szegmens relatíve magas 14 százalékos belépési hajlandóságára, hiszen ezekben a háztartásokban még nincs számítógép. Ha tehát a szükséges beruházás nagyságát is figyelembe vesszük, akkor az internettel nem rendelkező háztartások közül az V. szegmens háztartásai mutatják a legnagyobb érdeklődést mind az internet, mind a szélessávú internet irányába.

2.2.6.1 Az otthoni internet-használók demográfiai jellemzői 2004-ben és 2006-ban

A következő három táblázat a 2004-ben internetet használó és a 2006-ig potenciálisan internethasználóvá váló csoportok demográfiai jellegzetességeit elemzi. A jövőbeli internethasználók száma ezen három táblázatban nem egyezik meg a korábban közölt, a modellszámításokra alapozott számokkal (2.2.6 fejezet), ezen táblázatokban azon csoportok szerepelnek, amelyek az internet jövőbeli bevezetésére vonatkozó kérdésekre a „biztosan” vagy a „valószínűleg igen” választ adták.

NSZS 2005 Projekt

RP1 - 1. RÉSZPROJEKT

Verziószám : v3.0

33. táblázat

A jelenlegi és az újonnan csatlakozó keskeny- és szélessávú előfizetők demográfiai összetétele

	Jelenlegi otthoni internethasználók		Váltak Vált, keskenyről szélesre	Új belépők			Összes háztartás
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon		Széles- sávra	Keskeny- sávra	Nem tudja, hogyan	
N (ezer háztartás)	319	347	136	251	209	139	3 861
Populáción belüli arány (%)	8,3%	9,0%	3,5%	6,5%	5,4%	3,6%	100,0%
Településtípus szerint							
Budapest	45,8%	40,6%	31,4%	28,2%	14,8%	27,5%	19,8%
megyeszékhely	22,6%	18,7%	27,0%	23,0%	22,5%	16,7%	18,3%
város	20,7%	14,7%	13,9%	27,8%	26,8%	23,2%	28,3%
Község 3000+	3,4%	8,9%	12,4%	6,7%	12,0%	5,8%	9,7%
Község 1501-3000	4,1%	9,5%	10,2%	6,7%	9,1%	10,9%	11,2%
Község -1500	3,4%	7,5%	5,1%	7,5%	14,8%	15,9%	12,7%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartás létszáma szerint							
1 fős	7,8%	14,4%	11,8%	6,0%	5,3%	6,5%	26,1%
2 fős	22,2%	17,5%	14,0%	24,6%	11,5%	14,4%	28,8%
3 fős	30,0%	25,6%	27,2%	25,4%	29,3%	38,1%	19,8%
4 vagy több fős	40,0%	42,5%	47,1%	44,0%	53,8%	41,0%	25,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartásfő iskolai végzettsége szerint							
legfeljebb 8 általános	5,6%	4,6%		19,9%	21,5%	23,7%	42,3%
szakmunkásképző, szakiskola	12,5%	17,2%	16,2%	24,3%	29,7%	41,0%	20,9%
érettségi	40,4%	38,2%	47,8%	37,5%	38,8%	24,5%	22,8%
főiskola, egyetem	41,4%	39,9%	36,0%	17,5%	9,1%	10,8%	13,7%
NT/NV				0,8%	1,0%		0,2%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartásfő gazdasági aktivitása szerint							
aktív dolgozó	83,0%	83,3%	79,4%	84,1%	73,2%	67,6%	46,5%
munkanélküli	2,5%	1,4%	2,2%	4,0%	8,6%	8,6%	5,3%
nyugdíjas	6,9%	10,6%	11,0%	8,3%	11,0%	18,0%	43,9%
egyéb inaktív	7,5%	4,6%	7,4%	3,6%	7,2%	5,8%	4,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Szubjektív anyagi helyzet szerint							
kedvezőtlen	2,8%	3,2%	4,4%	13,5%	9,1%	12,2%	16,2%
közepes	35,1%	28,0%	19,7%	38,5%	36,8%	49,6%	46,4%
kedvező	61,4%	67,4%	75,9%	46,4%	54,1%	38,1%	37,0%
NT/NV	0,6%	1,4%		1,6%			0,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartásfő idegen nyelvtudása szerint (legalább középfokú)							
nincs	52,4%	60,5%	57,4%	84,1%	82,8%	83,3%	83,7%
van	47,6%	39,5%	42,6%	15,9%	17,2%	16,7%	16,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

NSZS 2005 Projekt
RP1 - 1. RÉSZPROJEKT

Verziószám : v3.0

34. táblázat

Az internetező háztartások demográfiai összetétele 2004 és 2006 decemberében*

	Otthoni internethasználó háztartások		Összes háztartás
	2004 decemberében	2006 decemberében*	
N (ezer háztartás)	665	1 000	3 861
Populáción belüli arány (%)	17,2%	25,9%	100,0%
Településtípus szerint			
Budapest	43,1%	33,8%	19,8%
megyeszékhely város	20,7%	21,0%	18,3%
Község 3000+	17,6%	21,8%	28,3%
Község 1501-3000	6,3%	7,4%	9,7%
Község -1500	6,9%	7,7%	11,2%
Összesen	5,4%	8,5%	12,7%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartás létszáma szerint			
1 fős	11,3%	8,7%	26,1%
2 fős	19,7%	18,8%	28,8%
3 fős	27,6%	28,6%	19,8%
4 vagy több fős	41,4%	43,9%	25,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartásfő iskolai végzettsége szerint			
legfeljebb 8 általános	5,0%	12,7%	42,3%
szakmunkásképző, szakiskola	15,0%	22,1%	20,9%
érettségi	39,4%	37,3%	22,8%
főiskola, egyetem	40,6%	27,5%	13,7%
NT/NV		0,3%	0,2%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartásfő gazdasági aktivitása szerint			
aktív dolgozó	83,2%	80,0%	46,5%
munkanélküli	2,0%	4,2%	5,3%
nyugdíjas	8,9%	10,0%	43,9%
egyéb inaktív	6,0%	5,8%	4,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%
Szubjektív anyagi helyzet szerint			
kedvezőtlen	2,9%	7,0%	16,2%
közepes	31,4%	35,7%	46,4%
kedvező	64,7%	56,4%	37,0%
NT/NV	1,1%	0,9%	0,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%
A háztartásfő idegen nyelvtudása szerint (legalább középfokú)			
nincs	56,6%	69,3%	83,7%
van	43,4%	30,7%	16,3%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

* előrejelzés

35. táblázat

**Háztartási internet-ellátottság az egyes demográfiai csoportokon belül
2004 és 2006 decemberében***

	A háztartások internet-ellátottsága	
	2004 decemberében	2006 decemberében*
N (ezer háztartás)	665	1 000
Populáción belüli arány (%)	17,2%	25,9%
Településtípus szerint		
Budapest	37,5%	47,7%
megyeszékhely	19,5%	29,5%
város	10,7%	18,8%
Község 3000+	11,2%	18,6%
Község 1501-3000	10,6%	17,2%
Község -1500	7,3%	15,7%
A háztartás létszáma szerint		
1 fős	7,4%	9,4%
2 fős	11,8%	17,2%
3 fős	24,1%	37,2%
4 vagy több fős	28,1%	44,1%
A háztartásfő iskolai végzettsége szerint		
legfeljebb 8 általános	2,0%	6,4%
szakmunkásképző, szakiskola	12,4%	24,8%
érettségi	29,8%	42,9%
főiskola, egyetem	51,0%	59,3%
A háztartásfő gazdasági aktivitása szerint		
aktív dolgozó	30,8%	45,1%
munkanélküli	6,5%	17,2%
nyugdíjas	3,5%	5,7%
egyéb inaktív	24,0%	34,8%
Szubjektív anyagi helyzet szerint		
kedvezőtlen	3,1%	9,4%
közepes	11,7%	19,2%
kedvező	30,1%	41,1%
A háztartásfő idegen nyelvtudása szerint (legalább középfokú)		
nincs	11,6%	20,3%
van	45,9%	54,7%

* előrejelzés

2.2.6.2 A szélessávú lefedettség és belépési / váltási szándékok kapcsolata

Elemzésünknek ezen a pontján kiaknázzuk azt a kezünkben lévő lehetőséget, amely a jelen helyzetértékelő tanulmány kapcsán aktualizált lefedettségi térképek (lásd: 30. oldal 6–8. ábra) és a kérdőíves kutatás adatainak összekapcsolásából adódik. Pontosán meg tudjuk állapítani ugyanis, hogy azon kérdezettek lakóhelyén, akik kinyilvánították szélessávú internet-előfizetésre vonatkozó belépési, illetve váltási szándékukat, a megkérdezés időpontjában (2004 decemberében) létesíthető volt-e szélessávú (ADSL vagy kábeles) internetkapcsolat.

Az együttes elemzés első ránézésre meglepő eredményre vezet (lásd a 36. táblázatot): minél határozottabb a váltási szándék, annál kisebb a valószínűsége annak, hogy a szélessávra váltás lehetősége technikailag rendelkezésre áll.

36. táblázat

A szélessávú váltási szándékok és a lefedettségi lehetőségek kapcsolata

Váltási szándék	Szélessávú lefedettség
Biztosan nem fognak váltani	90,9%
Valószínűleg nem fognak váltani	86,4%
Valószínűleg váltani fognak	79,3%
Biztosan váltani fognak	73,3%

A furcsának tűnő eredmény magyarázataként avval a feltételezéssel próbálkozhatunk, hogy a szélessávra váltani szándékozók egy része már eddig is átváltott volna, ha erre technikailag lett volna lehetősége, és arra számít, azt reméli, hogy a nem túl távoli jövőben (a következő két évben) a szélessávú lefedettség az ő lakóhelyükre is eljut majd.

Ennek a magyarázatnak a létjogosultságát tesztelhetjük a kérdőív következő kérdésével, amely a szélessávra váltás előtt álló legfőbb akadályokat tudakolta.

2.2.6.3 Árak

A vásárlási / váltási hajlandóságot vizsgálva arra is rákérdeztünk, hogy mekkora lenne az az összeg, amennyiért a kérdezettek komolyan elgondolkodnának a PC-vásárláson vagy az internet bevezetésén, illetve amennyiért a kérdezettek már biztosan rászánnák magukat a számítógép beszerzésére vagy otthoni internet kapcsolat létesítésére.

37. táblázat

Feltételezett PC-árak és „nevezetes” értékhatárok azon háztartások körében, ahol nincs otthon PC

Átlagértékek (Ft)	Célszegmensek			Összesen
	V.	VI.	VII.	
	PC és internet máshol	PC máshol, internet sehol	digitálisan írástudatlan, van fiatal	
Mennyibe kerül egy átlagos új számítógép?	188 196 Ft	162 568 Ft	168 320 Ft	173 792 Ft
Mekkora lenne az az összeg, amennyiért komolyan elgondolkodna, azon hogy számítógépet vásároljon?	102 688 Ft	93 401 Ft	69 606 Ft	87 800 Ft
Mekkora lenne az az összeg, amennyiért biztosan vásárolna számítógépet?	80 933 Ft	76 288 Ft	49 830 Ft	67 981 Ft
Semmiképp nem vásárolna számítógépet	18,6%	32,3%	37,6%	30,2%

A 37. táblázat egyik legfeltűnőbb adata a számítógép vásárlását teljes mértékben elutasítók magas aránya. A számítógéppel nem rendelkező és az elemzésünkbe bevont három szegmens 30 százaléka nyilatkozott úgy, hogy még teljesen ingyen sem kellene neki számítógép. A számítógéptől „irtózók” aránya a VII. szegmens háztartásai között már közel 40 százalék. Látható továbbá az is, hogy minél alacsonyabb státuszú szegmensbe tartozik egy háztartás,

annál kisebb az az összeg ami alatt megfontolnák a számítógép vásárlást, vagy biztosan vennének PC-t. A három szegmens átlagát tekintve 90 ezer forintos PC ár alatt gondolkoznának el komolyan a számítógép-vásárlás lehetőségén. Ez az összeg körülbelül 60 ezer forinttal alacsonyabb egy újonnan megvásárolható számítógép konfiguráció átlagos áránál.

38. táblázat

Feltételezett PC-árak és „nevezetes” értékhatárok a PC-beszerzési szándékok függvényében

Átlagértékek (Ft)	Mennyire valószínű, hogy a következő 2 évben az Önök otthonában lesz számítógép?			
	biztosan	valószínűleg	valószínűleg	biztosan
	lesz		nem lesz	
Mennyibe kerül egy átlagos új számítógép?	170 635 Ft	158 851 Ft	172 898 Ft	192 179 Ft
Mekkora lenne az az összeg, amennyiért komolyan elgondolkodna, azon hogy számítógépet vásároljon?	135 002 Ft	97 607 Ft	57 978 Ft	52 415 Ft
Mekkora lenne az az összeg, amennyiért biztosan vásárolna számítógépet?	119 791 Ft	69 181 Ft	38 404 Ft	46 977 Ft

A 38. táblázatban a nevezetes értékhatárokat nem a szokásos szegmensenkénti bontásban, hanem a PC-vásárlási szándék függvényében vizsgáltuk. Érdekes, hogy még a magukat az eljövendő két évben biztos PC vásárlóknak tekintő háztartások is csak az általuk vélt árnál alacsonyabb összegért gondolkoznának el komolyan a PC vásárláson. Az azonban kitűnik a táblázatból, hogy a magukat biztos PC vásárlóknak tekintők jóval realisabb árért is hajlandók a számítógépük megvételére.

39. táblázat

Feltételezett internet árak és „nevezetes” értékhatárok azon háztartások körében, ahol nincs otthon internet

Átlagértékek (Ft/hó)	Célszegmensek					Összesen
	III.	IV.	V.	VI.	VII.	
	PC otthon, internet másol	PC otthon, internet sehol	PC és internet másol	PC másol, internet sehol	digitálisan írástudatlan, van fiatal	
Mennyi egy internet-hozzáférés átlagos havi költsége?	9 529 Ft	10 072 Ft	11 066 Ft	11 012 Ft	10 171 Ft	10 194 Ft
Mekkora lenne az a havi költség, amennyiért komolyan elgondolkodna, azon hogy itthon internet-hozzáférést létesítsen?	4 623 Ft	4 766 Ft	5 361 Ft	3 280 Ft	2 152 Ft	4 246 Ft
Mekkora lenne az a havi költség, amennyiért biztosan itthoni internet-hozzáférést létesítene?	3 148 Ft	3 216 Ft	4 150 Ft	2 354 Ft	1 487 Ft	3 009 Ft
Semmiképp nem létesítene internet-hozzáférést	12,3%	14,2%	5,3%	7,9%	11,5%	10,4%

A PC-khez hasonló módon az internet esetében is megmutatjuk azokat az értékhatárokat, amelyek alatt a vásárlási hajlandóság nagymértékben nőne. Az értékhatárookra vonatkozó kérdéseinknél nem specifikáltuk, hogy milyen típusú internet-hozzáférés költségeire gondoljanak a kérdeztettek, ezért a 39. és 40. táblázatban szereplő értékek mind keskenysávú, mind szélessávú internet-előfizetésre vonatkozhatnak. Az V, VI, és VII. szegmens azon háztartásait, akik korábban úgy válaszoltak, hogy semmiképpen sem vásárolnának számítógépet, internet-bevezetési szándékaikról már nem kérdeztük. Ez magyarázza azt a 39. táblázat utolsó sorában szereplő – első ránézésre szokatlannak tűnő – adatsor alakulását, miszerint a III. és IV. szegmens háztartásai között jóval magasabb az internet bevezetésének gondolatától teljes mértékben elzárkózók aránya (ingyen sem kellene nekik), mint a többi szegmens háztartásai között.

A megkérdezett háztartások átlagosan 3000 forintos havi költség alatt érzik úgy, hogy biztosan bevezetnék az internetet otthonaikba. Az átlagnál jelentősen nagyobb összeget is hajlandó lenne fizetni a V. szegmensbe tartozó, mintegy 320 ezer háztartás, hiszen már 5300 forint alatti havi költség esetén komolyan elgondolkodnának az internet bevezetésének lehetőségén, 4100 forint alatt pedig biztosan létesítenének internet-kapcsolatot.

40. táblázat

Feltételezett internet-árak és „nevezetes” értékhatárok az otthoni internet-hozzáférés létesítési szándékának függvényében

Átlagértékek (Ft)	Mennyire valószínű, hogy a következő 2 évben az Önök otthonában internet-kapcsolatuk lesz?			
	biztosan	valószínűleg	valószínűleg	biztosan
	lesz		nem lesz	
Mennyi egy internet-hozzáférés átlagos havi költsége?	9 145 Ft	9 306 Ft	10 222 Ft	11 678 Ft
Mekkora lenne az a havi költség, amennyiért komolyan elgondolkodna, azon hogy itthon internet-hozzáférést létesítsen?	6 169 Ft	4 807 Ft	2 447 Ft	3 842 Ft
Mekkora lenne az a havi költség, amennyiért biztosan itthoni internet-hozzáférést létesítené?	4 654 Ft	3 187 Ft	1 749 Ft	2 827 Ft

Az internet-bevezetési szándék függvényében ábrázolt értékhatárok a 40. táblázat első három oszlopában a várt – és a PC-k esetében is már megfigyelt – módon alakulnak. Minél erősebb az internet-hozzáférés létesítésének szándéka, annál magasabban alakulnak azok az értékhatárok, amelyek bevezetésre ösztönöznék az adott csoportot. Érdekes, hogy azok, akik biztosan nem akarnak internetet (4.oszlop), magasabban „húzták meg” az értékhatárokat, mint azok, akik biztosan azért nem vetik el az otthoni internet-hozzáférés létesítésének lehetőségét (3.oszlop).

A keskenysávú kapcsolattal rendelkező 347 ezer háztartásból álló szegmenst külön megkérdeztük a szélessávú internet-kapcsolat bevezetésének nevezetes értékhatáraitól, és válaszaikat a váltási hajlandóság függvényében ábrázoltuk a 41. táblázatban. A váltási

hajlandóságtól függetlenül valamennyi csoport tízezer forint körüli összegre becsülte a szélessávú internet-előfizetés tényleges havi költségét. A váltás lehetőségét biztosan el nem vető mindhárom csoport 6000 forint körüli összeg alatt gondolkodna el komolyan a szélessávú internet bevezetésének lehetőségén. A váltást biztosan nem tervezők esetében ennél jóval alacsonyabb összegre lenne szükség ahhoz, hogy fontolóra vegyék a szélessávra történő előfizetést.

41. táblázat

**Feltételezett szélessávú árak és „nevezetes” értékhatárok
a szélessávú váltási valószínűség függvényében**

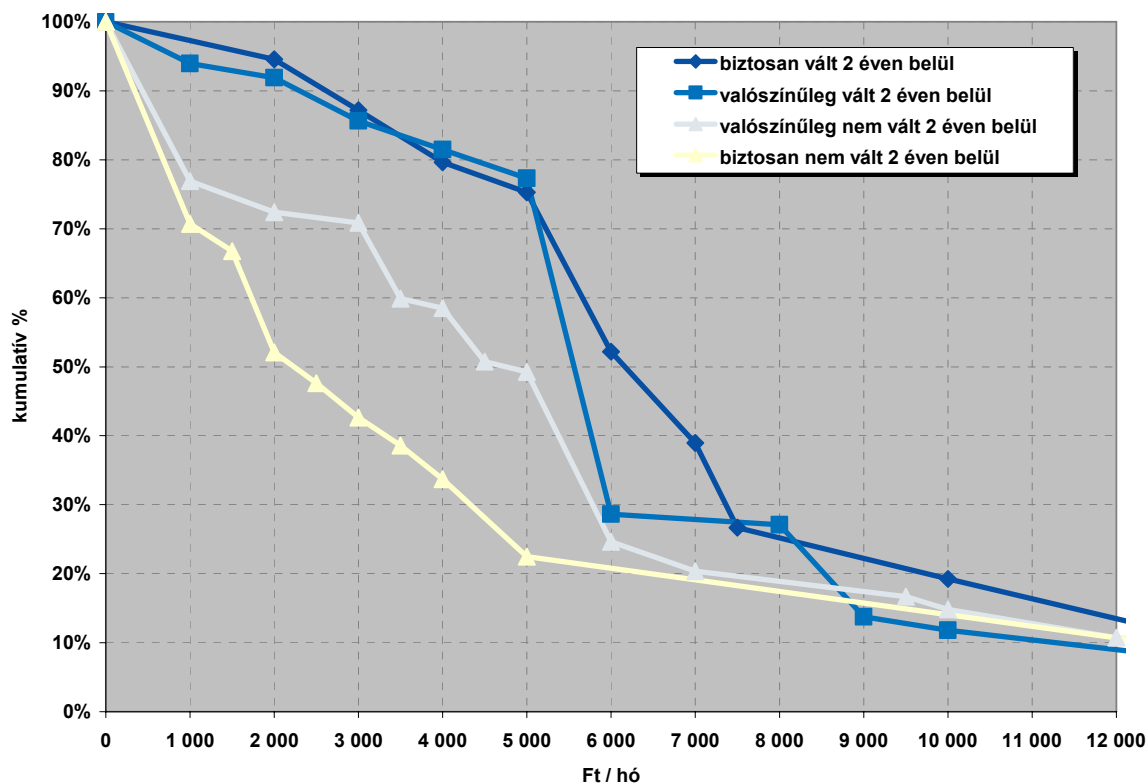
Átlagértékek (Ft)	Mennyire valószínű, hogy a következő 2 évben az Önök otthonában internet-kapcsolatuk lesz?			
	biztosan	valószínűleg	valószínűleg	biztosan
	lesz		nem lesz	
Mennyi szélessávú egy internet-hozzáférés átlagos havi költsége?	9 888 Ft	10 535 Ft	11 298 Ft	9 894 Ft
Mekkora lenne az a havi költség, amennyiért komolyan elgondolkodna, azon hogy itthon szélessávú hozzáférést létesítsen?	6 428 Ft	6 126 Ft	6 169 Ft	3 919 Ft
Mekkora lenne az a havi költség, amennyiért biztosan itthoni szélessávú hozzáférést létesítene?	5 313 Ft	5 433 Ft	4 421 Ft	3 228 Ft

A 13. ábrán a 41. táblázat adatait ábráztuk részletesebben, oly módon, hogy nem csak az átlagértékeket adtuk meg a váltási hajlandóság függvényében. A biztosan vagy valószínűleg váltók 5000 forintos havidíj esetén valószínűleg meg nagy valószínűséggel váltási tervüket, azaz 80 százalékuk jelezte, hogy ezen összeg alatt már komolyan fontolóra venné a szélessáv otthoni bevezetését. A valószínűleg nem váltóknak még 3000 forintos havidíj esetén is csak a 70 százaléka, a váltást biztosan nem tervezőknek pedig még 2000 forintos havi költség esetén is csak a fele gondolkodna el komolyan a szélessávra való átváltás lehetőségén.

13. ábra

A szélessávú előfizetés keresleti görbéi a jelenleg keskenysávú előfizetők körében a váltási valószínűség függvényében

(Mekkora lenne az a havi költség, amennyiért komolyan elgondolkodna a váltáson)

42. táblázat

Néhány hipotetikus internet-előfizetési konstrukció fogadtatása

	Biztosan igénybe venné	Való- színűleg	Való- színűleg nem venné igénybe	Biztosan nem venné igénybe	NT/NV	Összesen
Felkeltené az Önök érdeklődését egy olyan internet-előfizetési forma, amely lehetővé tenné az ADSL internet-használatot anélkül , hogy elő kellene fizetni vezetékes telefonra ?						
Jelenlegi ADSL-használók	34,0%	26,1%	10,8%	9,9%	19,2%	100,0%
jelenlegi kábeles internetezők	9,9%	16,5%	12,1%	52,7%	8,8%	100,0%
Egyéb szélessávú internetezők	28,0%	0,0%	24,0%	40,0%	8,0%	100,0%
Keskenysávú internetezők	20,4%	29,3%	13,8%	24,1%	12,4%	100,0%
Összesen	23,4%	25,5%	13,0%	24,3%	13,8%	100,0%
Felkeltené az Önök érdeklődését egy olyan internet-előfizetési forma, amely lehetővé tenné a kábeles internet-használatot anélkül , hogy elő kellene fizetni kábeltelevíziós szolgáltatásra?						
Jelenlegi ADSL-használók	15,8%	33,7%	12,4%	24,8%	13,4%	100,0%
jelenlegi kábeles internetezők	30,4%	17,4%	10,9%	26,1%	15,2%	100,0%
Egyéb szélessávú internetezők	24,0%	8,0%	16,0%	24,0%	28,0%	100,0%
Keskenysávú internetezők	21,3%	37,5%	15,0%	13,5%	12,7%	100,0%
Összesen	21,0%	32,4%	13,7%	19,1%	13,8%	100,0%
Felkeltené az Önök érdeklődését egy olyan internet-előfizetési forma, amely a jelenlegi szélessávú havidíjakhoz képest valamivel olcsóbb lenne, de bizonyos forgalmi korlátozással járna?						
Jelenlegi ADSL-használók	2,5%	20,8%	20,3%	44,1%	12,4%	100,0%
jelenlegi kábeles internetezők	0,0%	14,1%	17,4%	54,3%	14,1%	100,0%
Egyéb szélessávú internetezők	12,5%	4,2%	20,8%	54,2%	8,3%	100,0%
Keskenysávú internetezők	9,5%	28,0%	18,2%	28,2%	16,1%	100,0%
Összesen	6,2%	23,0%	18,8%	37,6%	14,4%	100,0%

Bázis: Jelenlegi otthoni internetezők. N = 665 ezer háztartás

A fenti táblázatban annak a gondolat kísérletnek az eredményeit mutatjuk be, amelyre az interjúk során megkértük a jelenlegi internet-előfizető háztartások döntéshozóit. Három – jelenleg az internetszolgáltatás piacán egyébként nem létező – előfizetési konstrukció megítélésére kértük a válaszadókat. Az „ADSL – telefon nélkül” konstrukció értelemszerűen a jelenlegi ADSL-előfizetők fantáziáját mozgatta meg elsősorban. A „kábelinternet – kábeltévé nélkül” lehetősége már csekélyebb vonzerőt gyakorolt: még a potenciálisan leginkább érintettek között sem volt egyértelmű a fogadtatás. A harmadikként felkínált megoldási lehetőség („olcsó szélessáv forgalmi korlátozással”) pedig kifejezetten elutasítást váltott ki.

3. Motiváció

A motivációs pillér lakossági fejezetében három jelenséget vizsgálunk részletesebben.

- Először azt nézzük meg, hogy milyen internettel kapcsolatos motivációs attitűdök jellemzik a háztartásokat (a háztartásfők véleménynyilvánításán keresztül), továbbá, hogy képezhetők-e elkülöníthető csoportok ezen attitűdök alapján. Amennyiben létrehozhatók ilyen csoportok, azt is megvizsgáljuk, hogy melyek ezen csoportok legfőbb jellegzetességei, illetve melyek a csoportok közötti legfontosabb különbségek.
- Az attitűd-vizsgálatok után a személyes kapcsolatok internet használatra ösztönző hatásait vizsgáljuk, vagyis azt próbáljuk kideríteni, hogy a személyes meggyőzésnek milyen hatása van az internet-használat, illetve az otthoni internet-hozzáférés terjedésében, még konkrétan: jellemzően mely csoportok próbálnak meggyőzni az internet-használat előnyeiről jellemzően milyen csoportokat.
- Végül az állam motiváló szerepével foglalkozunk, méghozzá „keresleti” szemszögből, vagyis azt vizsgáljuk, hogy a lakosság szerint az internet terjesztését milyen állami eszközök szolgálnák a leghatékonyabban.

3.1 Az „internetkedvelőktől” az „internetellenesekig”, avagy a motivációs klaszterek

A felmérés során a háztartásfőknek különböző témájú attitűdkérdéseket tettünk fel, amelyből 11 darab kapcsolódott valamilyen módon a motivációs témakörhöz. A megkérdezettek egy ötfokú skálán jelezheték, hogy az adott állítással mennyire értenek egyet. A 43. táblázatban tételesen felsoroltuk a 11 állítást, és szegmensenkénti bontásban bemutatjuk a válaszok átlagértékeit. A táblázat összesen oszlopára pillantva látszik, hogy a megkérdezettek összessége az internettel kapcsolatban megfogalmazott pozitív állítások egy részével („akinek van internete, tájékozottabb”, „az internet egyre inkább nélkülözhetetlenné válik a tanuláshoz”, „az internet egyre inkább nélkülözhetetlenné válik a munkához”) inkább egyetértenek, azaz itt az osztályzatok átlagai legalább 4-es nagyságúak. Az is látszik azonban, hogy a háztartásfők egy jelentős része az internettel kapcsolatos negatív állításokkal („az internetezés más hasznosabb tevékenységektől veszi el az időt”, „akinek van otthon internete, az kevesebb időt tölt el a családjával”) is egyetért, hiszen az osztályzatok átlaga 3-as fölött van (3,2 illetve 3,6). A szegmensenkénti bontásról, nagy általánosságban azt mondhatjuk, hogy a magasabb IKT státuszú háztartásfők a pozitív állításokkal inkább egyetértenek, mint a negatívokkal, az alacsony IKT státuszúaknál inkább a fordított helyzet igaz. Ez azonban jelentős leegyszerűsítés, és leginkább csak az IKT státusz szélső értékeire igaz, a köztes státuszú háztartásfők esetében a válaszokat nem igazán determinálja az adott szegmenshez tartozás.

43. táblázat

A motivációs attitűdök

	Célszegmensek								Összesen
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, van fiatal	VIII. digitálisan írástudatlan, idős	
1. Akinek van internete, tájékozottabb	4,4	4,1	4,0	4,2	4,2	4,2	4,1	3,9	4,1
2. Akinek van internete, hasznosabban tölti a szabadidejét	3,3	3,3	2,9	3,1	2,9	3,1	3,0	2,7	3,0
3. Internetezni hasznosabb, mint televíziót nézni	3,8	3,6	3,3	3,4	3,1	2,9	2,9	2,3	3,0
4. Az internet csak egy átmeneti divat	1,6	1,6	1,7	1,8	2,0	1,9	2,4	2,5	2,1
5. Az internetezés más hasznosabb tevékenységektől veszi el az időt	2,8	2,8	3,2	2,9	3,1	3,3	3,3	3,5	3,2
6. Akinek van otthon internete, kevesebb időt tölt családjával	3,1	2,6	3,5	3,6	3,8	3,7	3,7	3,9	3,6
7. Az állam azt szeretné, hogy minél többen internetezzenek	4,1	3,8	4,2	4,3	4,2	4,3	4,1	4,2	4,2
8. A tanárok azt szeretnék, minél több fiatal internetezzen	4,0	4,0	3,8	4,1	4,1	4,3	4,2	4,2	4,1
9. Hasznosnak tartanám, ha minél többen interneteznének	4,1	4,0	3,6	3,6	3,7	3,5	3,4	3,1	3,5
10. Az internet egyre inkább nélkülözhetlenné válik a tanuláshoz	4,4	4,4	4,2	4,1	4,3	4,2	3,9	4,0	4,1
11. Az internet egyre inkább nélkülözhetlenné válik a munkához	4,4	4,4	3,9	4,0	4,3	4,1	3,8	3,9	4,0

A háztartási szegmensek szerinti bontás nem adhat tiszta képet már csak azért sem, mert az attitűdökkel kapcsolatos vélemények csak a háztartásfők véleményét tükrözik, a háztartások IKT szegmensekbe történő besorolása pedig a háztartásban lakó valamennyi személy figyelembevételével történt. Konkrétabban, egy „SZÉLESSÁV OTTHON” (I.) szegmensbe tartozó háztartásfő nem feltétlenül használja az internetet, ami lényegesen módosíthatja internettel kapcsolatos attitűdjeit. Ezen kívül nem zárhattuk ki annak a lehetőségét sem, hogy akár egy rendszeres internethasználó háztartásfőnek is lehetnek fenntartásai az internettel kapcsolatosan. Éppen emiatt úgy döntöttünk, hogy a háztartási szegmensektől függetlenül, kizárólag az attitűdválaszokat figyelembe véve (klaszteranalízissel) alakítunk ki csoportokat, és ezeket összevetjük a háztartásfők személyi szintű szegmenseivel. (A háztartásfők személyi szintű besorolása nem a háztartás jellemzői, hanem kizárólag a háztartásfő saját jellemzői alapján történik. Részletesebben lásd: 1.4.1 „A szegmensek meghatározása” fejezetet.)

A klaszteranalízis során megvizsgált több lehetőség közül végül 6 darab klaszter kialakítása mellett döntöttünk, mivel az így létrejött csoportok még megfelelően homogének, egymástól azonban jelentősen különböznek, ugyanakkor ez a klaszterszám még kellően áttekinthető és kezelhető. A 44. táblázatban már az így létrejött csoportok szerinti bontásban mutatjuk be, hogy az egyes csoportok mennyire értenek egyet a 11 különböző internetes motiváció témakörébe tartozó állítással.

44. táblázat

Motivációs klaszterek

	Motivációs klaszterek						Összesen
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
A háztartásfők aránya	26%	11%	16%	19%	12%	16%	100%
1. Akinek van internete, tájékozottabb	4,8	4,3	4,5	4,3	2,7	2,7	4,1
2. Akinek van internete, hasznosabban tölti a szabadidejét	4,3	3,3	3,6	2,3	1,8	1,4	3,0
3. Internetezni hasznosabb, mint televíziót nézni	4,2	3,6	2,8	2,7	2,0	1,5	3,0
4. Az internet csak egy átmeneti divat	1,3	1,8	4,0	1,3	1,7	3,1	2,1
5. Az internetezés más hasznosabb tevékenységektől veszi el az időt	2,5	2,5	4,1	3,7	2,3	4,2	3,2
6. Akinek van otthon internete, kevesebb időt tölt családjával	3,1	2,6	4,4	4,3	2,4	4,5	3,6
7. Az állam azt szeretné, hogy minél többen internetezzenek	4,6	2,7	4,4	4,6	3,8	3,9	4,2
8. A tanárok azt szeretnék, minél több fiatal internetezzen	4,6	3,1	4,4	4,3	3,8	3,6	4,1
9. Hasznosnak tartanám, ha minél többen interneteznének	4,6	3,5	3,3	3,4	3,1	1,8	3,5
10. Az internet egyre inkább nélkülözhetetlenné válik a tanuláshoz	4,8	3,9	4,3	4,4	3,9	2,7	4,1
11. Az internet egyre inkább nélkülözhetetlenné válik a munkához	4,7	3,9	4,3	4,2	3,8	2,7	4,0

A 44. tábla csoportjait a szerint igyekeztünk sorba rendezni, hogy az egyes csoportok mennyire tekinthetők „internet-közelinek” motivációs attitűdjeik alapján. Annál internet-közelinek tekintünk egy csoportot, minél nagyobb mértékben ért egyet az internettel kapcsolatos pozitív állításokkal (1., 2., 3., 9., 10. és 11. állítás) illetve minél inkább elutasítja a negatív állításokat (4., 5. és 6. állítás). Az egyes csoportok véleményét mindig a teljes sokaság véleményéhez viszonyítva vizsgáljuk (Összesen oszlop). A két szélső csoportot könnyű megtalálni és jellemezni: az 1. klaszter tagjai nagyon hasznosnak találják az internetet, a negatív véleményekkel pedig nem igazán értenek egyet, ezzel szemben a 6. csoport semmilyen tekintetben nem ismeri el az internet hasznosságát, az internettel kapcsolatos negatív megfogalmazásokkal viszont egyetértettek. A köztük lévő négy csoport besorolása már jóval kevésbé egyértelmű, válaszaik alapján arra következtetünk, hogy meglehetősen ambivalens érzéseket táplálnak a világháló iránt. A sorba rendezésüknél mi a pozitív attitűdöket vettük elsősorban figyelembe. Csoportjaink további részletes elemzése helyett, igyekszünk néhány rövid jellemzővel szemléletesen leírni őket.

- 1. csoport: lelkes internetkedvelők fenntartások nélkül, szerintük az internet a mindennapok részévé vált

- 2. csoport: elismerik az internet hasznos oldalait, nem látnak különösebb veszélyt a használatában, ugyanakkor korántsem gondolják, hogy ennek feltétlenül a mindennapok részévé kellene válnia
- 3. csoport: szerintük az internetnek pozitív és negatív oldalai egyaránt vannak, erőteljesen a mindennapok része, de ez inkább csak átmeneti divatjelenség
- 4. csoport: szerintük az internet nem túl hasznos, de érzékelik, hogy lassan a mindennapok részévé válik. Fenntartásaik nem jelentősek
- 5. csoport: őket nem érdekli az internet, szerintük nem is hasznos, nem is káros, és nem is a mindennapok része.
- 6. csoport: erősen internetellenesek.. Az internetnek csak a negatív oldalait látják.

A továbbiakban elsősorban az „internetkedvelő” 1. és az „internetellenes” csoportra koncentrálunk, és két lényeges demográfiai mutató, a korcsoport és az iskolai végzettség mentén összehasonlítjuk őket, majd összevetjük őket a háztartásfők IKT szegmenseivel is. Az első, már a demográfiai jellemzők szerinti bontás előtt is feltűnő tény, hogy az „internetkedvelő” csoport a legnépesebb valamennyi közül, minden negyedik háztartásfő ide tartozik. Ezzel szemben a kifejezetten internetellenes háztartásfők aránya mindössze 16 százalék.

45. táblázat

Az attitűdcsoportok a háztartásfők iskolai végzettségének tükrében

	Iskolai végzettség			Összesen
	Alapfokú képzettség	Középfokú képzettség	Felsőfokú képzettség	
A háztartásfők aránya	62%	23%	14%	100%
1. "internetkedvelő" csoport	24%	29%	32%	26%
2. csoport	8%	16%	16%	11%
3. csoport	19%	12%	12%	16%
4. csoport	19%	21%	20%	19%
5. csoport	12%	13%	12%	13%
6. "internetellenes" csoport	19%	10%	8%	16%
Összesen	100%	100%	100%	100%

A 45. táblázatban azt látjuk, hogy az iskolai végzettség és az internettel kapcsolatos attitűd között van összefüggés, az internet kedvelő csoport tagjai között ugyanis a felsőfokú végzettségű háztartásfők, az internetellenes csoport tagjai között pedig az alapfokú végzettségű háztartásfők felülreprezentáltak. Hangsúlyozzuk azonban, hogy ezen összefüggés nem jelenti azt, hogy az iskolai végzettség erőteljesen determinálná az internettel kapcsolatos attitűdök alakulását, hiszen az alapfokú végzettségűek 24 százaléka az internetkedvelő csoporthoz tartozik, és mindössze 19 százalékuk internetellenes. Előbbi -2, utóbbi +3 százalékpontos eltérést jelent a sokasági átlaghoz képest.

46. táblázatban szereplő korcsoportonkénti megoszlás teljesen hasonló módon befolyásolja az internethez való hozzáállást, mint az iskolai végzettség. Azaz az előzetes várakozásoknak

NSZS 2005 Projekt

RP1 - 1. RÉSZPROJEKT

Verziószám : v3.0

megfelelően a 60 évnél idősebbek felülreprezentáltak az Internet-ellenes csoportban, és alulreprezentáltak az internet-kedvelő csoportban. A fiatalabb korosztályoknál éppen fordított a helyzet. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az idősek egyértelműen internet-ellenesek lennének, hiszen körülbelül egyötöd-egyötöd részük tartozik az internellenes, illetve az internet-kedvelő csoport tagjai közé.

46. táblázat

Az attitűdcsoportok a háztartásfők korcsoportjának tükrében

	A háztartásfő korcsoportja					Összesen
	18-29 éves	30-39 éves	40-49 éves	50-59 éves	60 évesnél idősebb	
A háztartásfők aránya	8%	17%	19%	21%	36%	100%
1. "internetkedvelő" csoport	30%	34%	29%	25%	20%	26%
2. csoport	15%	11%	14%	13%	7%	11%
3. csoport	9%	14%	14%	15%	20%	16%
4. csoport	21%	21%	17%	20%	19%	19%
5. csoport	14%	13%	11%	13%	12%	13%
6. "internetellenes csoport"	10%	8%	15%	14%	21%	16%
Összesen	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Végül megmutatjuk a fejezet felvezetőjében már említett szegmensenkénti bontást is, azaz megnézzük, van-e összefüggés a háztartásfő személyes szegmens szerint hovatartozása, és az internetes attitűdjei között.

47. táblázat

A háztartásfő attitűdjeinek és a szegmensek összefüggései

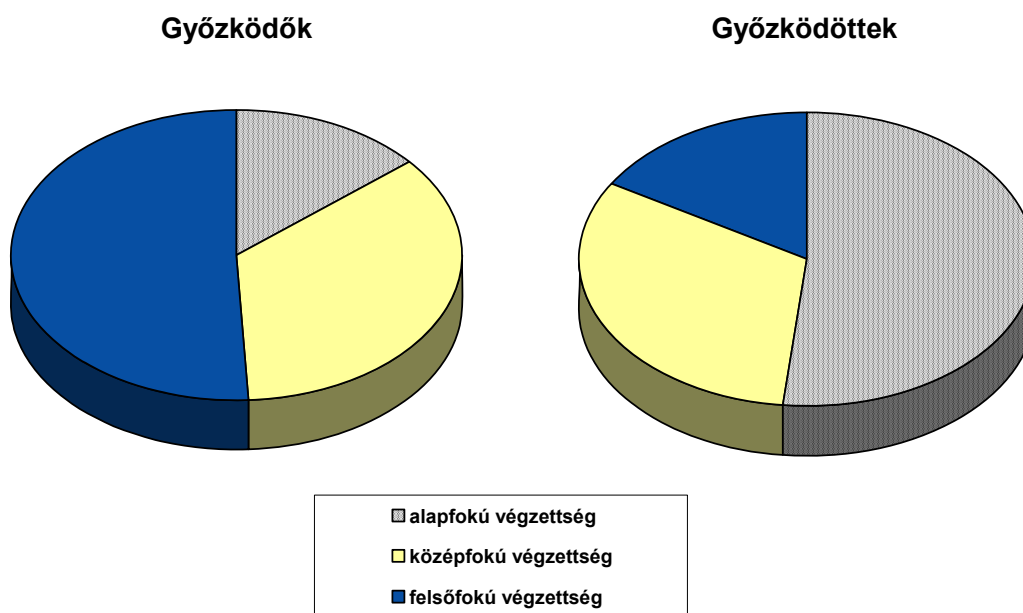
	Háztartásfő szegmensek								Összesen
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, fiatal	VIII. digitálisan írástudatlan, idős	
A háztartásfők aránya	7%	8%	4%	9%	4%	3%	5%	61%	100%
1. "internetkedvelő" csoport	43%	38%	31%	39%	21%	25%	27%	20%	26%
2. csoport	21%	22%	12%	9%	18%	9%	10%	8%	11%
3. csoport	9%	5%	3%	9%	21%	13%	16%	20%	16%
4. csoport	16%	15%	24%	19%	28%	30%	23%	19%	19%
5. csoport	10%	15%	16%	13%	8%	18%	9%	12%	12%
6. "internetellenes csoport"	2%	5%	14%	10%	4%	5%	14%	21%	16%
Összesen	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

A szegmensek szerinti bontás még egyszer megerősíti a 45. és 46. táblázatból levont következtetéseket. Az internet-használók között értelemszerűen nagy arányban találunk internetkedvelőket. Az V. szegmensbe tartozó háztartásfők lógnak ki a sorból, hiszen bár internethasználók, túlzottan nem „lelkednek” a világhálóért, igaz nagyon kicsi köztük az internet-ellenesek aránya.

megtudtuk – ezt most itt külön nem ábrázoljuk – hogy az internet használók leginkább a közvetlen családtagjaik és barátaik körében népszerűsítik az internetet (körülbelül kétharmad arányban), ezzel szemben a munkatársak, távoli rokonok győzködése kevésbé jellemző (körülbelül a győzködők egyharmada). A győzködöttek körében a két legnagyobb csoportot a „digitálisan írástudatlan idősök”, és az otthonukon kívül internetezők („PC és internet máshol”) alkotja. A második csoport súlya feltehetőleg nem okoz különösebb meglepetést, a digitálisan írástudatlanok magas aránya azonban némi magyarázatot kíván. Hangsúlyozzuk, hogy itt a háztartásfőket a személyes szegmensenkénti besorolásban tüntettük fel, tehát aszerint, hogy ő maga milyen mértékben használja az IKT eszközöket. Azaz a digitálisan írástudatlan háztartásfők élhetnek magasabb IKT státuszú háztartásokban is. Figyelembe véve, hogy a „győzködők” elsősorban közvetlen környezetüket próbálják meggyőzni az internet-használat előnyeiről, itt feltehetőleg arról van szó, hogy családon belül a magasabb IKT státuszú személyek igyekeznek meggyőzni családjuk digitálisan írástudatlan tagjait.

15. *ábra*

A győzködők és győzködöttek iskolai végzettség szerinti bontásban

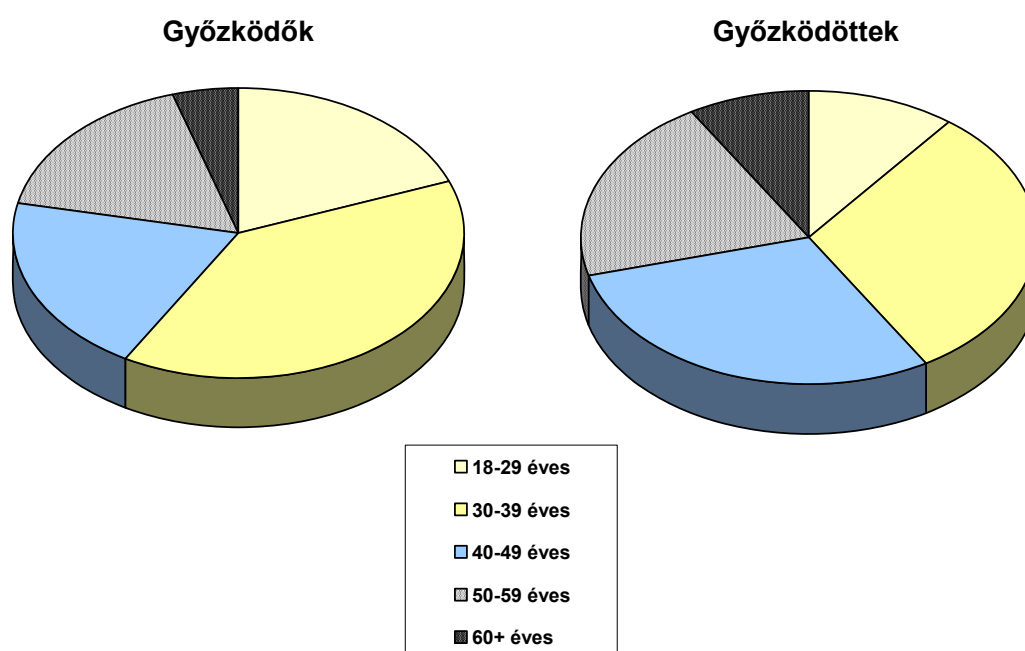
A 15. ábrán az előzőekhez hasonló logikával mutatjuk be, hogy milyen iskolai végzettségűekből áll a győzködők és a győzködöttek tábora. Némi leegyszerűsítéssel azt mondhatjuk, hogy a diplomások próbálják meggyőzni az alapfokú végzettségűeket.

Végül a 16. ábrán a két csoport korszerinti megoszlását mutatjuk be. A népszerűsítés terén leginkább a 18-39 éves korosztály aktív, meggyőzni pedig leginkább 30-49 éveseket próbálnak, azaz újból némi leegyszerűsítéssel élve a fiatal generáció próbálja meggyőzni a nála 10 évvel idősebb generációt.

További érdekesség még – bár ezt most külön nem ábrázoljuk – ha a két csoportot aszerint vizsgáljuk, hogy van-e a háztartásfőnek iskoláskorú gyereke. Mindkét csoportban, tehát a győzködők és a győzködöttek között is felülreprezentáltak az iskolás gyerekekkel rendelkező háztartásfők, de különösen utóbbiaknál jelentős ez a tényező. Az iskolás gyerekek szerepe, tehát ilyen szempontból is fontos.

16. ábra

A győzködők és győzködöttek korcsoportok szerinti bontásban

Az utóbbi három ábra azt mutatja, hogy az internet „lefelé szivárgása” – még hacsak szóban, propagálásban is –, de megindult. Legtöbbször családon belüli ez a „szivárgás”, azaz azt mondhatjuk, ha egy háztartás valamely tagja révén magasabb IKT státuszba lép, akkor jó eséllyel előbb vagy utóbb a háztartás többi tagjának személyes IKT státusza is konvergál a háztartás státuszához.

3.3 Az állam motiváló szerepe az internet terjedésében

Az állam motiváló szerepét itt most „kereslet” oldalról közelítjük, azaz azt vizsgáljuk, hogy a lakosság mit vár el, milyen intézkedéseket tart jónak. A felmérés során ebben a témában az internet-használó háztartásfőket kérdeztük csak meg, lévén ők azok, akiknek a problémára kisebb-nagyobb rálátása van. A kérdőív kitöltése során a válaszadóknak a felkínált lehetőségek közül a három legszimpatikusabb állami intézkedést kellett kiválasztaniuk. 48. táblázatban azt foglaltuk össze, hogy az egyes intézkedések milyen gyakorisággal szerepelnek a kívánatosnak tartott első három között. Az állami beavatkozást elvárják az emberek, elenyésző azok száma, akik szerint legjobb, ha az állam nem avatkozik be ezen a területen. Messze a legtöbben az internet-előfizetőket támogatnák, ezt követi a versenyélénkítés, majd az árszabályozás, de sokan

fontosnak tartják az internetes képzés támogatását is. A szegmensek válaszai között találunk eltérést, például az V. szegmens a versenyélénkítést nem szorgalmazza, ezzel szemben a képzéstámogatást az átlagnál fontosabbnak tartja. A „pozitív jövőkép nyújtása”, vagy az „internet népszerűsítése” gyakran nem került az első három válasz közé. Ebből persze még nem következik az, hogy az emberek elutasítanak ezen tevékenységek létjogosultságát, de szívesebben látnának olyan intézkedéseket, amelyek a háztartások anyagi helyzetét közvetlenebbül befolyásolják.

48. táblázat

Mit tegyen az állam a lakossági internet-használat terjesztése érdekében?
(a három leginkább követendő eszköz közötti említések százalékos gyakorisága)

Hogyan tudná az állam támogatni a lakossági internet-használat terjedését?	A háztartásfő személyes szegmense				Összesen
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	V. PC és internet máshol	
	említési gyakoriságok				
Adjon közvetlen támogatást az internet-előfizetőknek!	72,9%	78,7%	86,3%	88,2%	79,8%
Adjon támogatást az internet-szolgáltató vállalatoknak!	29,5%	34,8%	25,6%	44,5%	33,0%
Éljen az árszabályozás lehetőségével!	50,7%	39,3%	48,1%	41,6%	44,9%
Élénkítse a szolgáltatók közötti versenyt!	57,8%	53,6%	48,8%	26,3%	49,6%
Járjon elől jó példával az internet felhasználásában!	13,4%	12,8%	15,0%	13,2%	13,5%
Nyújtson pozitív jövőképet!	14,5%	15,2%	16,9%	12,4%	14,8%
Népszerűsítse az internetet!	22,4%	17,9%	20,0%	24,1%	20,7%
Támogassa az internetes képzést!	31,7%	38,5%	37,5%	40,9%	36,6%
Legjobb, ha semmit nem tesz.	1,1%	3,4%	0,0%	0,0%	1,5%

4. Tartalom

4.1 A PC-használat tartalmi elemei

Bár a „Tartalom“ fejezet elsősorban a háztartások, háztartásfők által használt internetes tartalmakra és az internet-használók internetezési szokásaira koncentrált, hasznosnak véljük a háztartásfők és a háztartások számítógép-használati szokásainak rövid jellemzését is, hiszen a kettő között van némi összefüggés. A 49. és 50. táblázatban a háztartásfők számítógép-használatáról nyújtunk áttekintést, oly módon, hogy az 1-től 5-ig terjedő osztályzatok átlagértékei jelzik, hogy mennyire jellemző az adott csoport PC használata az adott területen.

49. táblázat

**Milyen célokra használnak számítógépet
az egyes IKT-szegmensekhez tartozó háztartásfők?**

Ötfokú skálaátlagok. 5 = nagyon jellemző, 1 = egyáltalán nem jellemző

Milyen célokra szokott Ön számítógépet használni?	A háztartásfő személyes ICT-szegmense						Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Keskenysáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	
ezer háztartásfő	268	291	160	331	137	114	1 300
Tevékenységek	Ötfokú skálaátlagok. 5 = nagyon jellemző, 1 = egyáltalán nem jellemző						
Tanuláshoz	2,6	2,5	2,1	1,8	2,3	1,3	2,2
Munkához	4,2	3,8	4,1	3,1	4,4	3,8	3,8
Játékra	3,1	2,7	2,8	3,6	2,5	2,3	3,0
Zenehallgatáshoz	3,1	2,8	2,8	2,7	2,0	1,6	2,6
Képek, fotók nézegetésére	3,6	3,0	2,9	2,4	2,2	1,4	2,7
Filmek nézésére	2,8	2,2	2,2	2,3	1,8	1,6	2,3
Hobbihoz	3,2	2,9	2,7	2,4	2,7	1,2	2,6
Internetezésre	4,6	4,6	3,3	1,1	4,0	1,1	3,2

Bázis: azok a háztartásfők, akik használnak PC-t (bárhol).

A háztartásfőket szegmensenkénti bontásban bemutató 49. táblázatból látható, hogy a háztartásfők összességében leginkább munkához használják a számítógépet. Az internet-használó szegmensek háztartásfői a III. szegmens kivételével leginkább az internetezés miatt használnak PC-t. A két otthoni internet-kapcsolattal rendelkező (I. és II.) szegmens háztartásfői az internet-használat tekintetében nem különböznek egymástól, a másik két otthonán kívül internetező (III. és V.) szegmens háztartásfői között jelentős a különbség. Bár mindkét szegmens háztartásfői jellemzően munkára használnak PC-t, de míg az V. szegmens háztartásfői feltehetőleg internetet is használnak számítógépes munkájuk során, addig a III. szegmens tagjaira ez kevésbé jellemző. A számítógép-használat harmadik legfontosabb területe a játék. Ez különösen a IV. szegmens háztartásfőire igaz, akik a PC-t a többi szegmenshez képest sokkal inkább játék céljából használják. A számítógép-használatában rejlő lehetőségeket legkevésbé a VI. szegmens háztartásfői használják ki, hiszen szinte kizárólag munkára használják otthonukon kívül a számítógépet.

50. táblázat

Milyen célokra használnak számítógépet az egyes korcsoportokhoz tartozó háztartásfők?

Ötfokú skálaátlagok. 5 = nagyon jellemző, 1 = egyáltalán nem jellemző

Milyen célokra szokott Ön számítógépet használni?	A háztartásfő korcsoportja					Összesen
	18-29 éves	30-39 éves	40-49 éves	50-59 éves	60+ éves	
ezer háztartásfő	205	408	350	250	86	1 300
Tevékenységek	Ötfokú skálaátlagok. 5 = nagyon jellemző, 1 = egyáltalán nem jellemző					
Tanuláshoz	2,6	2,4	2,1	1,8	1,6	2,2
Munkához	3,2	3,9	3,9	4,0	3,3	3,8
Játéokra	3,3	3,1	3,0	2,5	2,7	3,0
Zenehallgatáshoz	3,1	2,7	2,6	2,3	2,1	2,6
Képek, fotók nézegetésére	2,8	2,9	2,6	2,5	2,8	2,7
Filmek nézésére	2,7	2,5	2,2	2,0	1,6	2,3
Hobbihoz	2,7	2,8	2,5	2,6	2,3	2,6
Internetezésre	3,5	3,2	3,0	3,2	2,8	3,2

Bázis: azok a háztartásfők, akik használnak PC-t (bárhol).

A 50. táblázat a 49. táblázat adatait mutatja csak ezúttal a háztartásfők korcsoportok szerinti bontásában. Várakozásainknak megfelelően a fiatalok PC használati szokásai sokszínűbbek, mint az idősebbeké. A 18-29 éves háztartásfők leginkább interneteznek, játszanak, dolgoznak és zenét hallgatnak a számítógép segítségével, és relatíve sokan használnak közülük PC-t tanulásra is. Ahogy haladunk a fiatalabbaktól az idősebb háztartásfők felé a munkán kívül a többi – a fiatalok körében népszerű – PC használati elem szerepe egyre csökken.

4.2 Az internet-használat tartalmi elemei

Az internethasználat elemeinek tárgyalásakor először a háztartásfők internethasználati szokásait mutatjuk be, szintén ötfokú skálaátlagok segítségével. A 51. táblázat alapján a háztartásfők az internetet elsősorban információgyűjtésre, levelezésre és (táv)munka/tanulás elvégzésére használják. Ez a megállapítás mind a négy internet-használó szegmensre igaz, legfeljebb a magasabb státuszú szegmensekhez tartozók intenzívebben használják az internet adott területeit. Elmondható továbbá, hogy a szélessávú internetet használó (I. szegmens) háztartásfők internet-használati szokásai sokrétűbbek, mint a többi szegmenshez tartozó háztartásfőké. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy a szélessávú internet-hozzáférést feltételező tartalmakat ők is csak igen kis mértékben használják. Az online vásárlás, az elektronikus bankolás átlagpontszáma még a szélessávú hozzáféréssel rendelkező háztartásfők esetében is alig haladja meg a 2-es értéket, a többi szegmens pedig még ritkábban használja az internet ezen területeit. Az e-kereskedelem lakossági oldalán jelenleg még megreked a vásárlás előtti információkeresés szintjén. Úgy tűnik, a szélessávú internetezők jelenleg leginkább a zenék és filmek letöltésében találják meg a szélessávban rejlő tartalmi pluszt, amennyiben 3,1-es átlagpontszámot „jelentősnek” tekintjük. A szélessávú internetezők nem használnak minőségileg más tartalmakat, csupán intenzívebben használják a más szegmensek által is látogatott területeket. Számukra tehát a szélessáv lényege inkább a korlátatlanság és nem a gyorsaság lehet. Ez a kép jól

egybecseng a 2.2 Hozzáférés fejezetben a 26. táblázatban bemutatott jelenséggel, miszerint a szélessávú kapcsolat választásakor a többség számára leginkább a korlátlanság fontos.

51. táblázat

Milyen célokra használják az internetet az egyes IKT-szegmensekhez tartozó háztartásfők?

Ötfokú skálaátlagok. 5 = nagyon jellemző, 1 = egyáltalán nem jellemző

Mire használja az internetet?	A háztartásfő személyes ICT-szegmense				Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Kiskenyészáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	V. PC és internet máshol	
ezer háztartásfő	268	291	160	137	856
Tevékenységek	Ötfokú skálaátlagok. 5 = nagyon jellemző, 1 = egyáltalán nem jellemző				
levelezés, e-mail	4,2	3,9	3,4	3,5	3,8
munka, tanulás, távmunka elvégzése	3,5	3,3	3,6	3,7	3,5
általános keresés, információgyűjtés	4,3	4,3	3,9	4,1	4,2
internetes magazinok, hírek elérése, olvasás	3,5	3,0	2,9	3,1	3,1
állami, önkormányzati intézmények, hivatali ügyintézés	2,2	1,9	2,1	2,5	2,1
bankolás, bankügyletek bonyolítása interneten keresztül	2,2	1,8	1,5	1,9	1,9
álláskeresés, munkalehetőségek, ösztöndíj-lehetőségek	2,1	1,8	1,8	2,3	2,0
szabadidő programok keresése (moziműsor, menetredek..)	3,1	2,5	2,4	2,6	2,7
zene, film, MP3, képek, szoftverek letöltése	3,1	2,3	2,1	2,2	2,5
online médiafogyasztás - online tv, rádió használat	2,1	1,5	1,6	1,5	1,7
ismerkedés, barátkozás, chat/ICQ, online beszélgetés	1,9	1,6	1,5	1,7	1,7
internetes fórumok olvasása	2,8	2,3	2,1	2,3	2,4
beírás internetes fórumokra	2,0	1,5	1,4	1,6	1,7
utazással, szállással kapcsolatos információk keresése	2,9	2,5	2,3	2,3	2,6
utazással kapcsolatos online jegy-, szállásrendelés	2,1	1,9	1,5	1,9	1,9
vásárlás előtti információgyűjtés	3,2	2,5	2,5	2,5	2,7
vásárlás, megrendelés a weben keresztül	2,1	1,5	1,5	1,9	1,8
online játékok játszása	2,4	1,7	1,6	1,8	1,9
saját honlap készítése, karbantartása	1,8	1,5	1,3	1,6	1,6

Bázis: Azok a háztartásfők, akik használnak internetet (bárhol)

A 52. táblázatban is a jellemzően használt internetes tartalmakat mutatjuk meg, ezúttal korcsoportok szerinti bontásban. A táblázatból kiolvasható értékek megerősítik az előző táblázatban is megfigyelt tényeket, azaz a szélessávú tartalmakat jellemzően kevésbé veszik igénybe. A fiatalok természetesen több mindenre használják az internetet, de messze nem merítik ki a lehetőségeket, így például a állás/ösztöndíj keresésének átlagértéke esetükben sem haladja meg a 2,5-ös értéket, ami a többi korcsoporthoz képest ugyan magas, ám abszolút értelemben rendkívül alacsony. A különböző korcsoportok leginkább csak leveleznek és szörföznek a neten. Az idősebb, 60 év feletti internet-használók skálapontszámai szinte minden internetes területen elmaradnak a sokasági átlagtól, de külön említést érdemel, hogy az utazással kapcsolatos területeken az átlagnál nagyobb aktivitást mutatnak.

52. táblázat

**Milyen célokra használják az internetet
az egyes korcsoportokhoz tartozó háztartásfők?**

Ötfokú skálaátlagok. 5 = nagyon jellemző, 1 = egyáltalán nem jellemző

Mire használja az internetet?	A háztartásfő korcsoportja					Összesen
	18-29 éves	30-39 éves	40-49 éves	50-59 éves	60+ éves	
ezer háztartásfő	155	282	202	172	45	856
Tevékenységek	Ötfokú skálaátlagok. 5 = nagyon jellemző, 1 = egyáltalán nem jellemző					
levelezés, e-mail	4,2	3,9	3,6	3,6	3,8	3,8
munka, tanulás, távmunka elvégzése	3,3	3,7	3,5	3,5	2,7	3,5
általános keresés, információgyűjtés	4,3	4,2	4,1	4,1	4,1	4,2
internetes magazinok, hírek elérése, olvasás	3,5	3,2	3,0	2,9	2,7	3,1
állami, önkormányzati intézmények, hivatali ügyintézés	2,0	2,2	2,0	2,2	2,2	2,1
bankolás, bankügyletek bonyolítása interneten keresztül	1,7	2,0	1,9	1,9	1,8	1,9
álláskeresés, munkalehetőségek, ösztöndíj-lehetőségek	2,5	2,1	1,8	1,7	1,3	2,0
szabadidő programok keresése (moziműsor, menetredek..)	3,1	2,6	2,6	2,4	2,7	2,7
zene, film, MP3, képek, szoftverek letöltése	2,8	2,5	2,5	2,2	2,2	2,5
online médiafogyasztás - online tv, rádió használat	1,7	1,8	1,8	1,5	1,5	1,7
ismerkedés, barátkozás, chat/ICQ, online beszélgetés	2,0	1,8	1,6	1,4	1,3	1,7
internetes fórumok olvasása	2,6	2,5	2,3	2,3	2,3	2,4
beírás internetes fórumokra	1,9	1,7	1,7	1,4	1,5	1,7
utazással, szállással kapcsolatos információk keresése	2,5	2,6	2,4	2,6	2,8	2,6
utazással kapcsolatos online jegy-, szállásrendelés	1,8	2,0	1,8	1,9	2,3	1,9
vásárlás előtti információgyűjtés	2,9	2,8	2,7	2,6	2,4	2,7
vásárlás, megrendelés a weben keresztül	1,7	1,9	1,7	1,6	1,7	1,8
online játékok játszása	2,2	2,0	2,0	1,6	1,6	1,9
saját honlap készítése, karbantartása	1,9	1,6	1,4	1,6	1,2	1,6

Bázis: Azok a háztartásfők, akik használnak internetet (bárhol)

53. táblázat

Az internetes tartalmakkal kapcsolatos attitűd-állítások megítélése

Ötfokú skálaátlagok. 5 = teljesen igaz, 1 = egyáltalán nem igaz

Webes tartalommal kapcsolatos attitűd-állítások	A háztartásfő személyes ICT-szegmense				Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Kiskenysáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	V. PC és internet máshol	
ezer háztartásfő	268	291	160	137	856
Tevékenységek	Ötfokú skálaátlagok. 5 = teljesen igaz, 1 = egyáltalán nem igaz				
Egyre több a weboldal, amihez gyorsabb internet szükséges	4,5	4,6	4,4	4,3	4,5
A legtöbb érdekes tartalom nem magyar nyelvű	3,2	3,4	3,4	3,2	3,3
Az internet hasznos információkkal szolgál a vásárláshoz	4,1	3,8	4,0	3,8	3,9
Az interneten hasznos recepteket lehet találni	3,9	3,7	3,6	3,7	3,7
Az interneten legkönnyebb menetrendinformációkat keresni	4,2	4,0	4,1	3,8	4,0
Az interneten hasznos egészségügyi, életmód tervezési tanácsok	3,7	3,8	3,7	3,8	3,8
Az interneten egyre több hivatali ügyet el lehet intézni	3,8	3,7	3,8	4,0	3,8
Általában több időt töltök internetezéssel, mint terveztem	3,1	2,8	2,3	2,5	2,8
Az internetet célirányosan használom, általában adott infót..	4,0	4,2	4,5	4,4	4,2
Az internetben a legjobb dolog a spontán vándorlás..	2,9	2,8	2,9	2,8	2,9

Bázis: Azok a háztartásfők, akik használnak internetet (bárhol)

A 53. táblázat már nem konkrét tartalommal kapcsolatos szokásokról szól, hanem a háztartásfők internetes tartalmakkal kapcsolatos attitűdjeiről. Az attitűdöknél ezúttal is azt tapasztaljuk, hogy az egyes szegmensek között jóval kisebb a különbség, mint a „kemény” adatok esetében. Az egyetlen kivétel az „általában több időt töltök internetezéssel, mint terveztem” attitűdállítás, ezt a szélessávú internetező háztartásfők sokkal inkább igaznak érzik, mint a többi háztartásfő. Az is figyelemreméltó, hogy bár minden szegmens érzékeli a tartalmak egyre gyakoribb szélessáv igényét, ezekkel a tartalmakkal még a szélessávú internetező háztartásfők sem igazán élnek.

A következő két táblázatban azokat a tényezőket tüntettük fel, amelyek előmozdíthatják az internet otthoni bevezetését. Az 54. táblázatban a jelenlegi otthoni internet-használók, az 55. táblázatban a jövőbeli potenciális otthoni internetesek válaszai szerepelnek. A háztartásfők internethasználati szokásainak ismeretében már nem jelentenek meglepetést a két tábla adatai: az internet vonzerejét egyelőre még a levelezés, szörfözés, és az információkeresés jelenti, továbbá gyakran az otthoni munkavégzés feltételeinek megteremtése miatt szükséges hozzáférést létesíteni. Fontosnak tartjuk még kiemelni az ismerősök befolyásolásának alacsony átlagpontszámát (1,8), ez is megerősíthet bennünket abban, hogy a hálózati hatás még nem indult el.

54. táblázat

Az internet otthoni bevezetését befolyásoló tartalmi tényezők

Ötfokú skálaátlagok. 5 = nagyon nagy befolyással volt, 1 = egyáltalán nem volt befolyással

	Célszégmensek		Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Keskenysáv otthon	
ezer háztartás	319	347	666
A munkájához szüksége volt rá	3,5	3,2	3,3
A tanuláshoz szüksége volt rá	3,6	3,6	3,6
Internetes játékok használatához kellett	2,8	2,3	2,6
Barátok, ismerősök unszolása, befolyásolása	2,0	1,7	1,8
Az e-mail lehetősége vonzotta	3,8	3,6	3,7
Gyorsabb információszerezés lehetősége vonzotta	4,3	4,1	4,2
Kedvezményes internet-előfizetési akció	2,9	2,3	2,6
Munkáltatói támogatás lehetősége	1,4	1,2	1,3

Bázis: Azok a háztartások, ahol van otthoni internet

55. táblázat

A majdani otthoni internet-használó háztartások feltételezett tevékenységi típusai

Mire fogják az internetet használni, ha majd lesz az otthonukban?	A háztartásfő személyes ICT-szégmense					Összesen
	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, van fiatal	
ezer háztartás	235	124	136	43	60	599
Tevékenységek	az említések százalékos gyakorisága					
Levelezés (e-mail)	89,3%	75,5%	81,3%	63,9%	63,6%	80,2%
Információk keresése (szörfözés)	97,0%	93,0%	95,8%	96,8%	82,3%	94,4%
Letöltési lehetőségek	83,0%	88,2%	81,3%	82,0%	69,8%	82,3%
Ismerkedés (Chat)	48,8%	35,0%	37,4%	35,6%	28,4%	40,4%
Játékok	84,0%	88,5%	72,1%	80,8%	72,2%	80,8%
Zenehallgatás (zeneletöltés)	80,4%	85,6%	74,7%	75,1%	63,2%	78,1%
Videónézés/letöltés	68,3%	63,7%	64,6%	79,4%	65,7%	67,0%
Termékinformációk	71,6%	55,8%	48,7%	76,5%	58,4%	62,1%

Bázis: Azok a háztartások, ahol jelenleg nincs otthoni internet, de 2 éven belül biztosan vagy valószínűleg lesz

4.3 Az internet használatára fordított idő

A tartalom témaköréhez szorosan hozzátartoznak az internethasználat időtartamának és gyakoriságának a jellegzetességei is, hiszen a hosszabb internetezés komplexebb internetes tartalmak használatát is lehetővé teszi. Már az 56. és az 57. táblázatból kitűnik, hogy a szélessávú és keskenysávú használók az internetezésre fordított idő tekintetében sokkal inkább különböznek egymástól, mint a használt tartalmak tekintetében. A szélessávú internet-hozzáféréssel rendelkező háztartások tagjai több mint kétszer annyi időt töltenek a világhálón, mint a „keskenysávú háztartások“ tagjai. Ez ismét megerősíti azt a megfigyelésünket, hogy az internetezők számára a szélessáv használatának előnye elsősorban a korlátlan idejű felhasználásban testesül meg.

56. táblázat

Az otthoni internethasználat gyakorisága és időtartama

Az otthoni internethasználat időbeli alakulása	Célszegmensek		Összesen	Átlagosan neten töltött idő (óra/hó)
	I. Szélessáv otthon	II. Keskenysáv otthon		
ezer háztartás	319	347	666	
Minden nap, vagy majdnem minden nap	88,7%	62,4%	75,0%	58,2
Legalább hetente egyszer	10,3%	33,9%	22,6%	18,9
Legalább havonta egyszer	0,0%	1,4%	0,7%	3,0
Ennél ritkábban	0,0%	1,7%	0,9%	.
NT/NV	0,9%	0,6%	0,7%	.
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	-
Átlagosan neten töltött idő (óra/hó)	68,3	29,8	-	48,6

Bázis: Azok a háztartások, ahol van otthoni internet

57. táblázat

Az otthoni internet-használatra fordított idő a csatlakozás módja szerint

Az otthoni internethasználat időbeli alakulása	Átlagosan neten töltött idő (óra/hó)
analóg modem	25,7
ISDN modem	42,9
kábel	57,0
DSL	71,0
mobiltelefon	13,5
műhold	40,0
vez.nélküli (rádiós, mikro)	90,2
Átlagosan neten töltött idő (óra/hó)	48,6

Bázis: Azok a háztartások, ahol van otthoni internet

Az 57. táblázatban az internetre fordított havi óraszámot tovább részleteztük a hozzáférés technológiája alapján. Érdekes, hogy a korlátlan hozzáférést biztosító ADSL és kábelinternetes előfizetések közül az előbbi előfizetői töltenek több időt a neten. Az 58. táblázatból szintén jól leolvasható a szélessáv korlátlanságának előnye, vagyis az, hogy az internetezés nincsen időhöz kötve. A keskenysávú hozzáféréssel rendelkező háztartások ezzel szemben – ha olcsóbban akarnak internetezni – kénytelenek az éjszakai órákban vagy hétvégén kapcsolódni a világháléhoz.

58. táblázat

**Az otthoni internet-használatára fordított idő megoszlása
a hét, illetve a nap időszakai szerint**

Az otthoni internethasználat időbeli alakulása	Célszegmensek		Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Keskenysáv otthon	
ezer háztartás	319	347	666
A hét mely szakában használják inkább az otthoni internetet?			
inkább hétköznap	12,2%	9,5%	10,8%
inkább hétvégén	17,2%	29,1%	23,4%
nincs különbség	70,5%	61,4%	65,8%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%
A nap mely szakában használják inkább az otthoni internetet?			
reggel (5-9 óráig)	1,3%	1,4%	1,4%
délelőtt (9-13 óráig)	2,2%	1,7%	2,0%
délután (13-18 óráig)	18,6%	13,5%	15,9%
este (18-22 óráig)	45,7%	59,5%	52,9%
éjszaka (22-05 óráig)	2,5%	10,1%	6,5%
nincs különbség	29,6%	13,8%	21,4%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

Bázis: Azok a háztartások, ahol van otthoni internet

5. Képzettség

5.1 Attitűdök a képzettség témájával kapcsolatban

Az infokommunikációs képzettség szerepének megítélését szintén vizsgáltuk attitűdelemek felsorolásának segítségével. A válaszok alapján egyértelműen megállapítható, hogy valamennyi szegmens tagjai tisztában vannak azzal, hogy a munkahelyeken és az oktatásban a számítógép- és az internethasználati ismeretek ma már elengedhetetlenek. Inkább a közepeshez közelítő értékelést kaptak azok az állítások, amelyek az ismeretek elsajátíthatóságának időigényére és a rendelkezésre álló lehetőségekre vonatkoztak. A többség inkább helyteleníti azt az elgondolást, miszerint „hasznos, ha a gyerekek már az óvodában elkezdnek ismerkedni a számítógéppel és az internettel“, ugyanakkor az általános iskolai képzéssel kapcsolatban már a döntő többség elvárja, hogy az mindenkinek segítsen elsajátítani a számítógépes ismereteket.

5.1. táblázat

Egyes attitűdállítások megítélése a képzettség szerepével kapcsolatban

Ötfokú skálaátlagok. 5 = teljes mértékben igaz, 1 = egyáltalán nem igaz

	A háztartásfő személyes ICT-szegmense								Összesen
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, fiatal	VIII. digitálisan írástudatlan, idős	
ezer háztartásfő	268	291	160	331	137	114	205	2 358	3 864
Képzettséggel kapcsolatos attitűd-állítások	Skálaátlagok. 5 = teljes mértékben igaz, 1 = egyáltalán nem igaz								
A legtöbb munkahelyen szükségesek az alapvető számítógépes ismeretek	4,8	4,8	4,8	4,7	4,6	4,7	4,5	4,4	4,5
A számítógép használat ma már ugyanolyan fontos, mint a nyelvtudás	4,7	4,7	4,7	4,5	4,6	4,4	4,5	4,3	4,4
Mindenkinek el kellene sajátítani az számítógépes ismereteket már az általános iskolában	4,7	4,7	4,8	4,7	4,5	4,7	4,6	4,3	4,4
Minden tanuló számára biztosítani kellene az internet-elérést	4,6	4,5	4,4	4,4	4,5	4,4	4,5	4,3	4,4
Az alapvető számítógépes, internetes ismeretek gyorsan, 1-2 hét alatt elsajátíthatók	3,9	3,9	3,9	3,6	3,7	3,4	3,4	3,2	3,5
Az a felnőtt, aki meg akarja tanulni a számítógép, az internet használatát, számos vonzó lehetőség közül választhat	3,7	3,8	3,7	3,9	3,7	3,9	3,7	3,7	3,7
Hasznos, ha a gyerekek már az óvodában elkezdnek ismerkedni a számítógéppel és az internettel	2,7	2,7	2,5	2,9	2,9	2,7	2,8	2,7	2,7
Ha valaki számítógépezni, internetezni akar, az alapvető ismereteket önmaga is elsajátíthatja	3,9	3,6	3,6	3,5	3,6	3,7	3,3	2,9	3,3
A számítógépes, internetes ismereteket legtöbbször kollégáktól, barátoktól, családtagoktól szerzik	4,1	4,1	4,1	3,8	4,2	3,6	3,8	3,5	3,7

5.2 Az előzetes tapasztalatok szerepe

A háztartások zöme már rendelkezett valamiféle előzetes kezelői tapasztalattal a számítógép beszerzése, illetve az internet otthoni bevezetése előtt. A tapasztalatok jellemzően két forrásból származnak: a háztartásfők a munkahelyükről, a gyerekek – már amelyek háztartásban van gyerek – az iskolából hoztak több-kevesebb gyakorlatot.

60. táblázat

Előzetes tapasztalatok megléte az első PC vásárlása, illetve az internet otthoni bevezetése előtt, IKT szegmensek szerint

Volt a családban valakinek számítógépes / internetes tapasztalata, mielőtt itthon számítógépet / internetet használtak?		Célszegmensek				Összesen
		I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	
N (ezer háztartás)		319	347	412	254	1 332
Az említések százalékos gyakorisága						
A háztartásfőnek	PC-s tapasztalat	55,1%	55,6%	45,9%	36,5%	48,9%
	internetes tapasztalat	55,9%	51,9%	-	-	53,6%
A háztartásfő élettársának	PC-s tapasztalat	27,0%	34,6%	29,0%	17,8%	27,9%
	internetes tapasztalat	30,8%	27,7%	-	-	29,0%
A háztartásfő gyerekének	PC-s tapasztalat	32,0%	29,7%	49,8%	31,7%	36,8%
	internetes tapasztalat	41,6%	39,7%	-	-	40,9%
Egyéb családtagnak	PC-s tapasztalat	13,9%	13,6%	14,7%	13,7%	14,0%
	internetes tapasztalat	6,7%	7,1%	-	-	7,1%
Bárkinek a háztartásban	PC-s tapasztalat	85,4%	88,9%	92,9%	76,2%	86,9%
	internetes tapasztalat	87,7%	83,3%	-	-	85,5%

61. táblázat

Előzetes tapasztalatok megléte az első PC vásárlása, illetve az internet otthoni bevezetése előtt, a háztartásfő iskolai végzettsége szerint

Volt a családban valakinek számítógépes / internetes tapasztalata, mielőtt itthon számítógépet / internetet használtak?		A háztartásfő iskolai végzettsége			Összesen
		alapfokú	középfokú	felsőfokú	
PC-s tapasztalat esetén		457	499	377	1 332
Internetes tapasztalat esetén		133	262	270	666
Az említések százalékos gyakorisága					
A háztartásfőnek	PC-s tapasztalat	25,2%	52,6%	72,5%	48,9%
	internetes tapasztalat	25,2%	51,4%	69,9%	53,6%
A háztartásfő élettársának	PC-s tapasztalat	22,0%	27,1%	35,9%	27,9%
	internetes tapasztalat	17,3%	29,0%	34,9%	29,0%
A háztartásfő gyerekének	PC-s tapasztalat	52,0%	30,5%	26,9%	36,8%
	internetes tapasztalat	52,2%	36,6%	39,4%	40,9%
Egyéb családtagnak	PC-s tapasztalat	15,9%	14,5%	11,1%	14,0%
	internetes tapasztalat	14,0%	5,0%	5,6%	7,1%
Bárkinek a háztartásban	PC-s tapasztalat	85,9%	86,1%	89,0%	86,9%
	internetes tapasztalat	80,3%	85,6%	87,9%	85,5%

Bázis: PC-s tapasztalat esetén azok a háztartások, ahol van otthon PC

Bázis: Internetes tapasztalat esetén azok a háztartások, ahol van otthon internet

62. táblázat

Az előzetes internetes tapasztalatok helyszíne az egyes háztartástagok esetében

Kinek volt korábbi internetes tapasztalata?	Hol volt korábbi internetes tapasztalat?			Bárhol
	munkahelyen	iskolában	egyéb helyen	
A háztartásfőnek	41,4%	8,2%	4,2%	53,8%
A háztartásfő élettársának	23,1%	3,7%	2,3%	29,2%
A háztartásfő gyerekének	6,3%	32,1%	2,2%	40,6%
Egyéb családtagnak	4,9%	2,8%	0,5%	6,9%
Bárkinek	55,9%	43,5%	7,9%	85,4%

63. táblázat

A családtagok belépés előtti internetes tapasztalata a belépés időpontjának függvényében

Volt korábbi internetes tapasztalat?	Mióta van otthon internet-hozzáférésük					Összesen
	0-1 éve	2-4 éve	5-7 éve	8+ éve	NT/NV	
N (ezer háztartás)	224	305	98	26	13	666
A háztartásfőnek	41,7%	57,8%	65,3%	80,8%	30,8%	53,9%
A háztartásfő élettársának	29,1%	31,4%	26,5%	20,0%	15,4%	29,2%
A háztartásfő gyerekének	43,3%	40,2%	37,1%	26,9%	53,8%	40,5%
Egyéb családtagnak	5,4%	8,9%	7,1%	0,0%	0,0%	6,9%
Valakinek a háztartásból	84,4%	85,2%	87,8%	80,8%	100,0%	85,4%

Az otthoni internet kapcsolat létrejötte előtti internetes tapasztalatokat vizsgálva a legfeltűnőbb az a tény, hogy a háztartások túlnyomó többségében (85,4 százalékában) már a belépés előtt is volt legalább egy valaki, aki már használta az internetet. Ráadásul ez az arány az idők folyamán alig változott, azaz elmondható, hogy az otthoni internet bevezetésének egyik fontos feltétele, hogy a háztartás valamely tagja valamilyen más helyszínen megismerkedjen az internettel. A háztartások tagjai közül legtöbb esetben a háztartásfőnek volt a bevezetés pillanatában internetes ismeretei, de látható, hogy az idők folyamán a gyerekek internetes tapasztalatának szerepe is egyre hangsúlyosabb lett.

5.3 Kitől kaptak tanácsot a háztartások?

Az is elmondható, hogy a háztartásfők legtöbb esetben kaptak valamilyen tanácsot számítógépük megvásárlását, illetve az otthoni internet bevezetését megelőzően. Az alacsonyabb IKT státuszú szegmensek inkább közeli ismerőstől, baráttól kapták meg a szükséges útmutatást, a magasabb státuszú szegmensek háztartásfői gyakrabban szakemberhez fordultak segítségért.

64. táblázat

A PC vásárlásakor kapott tanácsok forrása, szegmensenként

Kapott tanácsot valakitől az első számítógépük vásárlásakor?	Célszegmensek				Összesen
	I. Széles-sáv otthon	II. Keskeny-sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	
N (ezer háztartás)	304	297	349	213	1 163
Az említések százalékos gyakorisága					
családtagtól	10,7%	13,8%	18,5%	23,7%	16,2%
más rokontól	5,0%	9,5%	8,9%	4,9%	7,3%
baráttól, ismerőstől	39,2%	34,0%	45,7%	40,5%	40,1%
munkatárstól	14,9%	15,8%	19,3%	6,9%	15,0%
szakembertől	40,7%	41,6%	31,5%	22,0%	34,7%
Bárkitől kapott tanácsot	82,8%	83,8%	87,4%	80,1%	83,9%

Bázis: azok a háztartások, akik vásárlás révén jutottak első otthoni PC-jükhöz

65. táblázat

A PC vásárlásakor kapott tanácsok forrása, a háztartásfő iskolai végzettsége szerint

Kapott tanácsot valakitől az első számítógépük vásárlásakor?	A háztartásfő iskolai végzettsége			Összesen
	alapfokú	középfokú	felsőfokú	
N (ezer háztartás)	304	297	349	1 163
Az említések százalékos gyakorisága				
családtagtól	17,2%	16,1%	15,5%	16,2%
más rokontól	10,2%	5,5%	6,3%	7,3%
baráttól, ismerőstől	46,2%	40,8%	31,4%	40,1%
munkatárstól	7,2%	18,8%	19,6%	15,0%
szakembertől	25,2%	41,4%	37,3%	34,7%
Bárkitől kapott tanácsot	84,5%	87,3%	78,4%	83,9%

Bázis: azok a háztartások, akik vásárlás révén jutottak első otthoni PC-jükhöz

66. táblázat

A internet bevezetésekor kapott tanácsok forrása, szegmensenként

Kapott valakitől tanácsot az internet otthoni bevezetésével kapcsolatban?	Célszemcsek		Összesen
	I. Széles-sáv otthon	II. Keskeny-sáv otthon	
N (ezer háztartás)	319	347	666
Az említések százalékos gyakorisága			
Házastársától, élettársától	3,6%	7,3%	5,5%
Gyermekétől	9,9%	15,9%	13,0%
Más családtagtól	3,9%	6,8%	5,4%
Más rokontól	3,4%	5,3%	4,4%
Baráttól, ismerőstől	29,7%	32,2%	31,0%
Munkatársától	15,3%	13,4%	14,3%
Szakembertől	32,9%	36,0%	34,5%
Bárkitől kapott tanácsot	72,5%	78,2%	75,5%

67. táblázat

Az internet bevezetésekor kapott tanácsok forrása, a háztartásfő iskolai végzettsége szerint

Kapott valakitől tanácsot az internet otthoni bevezetésével kapcsolatban?	A háztartásfő iskolai végzettsége			Összesen
	alapfokú	középfokú	felsőfokú	
N (ezer háztartás)	133	262	270	666
Az említések százalékos gyakorisága				
Házastársától, élettársától	4,4%	3,6%	8,0%	5,5%
Gyermekétől	22,0%	10,9%	10,6%	13,0%
Más családtagtól	6,5%	5,0%	5,2%	5,4%
Más rokontól	9,7%	2,6%	3,5%	4,4%
Baráttól, ismerőstől	35,2%	35,5%	24,5%	31,0%
Munkatársától	7,7%	20,6%	11,5%	14,3%
Szakembertől	21,3%	39,0%	36,7%	34,5%
Bárkitől kapott tanácsot	75,1%	79,3%	71,9%	75,5%

A digitális szakadék túlooldalán állók a számítógépes / internetes ismeretek elsajátítására való képességükben nem igen bíznak. Többségük még egy személyes mentor tanácsadását, segítségét is hiábavalónak éreznék. Más irányból közelítve azonban azt is mondhatjuk, hogy 12 százalékukat egy ilyen programmal be lehetne vonni a PC-s háztartások táborába.

68. táblázat

A számítógép-használat megtanulásához „kilátásba helyezett” segítség szerepe a jelenleg számítógéppel nem rendelkező, és annak beszerzését nem tervező háztartások körében, szegmensek szerint

Ha segítene valaki a PC használatának elsajátításában, elgondolkodna azon, hogy mégis legyen itthon PC?	Célszegmensek			Összesen
	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, van fiatal	
A szegmens teljes létszáma	319	191	434	945
N (ezer háztartás)	137	95	307	539
Biztosan nem lenne PC	55,5%	58,9%	56,4%	56,6%
Valószínűleg nem lenne PC	24,1%	26,3%	27,4%	26,3%
Valószínűleg lenne PC	8,8%	10,5%	8,1%	8,7%
Biztosan lenne PC	5,1%	1,1%	2,9%	3,2%
NT/NV	6,6%	3,2%	5,2%	5,2%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bázis: azok a háztartások, ahol jelenleg nincs PC és nem tervezik a következő 2 évben a beszerzést

69. táblázat

A számítógép-használat megtanulásához „kilátásba helyezett” segítség szerepe a jelenleg számítógéppel nem rendelkező, és annak beszerzését nem tervező háztartások körében, a háztartásfő iskolai végzettsége szerint

Ha segítene valaki a PC használatának elsajátításában, elgondolkodna azon, hogy mégis legyen itthon PC?	A háztartásfő iskolai végzettsége			Összesen
	alapfokú	középfokú	felsőfokú	
Bázis	399	106	36	541
Biztosan nem lenne PC	51,1%	74,5%	63,9%	56,6%
Valószínűleg nem lenne PC	29,6%	14,2%	27,8%	26,4%
Valószínűleg lenne PC	11,3%	0,0%	2,8%	8,5%
Biztosan lenne PC	3,5%	2,8%	0,0%	3,1%
NT/NV	4,5%	8,5%	5,6%	5,4%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bázis: azok a háztartások, ahol jelenleg nincs PC és nem tervezik a következő 2 évben a beszerzését

5.4 A tanfolyamok szerepe és megítélése

Az alapvető IKT felkészültséggel rendelkező háztartásfők az internetet nemcsak elfogadják, de szeretnék (jobban) megismerni, él bennük a korszerű tudás utáni vágy. A PC és/vagy internetfelhasználói tudás fejlesztését elősegítő tanfolyamokon nagy arányban vettek részt, illetve készülnek részt venni. Eddig több mint 600 ezren részesültek valamilyen számítástechnikai, számítógépközelői képzésben, és a további szervezett formában történő oktatás iránt is jelentős igény mutatkozik.

70. táblázat

Számítástechnikai, számítógép-kezelői képzésen, tanfolyamon részt vett háztartásfők száma és aránya az egyes szegmenseken belül

Részt vett Ön valaha számítástechnikai, számítógép-kezelői képzésen, tanfolyamon?	A háztartásfő személyes ICT-szegmense						Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Keskenysáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	
	ezer háztartásfő						
nem	135	115	60	248	44	80	682
most is éppen részt vesz	6	12			1	1	20
igen	127	163	100	82	91	33	596
Összesen	268	290	160	330	136	114	1 298
	az egyes szegmensek százalékában						
nem	50,4%	39,7%	37,5%	75,2%	32,4%	70,2%	52,7%
most is éppen részt vesz	2,2%	4,1%	0,0%	0,0%	0,7%	0,9%	1,5%
igen	47,4%	56,2%	62,5%	24,8%	66,9%	28,9%	45,8%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bázis: azok a háztartásfők, akik otthon használnak PC-t.

71. táblázat

Számítástechnikai, számítógép-kezelői képzésen, tanfolyamon részt vett háztartásfők száma és aránya az egyes korcsoportokon belül

Részt vett Ön valaha számítástechnikai, számítógép-kezelői képzésen, tanfolyamon?	A háztartásfő korcsoportja					Összesen
	18-29 éves	30-39 éves	40-49 éves	50-59 éves	60+ éves	
	ezer háztartásfő					
nem	81	218	194	144	48	685
most is éppen részt vesz	6	12	3			21
igen	119	177	156	107	38	597
Összesen	206	407	353	251	86	1 303
	az egyes korcsoportok százalékában					
nem	39,3%	53,6%	55,0%	57,4%	55,8%	52,6%
most is éppen részt vesz	2,9%	2,9%	0,8%	0,0%	0,0%	1,6%
igen	57,8%	43,5%	44,2%	42,6%	44,2%	45,8%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bázis: azok a háztartásfők, akik otthon használnak PC-t.

72. táblázat

Az ECDL-tanfolyamon részt vett háztartásfők száma és aránya az egyes szegmenseken belül

Részt vett Ön ECDL tanfolyamon?	A háztartásfő személyes ICT-szegmense						Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Keskenysáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehhol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehhol	
	ezer háztartásfő						
nem	105	121	84	73	78	34	495
most is éppen részt vesz	5	7	0	2	1	0	15
igen	24	47	16	7	14	0	108
Összesen	134	175	100	82	93	34	618
	az egyes szegmensek százalékában						
nem	78,4%	69,1%	84,0%	89,0%	83,9%	100,0%	80,1%
most is éppen részt vesz	3,7%	4,0%	0,0%	2,4%	1,1%	0,0%	2,4%
igen	17,9%	26,9%	16,0%	8,5%	15,1%	0,0%	17,5%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bázis: azok a háztartásfők, akik otthon használnak PC-t és részt vettek számítástechnikai, számítógép-kezelői tanfolyamon

73. táblázat

Az ECDL-tanfolyamon részt vett háztartásfők száma és aránya az egyes korcsoportokon belül

Részt vett Ön ECDL tanfolyamon?	A háztartásfő korcsoportja					Összesen
	18-29 éves	30-39 éves	40-49 éves	50-59 éves	60+ éves	
	ezer háztartásfő					
nem	91	146	137	84	35	493
most is éppen részt vesz	4	6	3	2	0	15
igen	29	37	19	20	3	108
Összesen	124	189	159	106	38	616
	az egyes korcsoportok százalékában					
nem	73,4%	77,2%	86,2%	79,2%	92,1%	80,0%
most is éppen részt vesz	3,2%	3,2%	1,9%	1,9%	0,0%	2,4%
igen	23,4%	19,6%	11,9%	18,9%	7,9%	17,5%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bázis: azok a háztartásfők, akik otthon használnak PC-t és részt vettek számítástechnikai, számítógép-kezelői tanfolyamon

74. táblázat

A tanfolyamok hasznosságának megítélése

Ötfokú skálaátlagok. 5 = nagyon hasznos volt, 1 = egyáltalán nem volt hasznos

Mennyire találta hasznosnak a tanfolyamot?	A háztartásfő személyes ICT-szegmense						Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Keskenysáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	
	Skálaátlagok. 5 = nagyon hasznos volt, 1 = egyáltalán nem volt hasznos						
ECDL-tanfolyamon (is) részt vett	4,2	4,4	4,7	4,5	4,2	.	4,4
egyéb tanfolyamon vett részt	4,0	4,2	3,9	4,1	3,9	4,5	4,1
Összesen	4,1	4,3	4,0	4,2	3,9	4,5	4,1

Bázis: azok a háztartásfők, akik otthon használnak PC-t és részt vettek számítástechnikai, számítógép-kezelői tanfolyamon

75. táblázat

A (további) tanfolyamok, képzések iránti igény

Ön szükségesnek tartaná, hogy a jövőben részt vegyen (további) számítógépkezelői képzésen?	A háztartásfő személyes ICT-szegmense						Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Keskenysáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	
	azok körében, akik <u>nem</u> vettek részt semmilyen tanfolyamon						
nem	80,0%	64,3%	66,7%	54,0%	40,9%	45,0%	59,9%
igen	17,0%	35,7%	33,3%	42,3%	59,1%	50,0%	37,2%
NT/NV	3,0%	0,0%	0,0%	3,6%	0,0%	5,0%	2,9%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	azok körében, akik <u>részt</u> vettek valamilyen tanfolyamon						
nem	48,9%	60,0%	50,0%	53,1%	47,3%	58,8%	53,1%
igen	48,1%	38,9%	47,0%	43,2%	48,4%	38,2%	44,2%
NT/NV	3,0%	1,1%	3,0%	3,7%	4,3%	2,9%	2,8%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bázis: azok a háztartásfők, akik otthon használnak PC-t

6. Biztonság

Az internetes biztonság problémáját – lévén az ezzel kapcsolatos attitűd-kérdéseket valamennyi szegmensünknek feltettük – igyekeztünk szélesebb aspektusból megközelíteni. Ezért a 8 biztonsági attitűd-állítások között elhelyeztünk három nem IT, hanem egészségügyi biztonsággal kapcsolatos állítást is. A maradék állítások között találunk az e-kereskedelem, a káros tartalmak és a vírusok biztonsági kockázatainak megítélését mérő attitűd-iteket is. A válaszadók itt is ötös skálán jelezheték, hogy mennyire értenek egyet az adott állítással.

76. táblázat

A biztonsággal kapcsolatos attitűd-állítások megítélésére képes válaszadók aránya

	A háztartásfő személyes ICT-szegmense								Összesen
	I. Széles- sáv otthon	II. Keskeny- sáv otthon	III. PC otthon, internet máshol	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet máshol	VI. PC máshol, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, fiatal	VIII. digitálisan írástudatlan, idős	
ezer fő	268	291	160	331	137	114	205	2 358	3 864
Biztonsági attitűd-állítások	A válaszolni képesek aránya								
Aki internetezik, annak visszaélhetnek a személyes adataival	92,0%	91,8%	93,5%	82,5%	91,8%	79,7%	85,8%	66,2%	74,8%
Az interneten sok a kiskorúak számára káros tartalom	95,4%	95,5%	95,8%	91,0%	96,6%	91,9%	94,8%	76,7%	83,6%
Az internetes vírusok egyre nagyobb veszélyt jelentenek a számítógépekre	98,6%	97,0%	99,3%	87,4%	97,3%	89,1%	83,0%	57,5%	71,3%
Interneten fizetni kockázatosabb, mint bankkártyával	82,5%	78,5%	71,2%	64,3%	82,4%	64,3%	62,7%	46,2%	56,4%
Ha az ember interneten intézi a hivatali, vásárlási ügyeit, nehezebb reklamálni	68,4%	65,9%	64,4%	57,4%	73,8%	58,3%	65,4%	46,0%	53,2%
A számítógép elektromos hullámai károsak az egészségre	87,5%	86,0%	82,4%	77,9%	83,0%	75,5%	82,7%	70,0%	74,9%
Jobb lenne, ha a kiskorú gyerekek az internetezés helyett olvasnának, sportolnának	99,2%	98,6%	99,0%	97,6%	100,0%	100,0%	97,6%	92,1%	94,6%
A túlzott internetezés ugyanolyan függőséget okozhat, mint az alkohol, dohányzás	94,4%	95,0%	97,8%	92,0%	98,8%	84,4%	86,0%	74,1%	81,4%

Az első feltűnő jelenség, hogy általában is – néhány a megválaszolhatóság szempontjából az internet használatát feltételező attitűd-állítás esetében pedig különösen – magas az érdemben válaszolni nem tudók aránya. Emiatt a 76. táblázatban feltüntettük az érdemben válaszolókat a háztartásfők személyes szegmenseinek bontásában. Az utolsó három – az internet egészségügyi kockázatait firtató – állítást a többitől elkülönítve jelenítjük meg. Rögtön látszódik, hogy ezeket az állításokat a válaszadók jóval nagyobb arányban tudták / akarták kezelni, mint az internetes biztonság valódi problémáit. A válaszadás az e-kereskedelemmel kapcsolatos két kérdésünknel („Interneten fizetni kockázatosabb, mint bankkártyával” és „Ha az ember interneten intézi a hivatali ügyeit, nehezebb reklamálni”) volt a legalacsonyabb, a megkérdezetteknek csak 57 illetve 53 százaléka adott érdemi választ. Az otthoni szélessávú használók és az V. szegmens válaszadási aránya az e-kereskedelmi ügyekben más témákhoz viszonyítva szintén alacsonyabb, de a többi csoporthoz képest viszont kiemelkedik, hiszen feltehetően ők rendelkeznek a legtöbb tapasztalattal ilyen téren.

77. táblázat

A biztonsággal kapcsolatos attitűd-állítások megítélése az érdemi választ adók körében

	A háztartásfő személyes ICT-szegmense								Összesen
	I. Szélessáv otthon	II. Keskenysáv otthon	III. PC otthon, internet másból	IV. PC otthon, internet sehol	V. PC és internet másból	VI. PC másból, internet sehol	VII. digitálisan írástudatlan, fiatal	VIII. digitálisan írástudatlan, idős	
ezer fő	268	291	160	331	137	114	205	2 358	3 864
Biztonsági attitűd-állítások	Skálaátlagok a válaszadóra képesek körében. 5 = teljesen igaznak tartja, 1 = egyáltalán nem tartja igaznak								
Aki internetezik, annak visszaélhetnek a személyes adataival	3,2	3,2	3,2	3,5	3,0	3,9	3,6	3,8	3,6
Az interneten sok a kiskorúak számára káros tartalom	4,0	4,0	4,3	4,2	3,8	4,1	4,2	4,4	4,2
Az internetes vírusok egyre nagyobb veszélyt jelentenek a számítógépekre	4,4	4,2	4,4	4,5	4,1	4,3	4,2	4,3	4,3
Interneten fizetni kockázatosabb, mint bankkártyával	3,5	3,3	3,4	3,8	3,5	3,5	3,6	3,9	3,7
Ha az ember interneten intézi a hivatali, vásárlási ügyeit, nehezebb reklamálni	3,4	3,4	3,3	3,8	3,4	3,7	3,9	4,0	3,8
A számítógép elektromos hullámai károsak az egészségre	2,6	2,3	2,7	2,6	3,1	2,8	3,1	3,5	3,2
Jobb lenne, ha a kiskorú gyerekek az internetezés helyett olvasnának, sportolnának	4,2	4,2	4,3	4,4	4,2	4,3	4,1	4,5	4,4
A túlzott internetezés ugyanolyan függőséget okozhat, mint az alkohol, dohányzás	4,2	4,0	4,2	4,3	4,2	4,1	4,2	4,2	4,2

A 77. táblázatban már az érdemben válaszolók értékítéletének átlagát láthatjuk szintén szegmensenkénti bontásban. Az egészségügyi kockázatokról elmondhatjuk, hogy az emberek többsége szinte szegmenstől függetlenül úgy gondolja, hogy az internet-használat függőséget okoz, és a gyerekek szempontjából sem olyan hasznos, mint más klasszikusnak számító elfoglaltság (olvasás, sportolás). A nem valódi veszélyektől azonban nyilván csak azok félnek, akiknek nincsen internet-használói tapasztalatuk (káros sugárzás: I. szegmens 2,7; VIII. szegmens 3,5).

Az IT-biztonsággal kapcsolatban szintén vannak olyan kérdések, amelyek megítélése nem függ az IKT státusztól. Az internetes tapasztalattal rendelkezők és a nem rendelkezők egyaránt jelentősnek érzik a vírusok hordozta fenyegetést. „Víruskérdésben” az otthoni offline PC használók (IV. szegmens) némileg érzékenyebbek (4,5-ös érték), feltehetőleg ez az egyik – bár nem a legfontosabb – oka annak, hogy nem kötik otthoni PC-jüket az internetre. E helyen visszautalunk az internet otthoni bevezetését akadályozó tényezőkről írottakra (47. oldal, 12. ábra), ahol láthattuk, hogy a biztonsági tényezőknek általában a legkisebb a szerepük az internet otthoni bevezetését akadályozó tényezők közül.

Vannak olyan biztonsági tényezők, amelyek az internetes tapasztalat birtokában veszítenek súlyukból. Ilyennek tekinthetők az e-kereskedelemmel kapcsolatos biztonsági tényezők, illetve az adatbiztonság kérdése. Az internethasználó háztartásfők (I., II., III. és V. szegmens) kevésbé félnek adataik illetéktelen kezekbe kerülésétől, és nagyobb bizalommal vannak az internetes vásárlás iránt is, mint a nem-használó háztartásfők (IV., VI., VII. és VIII. szegmens).

7. Összegzés

Az alábbiakban összegyűjtve bemutatjuk a lakosság körében végzett kérdőíves kutatás adataira támaszkodó legfontosabb eredményeket, következtetéseket, összefüggéseket, trendeket, előrejelzéseket.

- A lakossági infokommunikációs térkép felrajzolásához igen gyümölcsöző megközelítésnek bizonyult a kutatásban meghatározott szegmensek szerinti elemzés. Az IKT-felkészültség szintjeinek meghatározásakor érdemes megkülönböztetni otthoni és otthonon kívüli PC-, internet-, ezen belül szélessávú internet-használó háztartásokat, illetve személyeket.
- Az otthoni internethasználat potenciális növekedési bázisa szempontjából az otthoni PC hiánya kisebb akadályozó tényezőnek tűnik, mint a (máshol szerzett) internetes tapasztalat hiánya. Másképpen fogalmazva: az új belépők következő hulláma nagyobb eséllyel fog (a) azon háztartások köréből bővülni, akik jelenleg otthon ugyan nem rendelkeznek PC-vel, de máshol (iskolában, munkahelyen) használnak internetet, mint (b) azok köréből, ahol otthon van már PC, de a háztartásban senkinek nincs (máshol szerzett) internetes tapasztalata.
- A fenti összefüggésből természetesen az is következik, hogy az otthoni internethasználat elsődleges potenciális bázisát azok jelentik, akiknek van már otthon PC-jük és a háztartásban van olyan személy, aki internetes tapasztalattal rendelkezik.
- A legutóbbi 1-2 év fejleménye az internet lassú „lefelé szivárgása”, azaz a relatíve alacsonyabb társadalmi státuszú csoportok kezdenek az új belépők között megjelenni. Előrejelzésünk szerint a következő két évben ennek a folyamatnak a felerősödése várható. Ezzel azonban pár éven belül kimerülhetnek az internet további dinamikus terjedésének természetes forrásai, hiszen ennek gátat szabhat az „IKT-felkészültség” hiánya.
- A „digitális szakadék” táguló mélységei sajnos újabb bizonyítást nyertek. A magyar társadalom több mint fele (58 százaléka) digitálisan teljes mértékben írástudatlannak tekinthető, jelentős köztük az idős, egyszemélyes háztartásban élő személyek aránya. Ebben a körben az információs társadalomba tagozódás közvetlen módjához igen nehéz fogódzókat találni.
- A tudásalapú társadalom szélesedésében kiemelkedő szerepet játszhatnak a gyerekek. Az infokommunikációs korfa összetétele ékes bizonyítéka annak, hogy mára felnőtt egy „sulinetes” generáció, és számos jel utal arra, hogy a családokban gyakran az iskolás korú gyerekek a szülők (ritkán: nagyszülők) felzárkózásának előmozdítói.
- A digitális szakadék innenső oldalán állók az internetet nem csak elfogadják, de szeretnék (jobban) megismerni, él bennük a korszerű tudás utáni vágy. A PC és/vagy internetfelhasználói tudás fejlesztését elősegítő tanfolyamokon nagy arányban vettek részt, illetve készülnek részt venni. A szakadék túloldalán állók viszont ezen a téren is súlyosan hátrányos helyzetűek. Többségük még egy személyes mentor tanácsadását, segítségét is hiábavalónak érezné.

- Az internet, mint társadalmi jelenség iránti attitűdök alapvetően pozitívak, még az attól igen távoli társadalmi csoportok körében is. Az elutasító hozzáállás nem köthető szorosan egyik csoporthoz sem, bár az aktív internet-használók körében természetesen az átlagosnál kedvezőbb a megítélés. Ez utóbbi csoport is megfogalmaz azonban bizonyos fenntartásokat az online életvitellel szemben: károsan hathat a társas kapcsolatokra, a gyerekek személyiségfejlődésére, függőséget okozhat. Az elfogadás indítékai jellemzően makroszinten, az ellenérzéseké elsősorban mikroszinten fogalmazódnak meg.
- A szélessávú internet a következő néhány évben –az internetezők növekedési tartalékának apadása ellenére – látványosan terjed majd. Ennek egyik oka, hogy a szélessávú internetezők növekedési bázisát a jelenlegi keskenysávú használók tovább növelik. Emiatt a szélessávú szegmensben a telítődés jelei egy-két éves csúszással fognak csak jelentkezni.
- A kutatás tanúsága szerint a szélessávú internetcsatlakozás legfőbb specifikus előnye a keskenysávú hozzáféréshez képest nem a sebesség – bár természetesen annak is örülnek a használók –, hanem az állandó, korlátlan kapcsolat léte, s annak átalánydíjas jellege. Fontos előny még az internetkapcsolat és a telefonhasználat párhuzamos lehetősége. Az „unbundled” konstrukciókra (ADSL telefon nélkül, kábelinternet tévé nélkül) rezonálnak az érintettek, a forgalmi korlátozás azonban riasztó.
- Talán a kellő mennyiségű és minőségű szélessávú tartalom hiánya is magyarázhatja, hogy a jelenlegi szélessávú internetezők nem úgy használják a netet, ahogyan az elvileg „elvárható” lenne. Az e-kereskedelem, e-ügyintézés, e-médiafogyasztás, de még az e-banking sem vált széles körben a mindennapok részévé. A szélessávú előfizetők is inkább a világháló hagyományosabb funkcióit használják nagyobb terjedelemben és intenzitással.